

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Divadelní produkce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KULTURNÍ POLITIKA VE SPOLKOVÉ REPUBLICCE NĚMECKO

BcA. Ludmila Veřátová

Vedoucí práce: doc. Mgr. Bohumil Nekolný

Oponent práce: PhDr. Ondřej Černý

Datum obhajoby: 24. 06. 2021

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Performing Arts

Arts Management

MASTER THESIS

CULTURAL POLICY IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

BcA. Ludmila Veřátová

Supervisor: doc. Mgr. Bohumil Nekolný

Reviewer: PhDr. Ondřej Černý

Thesis defence: 24. 06. 2021

Degree granted: MgA. (Master of Arts)

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

KULTURNÍ POLITIKA VE SPOLKOVÉ REPUBLICCE NĚMECKO

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

.....
Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Diplomová práce seznamuje čtenáře s kulturní politikou Spolkové republiky Německo. Na úvod je popsáno státní zřízení Německa a jeho specifika. Dále práce postupuje od obecného ke konkrétnímu, nejprve se tedy věnuje kulturní politice na úrovni Spolku, poté následuje popis kulturní politiky všech šestnácti spolkových zemí. Diplomová práce také obsahuje kapitolu s komentářem k jednotlivým zemským kulturním politikám. Zároveň je v práci do detailu rozpracován přístup ke kulturní politice ve spolkové zemi Severní Porýní-Vestfálsko, neboť se jedná o jedinou spolkovou zemi, kde je koncepčním materiálem kulturní politiky zákon. Diplomová práce tak nabízí jedinečný a komplexní pohled na kulturní politiku celé federativní republiky.

Klíčové pojmy

Kulturní politika, Spolková republika Německo, Spolková země, Severní Porýní-Vestfálsko, implementace kulturní politiky, umělecké koncepční dokumenty, podpora kultury, kulturní dotace, financování kultury, legislativní dokument, zákon.

Abstract

The master's thesis introduces the reader to the cultural policy of the Federal Republic of Germany. The introduction describes the political system of Germany and its specifics. The thesis proceeds from the general to the specific, so first it deals with cultural policy at the level of the federal republic and then describes the cultural policy of all sixteen federated states. The thesis also contains a chapter with a commentary on individual regional cultural policies. At the same time, the work elaborates on the approach to cultural policy in the state of North Rhine-Westphalia, as it is the only federated state where the conceptual material of cultural policy is a law regulation. The master's thesis thus offers a unique and comprehensive view of the cultural policy of the entire federal republic.

Key words

Cultural policy, Federal Republic of Germany, Federated State, North Rhine-Westphalia, implementation of cultural policy, artistic concept documents, support of culture, cultural subsidies, financing of culture, legislative document, law.

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat především panu doc. Mgr. Bohumilu Nekolnému, vedoucímu práce, za důvěru a za podnětné připomínky, díky kterým pro mne bylo psaní diplomové práce velmi přínosným procesem.

Dále bych chtěla poděkovat Ing. Martinu Mužíkovi, bez jehož láskyplné podpory by práce nemohla nikdy vzniknout. A v neposlední řadě děkuji spolužačkám Kateřině Pazderové, Martině Watzkové a Karolíně Soukupové, stejně jako Davidu Nushartovi, za pevné nervy a přínosné konzultace.

Obsah

Seznam příloh	10
Seznam zkratk	11
Úvod	12
1. Spolková republika Německo	14
1.1. Státní zřízení Spolkové republiky Německo	14
1.2. Spolkové země	15
1.3. Kooperativní federalismus	16
1.4. Kulturní politika	17
2. Kulturní politika na úrovni Spolku	19
2.1. Koncepční materiály	19
2.1.1. Sociální pojištění umělců	20
2.1.2. Status veřejné prospěšnosti	20
2.1.3. Im Bund mit der Kultur	21
2.2. Dotační tituly	22
2.2.1. Podpora umění a kultury	22
2.2.2. Podpora umělců jakožto jednotlivců	23
2.3. Kultusministerkonferenz	24
2.3.1. Kulturminister-konferenz.....	24
2.4. Kulturpolitische Gesellschaft e.V.	25
3. Kulturní politika na úrovni spolkových zemí	27
3.1. Bádensko-Württembersko	28
3.2. Bavorsko.....	30
3.3. Berlín	33
3.4. Braniborsko	35
3.5. Brémy	37
3.6. Dolní Sasko	38
3.7. Durynsko	40
3.8. Hamburk	42
3.9. Hesensko.....	44
3.10. Meklenbursko Přední Pomořansko.....	46
3.11. Porýní-Falc	48

3.12. Sársko	50
3.13. Sasko.....	52
3.14. Sasko-Anhaltsko.....	54
3.15. Severní Porýní-Vestfálsko	56
3.16. Šlesvicko-Holštýnsko.....	58
4. Komentář k zemským kulturním politikám	61
4.1. Kulturněpolitické dokumenty	61
4.1.1. Absence kulturněpolitických dokumentů.....	65
4.2. Stěžejní témata kulturní politiky	66
4.3. Nástroje k evaluaci kulturní politiky.....	68
4.3.1. Kulturfinanzbericht.....	69
4.4. Kritika kulturní politiky	71
4.5. Německá kulturní rada.....	71
4.5.1. Komentář k výsledkům výzkumu Německé kulturní rady	77
5. Případová studie – Severní Porýní-Vestfálsko	78
5.1. Vybraná kulturní data.....	78
5.2. Kulturfördergesetz	78
5.2.1. Kulturförderplan 2019–2023	82
5.2.2. Kulturförderbericht 2019	83
5.2.3. Landeskulturbericht 2017	84
5.3. Kulturgesetzbuch	84
5.4. Resumé	86
Závěr.....	87
Použité prameny.....	89
Přílohy	107

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Harmonogram vzniku *Masterplan Kultur Hessen*
- Příloha č. 2 Přihláška do podpůrného spolku divadla Münchner Kammerspiele
- Příloha č. 3 Výkonové ukazatele k výzkumu Německé kulturní rady
- Příloha č. 4 Komparace veřejných kulturních výdajů spolkových zemí v poměru k zemským rozpočtům za rok 2017

Seznam zkratek

<i>AfD</i>	Alternativa pro Německo (<i>Alternative für Deutschland</i>)
<i>AO</i>	procesní předpis (<i>Abgabenordnung</i>)
<i>Ba-Wü</i>	Bádensko-Württembersko (<i>Baden-Württemberg</i>)
<i>CDU</i>	Křesťanskodemokratická unie Německa (<i>Christlich Demokratische Union Deutschlands</i>)
<i>CSU</i>	Křesťansko-sociální unie Bavorska (<i>Christlich-Soziale Union in Bayern e. V.</i>)
<i>FDP</i>	Svobodná demokratická strana (<i>Freie Demokratische Partei</i>)
<i>GG</i>	Ústava Spolkové republiky Německo (<i>Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland</i>)
<i>IfK</i>	Institut pro kulturní politiku (<i>Institut für Kulturpolitik</i>)
<i>KFB</i>	Výroční zpráva o financování kultury (<i>Kulturfinanzbericht</i>)
<i>KFG</i>	Zákon o podpoře kultury (<i>Kulturförderungsgesetz</i>)
<i>KMK</i>	Konference ministrů kultu (<i>Kultusministerkonferenz</i>)
<i>KRG</i>	Zákon o kulturním prostoru (<i>Kulturraumgesetz</i>)
<i>KSK</i>	Sociální umělecký fond (<i>Künstlersozialkasse</i>)
<i>KSVG</i>	Zákon o sociálním pojištění samostatně výdělečně činných umělců a publicistů (<i>Künstlersozialversicherungsgesetz</i>)
<i>Kultur-MK</i>	Konference ministrů kultury (<i>Kulturminister-Konferenz</i>)
<i>KuPoGe</i>	Kulturně-politická společnost, z.s. (<i>Kulturpolitische Gesellschaft e. V.</i>)
<i>LHO</i>	Předpis o státním rozpočtu (<i>Landeshaushaltsordnung</i>)
<i>MVP</i>	Meklenbursko-Přední Pomořansko (<i>Mecklenburg-Vorpommern</i>)
<i>NRW</i>	Severní Porýní-Vestfálsko (<i>Nordrhein-Westfalen</i>)
<i>RLP</i>	Porýní-Falc (<i>Rheinland-Pfalz</i>)
<i>SPD</i>	Sociálnědemokratická strana Německa (<i>Sozialdemokratische Partei Deutschlands</i>)
<i>SRN</i>	Spolková republika Německo

Úvod

Spolková republika Německo je pro nás, pro Českou republiku, velmi kvalitním zdrojem informací. Mnohá odvětví tuto výhodu objevila a Spolkovou republikou Německo se inspirují dnes a denně. I v kultuře jsou takové tendence. Vždyť mnoho skvělých umělců a kreativců pochází právě z Německa, v Německu působí či se Německem inspirují. Čím dál tím více umělců se díky globalizaci pokouší vycestovat do zahraničí a Německo může být, díky své poloze naší sousední země, skvělou volbou.

Proč se tedy nemůže v Německu inspirovat i česká kulturní strategie, kulturní politika? Spolková republika Německo nabízí jedinečný model. V rámci stejných podmínek spolu funguje a kooperuje šestnáct různých států, spolkových zemí. Každá spolková země pak volí vlastní přístup ke kultuře, ke kulturní politice a k podpoře umění. Samozřejmě je nutné brát v potaz specifika daných spolkových zemí, ať už se jedná o demografii či historický vývoj. I tak spolu ale musí země spolupracovat, zajišťovat pro své obyvatelstvo přístup ke kultuře, nabízet možnosti zapojení a nepřestávat se rozvíjet.

Původním tématem diplomové práce měly být procesy přijímání a implementace kulturních politik ve spolkových zemích. Tento zájem vzešel z nově vznikajícího kulturněpolitického dokumentu v Hesensku. Hypotézou měla být otázka, zda existuje optimální podoba kulturní politiky v Hesensku. Tato vlastnost měla být otestována pomocí komparace s ostatními německými kulturněpolitickými dokumenty. Zároveň se uvažovalo také nad otázkou, co by se stalo, pokud by byl hesenský dokument implementován i v dalších spolkových zemích. Kvůli světové pandemii byl však harmonogram celého procesu vzniku a implementace posunut až na rok 2022. Bylo tedy nutné přeorientovat i téma celé diplomové práce, což se podařilo.

Diplomová práce tak nabízí jedinečný a komplexní pohled na kulturní politiku celé federativní republiky. Text práce směřuje od obecného ke konkrétnímu. Postupuje od popisu státního zřízení Spolkové republiky Německo, přes kulturní politiku na úrovni Spolku až ke kulturní politice jednotlivých spolkových zemí. Cílem diplomové práce je popis kulturní politiky Spolkové republiky Německo, výzkumnou otázkou pak otázka

následující: „Existuje ve Spolkové republice Německo jeden přístup ke kulturní politice, který by bylo možné označit jako „best practice“, tedy jako příklad dobré praxe?“

Každá ze spolkových zemí je sice součástí celé spolkové republiky, zároveň je však jistým solitérem. Byť se jedná o homogenní stát, i tak je důležité brát při četbě diplomové práce v potaz například místní nářečí – ať už se jedná o bavorský dialekt, který je, především v horských oblastech a na vesnicích, velmi typický a pro většinu obyvatel Německa téměř nesrozumitelný, nebo o dolnoněmčinu (*Plattdüütsch*), severoněmecký dialekt, která by se dala brát jako kombinace nizozemštiny a němčiny. Zajímavá je také hornolužická srbština, kterou stále mluví někteří obyvatelé Saska, Lužičtí Srbové. Dalším definujícím aspektem, který je mnohdy potřeba brát v úvahu, je náboženství v jednotlivých spolkových zemích. Největší zastoupení v populaci má katolická církev (28,6 % obyvatel), 25,8 % se pak hlásí k protestantismu. Nevěřící (včetně agnostiků a ateistů) zastupují 26,9 % obyvatel. Díky migraci světového obyvatelstva dochází také k nárůstu počtu muslimů, kteří v roce 2018 čítali 3,5 % obyvatel Německa. V otázce náboženství se velmi výrazně projevuje rozdíl mezi východním a západním Německem. Zatímco většina obyvatel v západním Německu se hlásí buď k římskokatolické nebo evangelické církvi, ve východním Německu tvoří téměř 70 % obyvatel nevěřící, agnostici a ateisté (katolíci čítají pouze 6 % obyvatelstva, protestanté pak 9,7 %).¹

Spolková republika Německo je zemí plnou kontrastů, ale také příkladným vzorem spolupráce, kooperace a vzájemné pomoci. Je tak více než důležité se (nejen) v kulturním výzkumu věnovat i této naší sousední zemi.

¹ <https://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/145148/religion>, citováno 8.5.2021

1. Spolková republika Německo

Spolková republika Německo (dále také Německo či SRN) je zemí Evropské unie a sousední zemí České republiky. Německo má 83,1 milionu obyvatel² a jedná se o velmi důležitého českého obchodního partnera. SRN je České republice partnerem v mnoha ohledech a kultura není výjimkou.

1.1. Státní zřízení Spolkové republiky Německo

Státním zřízením Spolkové republiky Německo je federativní republika. Jedná se o federaci 16 spolkových zemí s pěti ústavními orgány společnými pro celou spolkovou republiku:

Spolkový sněm (*Bundestag*)³: Jedná se o parlament Spolkové republiky Německo. Poslanci, kteří spolkový sněm tvoří, jsou zástupci lidu a jsou voleni v demokratických volbách. Volební období trvá 4 roky, celkem je ve spolkovém sněmu 709 poslanců. Hlavními úkoly spolkového sněmu jsou zákonodárství, schvalování státního rozpočtu a volba spolkového kancléře či kancléřky (*Bundeskanzler, Bundeskanzlerin*).⁴ V současné době (rok 2021) je ve spolkovém sněmu celkem 6 poslaneckých klubů: CDU/CSU (246 mandátů), SPD (152 mandátů), AfD (88 mandátů), FDP (80 mandátů), Die Linke (69 mandátů) a Bündnis90/Die Grünen (67 mandátů).⁵

Spolková rada (*Bundesrat*)⁶: Spolková rada je druhou komorou parlamentu. Jedná se o zastoupení spolkových zemí v rámci celého Spolku (*Bund*). Na rozdíl od spolkového sněmu je spolková rada tvořena zástupci jednotlivých zemských vlád (*Landesregierung*). Mandáty ve spolkové radě jsou rozděleny podle počtu obyvatel v dané spolkové zemi, minimálně však 3 mandáty (např. Brémy), maximálně

² <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/inhalt.html>, citováno 11.3.2021

³ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, III., Art. 38-49

⁴ <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben#>, citováno 8.3.2021

⁵

<https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWx1bmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836> citováno 8.3.2021

⁶ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, IV., Art. 50-53a

pak 6 (např. Bavorsko). Zásadní pravomocí spolkové rady je podíl na zákonodárství, kdy může zohlednit potřeby jednotlivých spolkových zemí.

Spolkový prezident (*Bundespräsident*)⁷ je v Německu převážně reprezentativní funkcí. Volební období je 5 let a volen je spolkovým shromážděním (*Bundesversammlung*), tedy všemi poslanci a stejným počtem zemských zástupců.⁸ Mimo reprezentativní funkci ještě jmenuje státního kancléře či kancléřku.

Spolková vláda (*Bundesregierung*)⁹: Spolková vláda je tvořena kancléřem či kancléřkou a jednotlivými spolkovými ministry (*Bundesminister*). Pro spolkovou vládu se užívá také termín spolkový kabinet nebo kabinet (*Bundeskabinett/Kabinett*). K roku 2021 bylo celkem čtrnáct ministerstev.¹⁰

Spolkový ústavní soud (*Bundesverfassungsgericht*) je posledním ústavním orgánem. Stejně jako v České republice dohlíží spolkový ústavní soud na dodržování Ústavy (*Grundgesetz, GG*).

1.2. Spolkové země

Správní činnost veřejné správy probíhá v Německu především na třech úrovních: Spolek, spolkové země (*Bundesland*) a komuny (*Kommune/Gemeinde*). Stejně jako v případě Spolku mají i spolkové země svůj zemský parlament (*Landesparlament*, v Berlíně *Abgeordnetenhaus*, v Brémách a Hamburku *Bürgerschaft*).¹¹ Úkoly zemského parlamentu odpovídají úkolům spolkové rady – především tedy volba předsedy vlády (*Ministerpräsident*) a jednotlivých ministrů.

⁷ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, V., Art. 54-61

⁸ <https://www.bundestag.de/bundesversammlung>, citováno 9.3.2021

⁹ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, VI., Art. 62-69

¹⁰ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/bundesministerien>, citováno 9.3.2021

¹¹ <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-demokratie/39353/landesparlamente>, citováno 10.3.2021

Co se legislativy týče, „*Spolkové právo ruší zemské právo.*“¹² Jedná se o ustanovení, které jasně říká, že spolkové zákony mají větší váhu než zákony jednotlivých spolkových zemí. Existují tzv. výluční a konkurující zákony (*ausschließliche und konkurrierende Gesetzgebung*). Podle čl. 70 až 72 GG jsou výluční zákony v gesci Spolku a spolkové země je smějí upravit pouze, pokud jim to GG dovolí. Konkurenční zákony mohou být v gesci spolkové země, pokud není tato možnost zrušena spolkovým zákonem. Čl. 73 GG určuje oblasti pro výluční zákonodárství – např. letecká doprava, měna a peněžnictví či volný pohyb osob. Čl. 74 GG pak určuje oblasti konkurujících zákonů, např. veřejná péče či občanské právo.

Komuny jsou územní samosprávné celky, v České republice by tato území odpovídala krajům, okresům a obcím. Diplomová práce se bude věnovat kulturní politice na úrovni Spolku a spolkových zemí. Obcí bylo v SRN v roce 2019 celkem 10 799¹³, krajů v roce 2020 celkem 401 (107 „měst bez kraje“ (*Kreisfreie Städte*) a 294 krajů jako takových).¹⁴ Není tedy možné v rozsahu diplomové práce mapovat kulturní politiku i na těchto úrovních.

1.3. Kooperativní federalismus

Německé státní zřízení funguje v rámci kooperativního federalismu. Jedná se o takový systém, který zaručuje spolupráci a vzájemnou pomoc mezi Spolkem a jednotlivými spolkovými zeměmi. „*Kooperativní federalismus je charakterizován jako vzájemný oboustranný vztah, závislost mezi Spolkem a zeměmi, kdy se veškerý politický proces neomezuje pouze na jednu z vertikálních úrovní, ale prostupuje a prolíná je všechny navzájem. (...) Tato zásada zavazuje země k respektování zájmů Spolku při veškeré své činnosti. Spolek je naopak zavázán povinností vstřícného vystupování k zemím (...).*“¹⁵

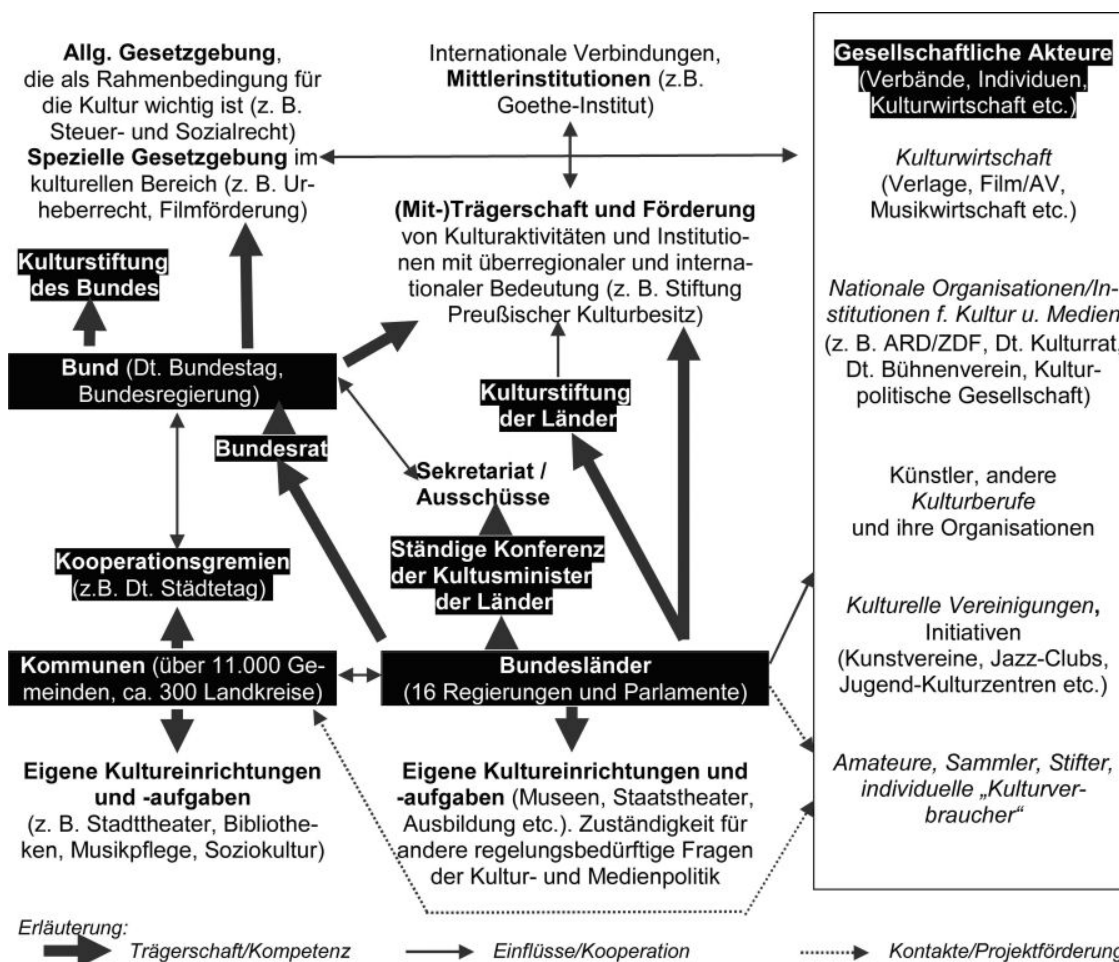
¹² Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, II., Art. 31

¹³ <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1254/umfrage/anzahl-der-gemeinden-in-deutschland-nach-gemeindegroessenklassen/#professional>, citováno 15.2.2021

¹⁴ <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1129872/umfrage/landkreise-und-kreisfreie-staedte-bundeslaender-deutschland/>, citováno 15.2.2021

¹⁵ FIALA, Petr. Politický systém Spolkové republiky Německo. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 136 s. ISBN 80-210-0907-1. (str. 51)

Kooperativní federalismus se promítá i do kultury. Jedná se o kooperativní kulturní federalismus a vznikl pro něj velmi přehledný model, který jasně definuje veškeré vazby mezi jednotlivými účastníky – tj. Spolek, spolkové země a komuny. Originální model v německém jazyce viz Obrázek č. 1.



Obrázek 1. Převzato z: <https://www.bpb.de>

1.4. Kulturní politika

Zcela zásadní je pro potřeby diplomové práce definovat pojem *kulturní politika*. Není to nikterak jednoduchý úkol, neboť je pojem chápán v různých variacích. Kulturní politika může mít dvě funkce: „stanovit priority, a tím definovat veřejný zájem, a současně rozhodnout o objemu a způsobu alokace finančních prostředků do

*oblasti kultury.*¹⁶ V ideálním případě by tak kulturní politika měla být písemným dokumentem v gesci ministerstva kultury, který by jasně definoval priority a cíle kultury v dané zemi a popsal financování celého kulturního odvětví (z veřejných zdrojů). Jelikož diplomová práce zkoumá prostředí Spolkové republiky Německo, je více než důležité uvést definici kulturní politiky tak, jak je chápána v Německu:

*„Kulturní politika je pojmem označujícím veškeré politické a společenské aktivity, které slouží k podpoře a zachování kulturních statků a služeb (vzdělávání, památková péče apod.) a k ochraně uměleckých práv (např. práva duševního vlastnictví).“*¹⁷

Z této definice je již patrné, že by se kulturní politika dala definovat dvojitým způsobem: široké a úzké vymezení. Širokým vymezením by se rozuměla kulturní politika dle německé definice, úzkým vymezením pak kulturní politika jako písemný koncepční materiál. Diplomová práce se věnuje především kulturní politice v úzkém vymezení a až ve chvíli, kdy daná země nemá koncepční materiál, přichází v potaz kulturní politika v širokém vymezení.

¹⁶ NEKOLNÝ, Bohumil. Divadelní systémy a kulturní politika. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2006, 152 s. ISBN 80-7008-197-X. (str. 30)

¹⁷ „(...) Kulturpolitik bezeichnet alle politischen und verbandlichen Aktivitäten, die zur Förderung (Bildung, Ausbildung, Verbreitung) und Erhaltung kultureller Güter und Leistungen (z. B. Denkmalschutz) und zur Sicherung der künstlerischen Rechte (z. B. geistiges Eigentum, Verwertung) dienen.“ <https://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/politiklexikon/17761/kulturpolitik>, citováno 11.3.2021

2. Kulturní politika na úrovni Spolku

Jak již bylo zmíněno, spolková vláda je tvořena jednotlivými ministry a kancléřem či kancléřkou. Tento fakt však nezaručuje, že pro každou oblast existuje samostatné spolkové ministerstvo (*Bundesministerium*). Čtrnáct spolkových ministerstev tak doplňují ještě čtyři ministři/ministryně bez svých resortních ministerstev: **Státní ministr a koordinátor pro snižování byrokracie a pro vztahy Spolku a spolkových zemí** (*Staatsminister und Koordinator für Bürokratieabbau und die Bund-Länder-Beziehungen*), **Státní ministryně pro migraci, uprchlíky a integraci** (*Staatsministerin für Migration, Flüchtlinge und Integration*), **Státní ministryně pro digitalizaci** (*Staatsministerin für Digitalisierung*) a **Státní ministryně pro kulturu a média** (*Staatsministerin für Kultur und Medien*).¹⁸

Ministryně Monika Grütters (od roku 2013, CDU) spravuje jeden z největších státních úřadů, který čítá na 380 zaměstnanců.¹⁹ Úkoly úřadu jsou rozděleny do pěti skupin:²⁰

- **K1:** Centrální záležitosti, kultura a právo (rozpočtová pravidla, legislativní rámec, správní záležitosti)
- **K2:** Financování umění a kultury (děleno podle odvětví – hudba, literatura, múzická umění)
- **K3:** Média a film, zahraniční záležitosti (otázky evropské kulturní spolupráce)
- **K4:** Historie a paměť (muzea a archivy; otázky nacismu a socialismu v SRN)
- **K5:** Zásadní otázky kulturní politiky a památkové péče (včetně kulturního vzdělávání)

2.1. Koncepční materiály

V prvé řadě je úkolem ministryně vydávat a doplňovat legislativní předpisy Spolku. Musí vytvořit pevný legislativní základ pro celou Spolkovou republiku, aby měly jednotlivé spolkové země stejné možnosti a podmínky. Ministryně je se svým úřadem

¹⁸ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung>, citováno 12.3.2021

¹⁹ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/staatsministerin-und-ihr-amt>, citováno 12.3.2021

²⁰ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/staatsministerin-und-ihr-amt/organisation>, citováno 12.3.2021

zodpovědná především za autorskoprávní předpisy (*Urheberrechtsgesetz, Urheberrechts-Wissensgesellschafts-Gesetz, Richtlinie über das Urheberrecht im Digitalen Binnenmarkt, DSM-Richtlinie*), sociální pojištění umělců (*Künstlersozialversicherung*) či za status veřejné prospěšnosti (*Gemeinnützigkeitsrecht*) nebo Zákon o památkové péči (*Kulturgutschutzgesetz*).

2.1.1. Sociální pojištění umělců

Výše zmíněné sociální pojištění umělců upravuje **Zákon o sociálním pojištění samostatně výdělečně činných umělců a publicistů** z roku 1982 (*Künstlersozialversicherungsgesetz – KSVG*)²¹. Jelikož umělci velmi často pracují na různé dohody a smlouvy, nemají žádného zaměstnavatele, který by za ně odváděl důchodové, zdravotní a sociální pojištění.²² Umělci mohou být sice od pojištění osvobozeni,²³ stejně tak ale mají možnost si pojištění platit dobrovolně. Přesně pro tuto situaci byl zřízen **Sociální umělecký fond** (*Künstlersozialkasse, KSK*), který za umělce odvádí 1/2 celkové sumy za pojištění.

Příspěvek od KSK je složen následovně: 20 % tvoří finanční příspěvek Spolku, 30 % pak firemní příspěvky podniků, které poptávají a užívají díla těchto umělců. Umělci tak mají stejné podmínky jako každý jiný zaměstnanec v jakémkoliv jiném odvětví, který také odvádí pouze 50 % z celkové částky za zákonné pojištění.

2.1.2. Status veřejné prospěšnosti

„Ve Spolkové republice Německo mohou všechny právní osobnosti uvedené v ustanovení §1 zákona o dani z příjmů fyzických osob (Körperschaftsteuergesetz) získat status veřejné prospěšnosti, který přináší především daňové zvýhodnění. Právní subjekty, které chtějí status veřejné prospěšnosti získat, musí prokázat, že podporují alespoň jednu z 25 oblastí určených v ustanovení §52 odst. 2 Procesního

²¹ Gesetz über die Sozialversicherung der selbständigen Künstler und Publicisten

²² Tamtéž, §1

²³ Tamtéž, §3-5

předpisu (Abgabenordnung, AO). Divadel se týká oblast č. 5 – podpora kultury a umění.

Veřejná prospěšnost musí být zakotvena ve stanovách či jiném zakládajícím dokumentu, což určuje ustanovení §60 AO. Požadavky na stanovy jsou vypsány v příloze č. 1 AO. Tato příloha ukládá právním subjektům povinnost ve stanovách výslovně uvést, že se jedná o veřejně prospěšný právní subjekt dle AO. Dále musí být jasně uveden a specifikován účel subjektu – například: Jedná-li se o divadlo ve formě spolku, bude ve stanovách uvedeno, že účelem spolku je podpora kultury a umění, přičemž této podpory dosahuje tím, že provozuje divadlo. Dále musí být uvedeno, že hlavní činností není podnikání a veškeré prostředky, které subjekt získá, použije pouze ke své hlavní činnosti.

Pokud jsou všechny podmínky splněny, je právní osobnost považována za veřejně prospěšnou a tím získává daňová zvýhodnění. Tento fakt vyplývá z ustanovení §59 AO. Veřejnou prospěšnost však musí uznat i příslušný finanční úřad, kam žadatel dodá spolu se zakládajícími dokumenty především žádost o oproštění od daně z příjmů fyzických osob. Pokud finanční úřad nenajde žádné pochybení, vydá danému subjektu tzv. Freistellungsbescheid. Teprve díky tomuto dokumentu je subjekt oficiálně uznán jako veřejně prospěšný. Finanční úřad kontroluje subjekty zpravidla každé 3 roky a v případě zjištění nedostatků má možnost subjektu status veřejné prospěšnosti odebrat.“²⁴

2.1.3. Im Bund mit der Kultur

Kulturní politika v psané formě z roku 2018 nese název **Ve Spolku s kulturou** (*Im Bund mit der Kultur: Kultur- und Medienpolitik der Bundesregierung*). Jedná se o jasně strukturovaný kulturněpolitický dokument. Hned v úvodu definuje nejdůležitější povinnost kulturní politiky: „Ochrana svobody umění a vytvoření

²⁴ VEŘTÁTOVÁ, Ludmila. Právní subjektivita divadel v Severním Porýní-Vestfálsku. Praha, 2019. Bakalářská práce. Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta. (str. 30-31)

*vhodných rámcových podmínek pro vzkvétající kulturní život.*²⁵ Po krátkém úvodu následuje kapitola, která zasazuje kulturní politiku do kontextu Spolku a ohlíží se na 20 let fungování postu státního ministra. Následují kapitoly věnující se kultuře jako takové, historii, filmu a médiím. V každé z nich je popsána výchozí situace, ve svém celku ale materiál představuje spíše výčet významných kulturních aktivit a tendencí, které se v Německu odehrávají, dějí a uplatňují. Z koncepčního hlediska je však materiál podružným zdrojem.

2.2. Dotační tituly

Německý jazyk používá slovo *Förderung* ve smyslu podpora, podporování, přispění, přispívání. Tohoto slova bývá užito buď ve spojení s podporou umění a kultury (*Kunst- und Kulturförderung*) nebo ve spojení s podporou umělců jakožto jednotlivců (*Künstlerförderung*). V první řadě mají tato slova význam finanční podpory, nicméně se pod tyto pojmy zahrnuje i jiná podpora – např. možnost rezidencí, stipendia na pobyt v zahraničí a v neposlední řadě také sociální pojištění umělců.

2.2.1. Podpora umění a kultury

Kultura je převážně starostí spolkových zemí. Tato pravomoc vyplývá z čl. 30 GG: „*Výkon státních pravomocí a plnění státních úkolů je záležitostí spolkových zemí, pokud tento základní zákon nestanoví jinak.*“²⁶ Finanční podpora umění a kultury tak není primárním úkolem Spolku – i tak se ale Spolek podílí na cca 17 % výdajů na umění a kulturu v Německu.²⁷

Podporované oblasti (*Förderbereiche*) Spolku jsou následující: Hudba, literatura, výtvarné umění, divadlo a tanec, památková péče a národnostní menšiny. Obecně řečeno je úkolem Spolku podporovat projekty s přesahem, tudíž projekty, které se

²⁵ „*Die Freiheit der Kunst zu schützen und mit passenden Rahmenbedingungen ein florierendes Kulturleben zu ermöglichen.*“

²⁶ „*Die Ausübung der staatlichen Befugnisse und die Erfüllung der staatlichen Aufgaben ist Sache der Länder, soweit dieses Grundgesetz keine andere Regelung trifft oder zulässt.*“

²⁷ 17 % výdajů odpovídá částce kolem 2 miliard Euro. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung>, citováno 12.3.2021

dotýkají celého Německa. V roce 2020 také odstartoval dotační titul **Investice pro národní kulturní zařízení v Německu**. Cílem tohoto programu je podpora a rozvoj kulturní infrastruktury Německa a zaměřuje se na financování stavebních prací, rekonstrukcí a modernizace. V dotačním titulu se ročně rozdělí 20 milionů € a výše příspěvku může činit až 50 % nákladů na projekt.²⁸

Dále Spolek přispívá nadacím a organizacím, které podporují uměleckou a kulturní činnost. Spolek je také zřizovatelem muzeí a galerií v Berlíně (*Deutsches Historisches Museum, Jüdisches Museum a Martin-Gropius-Bau*) a v Bonnu (*Haus der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland a Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland*) a Německé národní knihovny (*Deutsche Nationalbibliothek*).

Spolek je zřizovatelem Spolkové kulturní nadace (*Kulturstiftung des Bundes*), jedné z největších veřejných kulturních nadací Evropy. Nadace podporuje především mezinárodní projekty, a to ve dvou dotačních titulech: všeobecné dotace a programové dotace. Všeobecné dotace jsou otevřeny pro všechny uchazeče, programové dotace jsou pak již více specifikované (např. program TURN2 zaměřený na kulturní spolupráci mezi Evropou a Afrikou).²⁹

2.2.2. Podpora umělců jakožto jednotlivců

Jednotlivce spolek nepodporuje přímo, tuto oblast nechává v gesci jednotlivých spolkových zemí. Nicméně by se dalo hovořit o podpoře nepřímé (např. výše zmíněné sociální pojištění umělců). Dále Spolek, stejně jako v případě podpory kultury a umění, podporuje fondy a nadace, které dále podporují jednotlivé umělce – ať už formou ocenění či příspěvků nebo možností zahraničních stipendií.

²⁸ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/bund-startet-neues-foerderprogramm-1688588>, citováno 17.3.2021

²⁹ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung/stiftungen-einrichtungen/kulturstiftung-des-bundes/kulturstiftung-des-bundes-319764>, citováno 17.3.2021

2.3. Kultusministerkonferenz

Konference ministrů kultu (KMK) je schůzí všech zemských ministrů a senátorů pro oblasti školství, výzkumu a kultury. Jelikož musí všech šestnáct spolkových zemí fungovat v jednotném rámci, je zapotřebí vysoká míra kooperace. S touto myšlenkou tak KMK vznikla již v roce 1948 a funguje dodnes. Již od svého počátku byla konference zaměřena na výchovu – a tím pádem na všechny výše zmíněné oblasti. Ministrům šlo (a stále jde) především o stejné příležitosti pro žáky a studenty ze všech spolkových zemí a o kooperaci činností jednotlivých ministerstev. Velmi znatelné je to právě v oblasti školství, kdy každá spolková země má svůj školský zákon, jiné osnovy i jiné kurikulum, ale maturita ze střední školy musí být uznatelná ve všech ostatních spolkových zemích.

KMK má tři hlavní orgány: plénum (*Plenum*), předsednictvo (*Präsidium*) a prezidenta či prezidentku (*Präsident/Präsidentin*). V plenárním zasedání (*Plenarsitzung*) se čtyřikrát ročně setkávají příslušní ministři a senátoři všech šestnácti spolkových zemí. Jsou-li diskutovány zásadní otázky (např. ohledně financování či samotné KMK), je potřeba souhlas všech šestnácti zemí, jinak stačí většinový souhlas třinácti členů. Každá země má právě jeden hlas, bez ohledu na počet ministrů přítomných v plénu. Předsednictvo je voleno ze členů pléna na jeden kalendářní rok a skládá se z prezidenta, tří viceprezidentů a dvou dalších kooptovaných členů. Víceméně má předsednictvo organizační funkci a připravuje jednotlivá zasedání. Prezident je pak statutárním orgánem a reprezentuje KMK ve všech vnějších záležitostech. Volební období je jeden rok.³⁰

2.3.1. Kulturminister-konferenz

V roce 2019 vznikla v rámci KMK frakce věnující se výhradně kultuře, potažmo kulturní politice. Jedná se o **Konferenci ministrů kultury (Kultur-MK)**. Organizačně spadá Kultur-MK nadále pod KMK a zasedá dvakrát ročně – na jaře a na podzim.

³⁰ <https://www.kmk.org/kmk/organe.html>, citováno 17.3.2021

Zcela zásadní je fakt, že: „*Usnesení Kultur-MK jsou v zásadě usneseními KMK.*“³¹ Kultur-MK má pak vůči KMK pouze ohlašovací povinnost. Výjimkou jsou samozřejmě témata a problematika přesahující více oblastí, v takovém případě se pak téma projednává na plenárním zasedání KMK.

2.4. Kulturpolitische Gesellschaft e.V.

Další zajímavou organizací je **Kulturně-politická společnost, z.s.** (KuPoGe). Dle jejich vlastních slov se jedná o „*platformu pro kulturně-politický diskurz ohledně teorie i praxe v Německu*“.³² Hlavní cíle a úkoly KuPoGe jsou:

- intenzivní kulturně-politická diskuze
- zprostředkovávání informací a názorů skrze publikace a vlastní akce
- kvalifikace a profilování kulturní politiky a kulturněpolitického výzkumu
- zpracovávání vědeckých studií a vlastní výzkum³³

Mezi vlastní akce, které KuPoGe pořádá, patří především konference a **Spolkový kongres kulturní politiky** (*Kulturpolitischer Bundeskongress*), který pořádá dceřinná organizace KuPoGe – **Institut pro kulturní politiku** (*Institut für Kulturpolitik, IfK*) jednou za dva roky. S kongresem také koresponduje nejdůležitější publikační počín KuPoGe, resp. IfK. Myšlena je zde **Ročenka kulturní politiky** (*Jahrbuch für Kulturpolitik*). Jedná se o sborník nejrůznějších textů ohledně kulturní politiky, a to jak na úrovni celého spolku, tak na úrovni jednotlivých spolkových zemí, měst, komun či témata ze zahraničí. Jsou zde i články vědecké, statistiky a bibliografie dalších kulturněpolitických textů. Ročenka vychází od roku 2001, v roce 2016 začaly ročenky vycházet v elektronické podobě zdarma ke stažení.³⁴

³¹ „*Die Beschlüsse der Kulturministerinnen und -minister/-senatorinnen und -senatoren sind grundsätzlich Beschlüsse der Kultusministerkonferenz.*“, <https://www.kmk.org/aktuelles/kulturminister-konferenz.html>, citováno 17.3.2021

³² „*Die Kulturpolitische Gesellschaft e.V. wurde 1976 gegründet und ist die Plattform für kulturpolitische Diskurse in Theorie und Praxis in Deutschland.*“ <https://kupoge.de/organisation/>, citováno 17.3.2021

³³ <https://kupoge.de/organisation/>, citováno 17.3.2021

³⁴ <https://kupoge.de/product-category/jahrbuch-fuer-kulturpolitik/>, citováno 17.3.2021

Mimo tyto akce a publikační činnost se KuPoGe zasazuje i o vznik zemských skupin (*Landesgruppen*), ve kterých soustřeďuje zainteresované osoby z jednotlivých spolkových zemí, které společně mohou diskutovat na téma kulturní politiky. Pro tuto práci jsou mnohé zemské skupiny velmi důležitým zdrojem informací, především v případě spolkových zemí, ve kterých neexistují žádné aktuální koncepční kulturně-politické materiály. Zemské skupiny jsou následující:³⁵

- Baden-Württemberg
- Bayern
- Berlin-Brandenburg
- Hamburg
- Hessen
- Mecklenburg-Vorpommern
- Niedersachsen
- Nordrhein-Westfalen
- Rhein-Neckar
- Sachsen
- Schleswig-Holstein
- Thüringen

³⁵ <https://kupoge.de/regional-und-landesgruppen/>, citováno 8.4.2021

3. Kulturní politika na úrovni spolkových zemí

Jak již bylo řečeno výše, Německo je složeno ze šestnácti spolkových zemí, resp. ze třinácti zemí a 3 městských států – Berlín, Brémy a Hamburk. Tabulka č. 1 uvádí počty obyvatel a rozlohy jednotlivých spolkových zemí. Mezi jednotlivými zeměmi je samozřejmě mnoho rozdílů, stále patrný je i rozdíl mezi zeměmi bývalého Východního a Západního Německa. Některé státy jsou obydleny velmi hustě, jiné velmi řídké. Je tak zřejmé, že byť jsou v diplomové práci jednotlivé kulturní politiky porovnávány, je důležité mít na paměti, že jsou spíše demonstrací různých možných přístupů ke kulturní politice v rámci jednoho státu.

Spolková země	Poč. obyv. ³⁶	Rozloha (km ²) ³⁷	Zalidnění (ob./km ²)
Bádensko-Württembersko	10 951 893	35 751	306,34
Bavorsko	12 930 751	70 550	183,28
Berlín	3 574 830	892	4 007,66
Braniborsko	2 494 648	29 654	84,13
Brémy	678 753	420	1 616,08
Dolní Sasko	7 945 685	47 593	166,95
Durynsko	2 158 128	16 202	133,20
Hamburk	1 810 438	755	2 397,93
Hesensko	6 213 088	21 115	294,25
Meklenbursko-Přední Pomořansko	1 610 674	23 214	69,38
Porýní-Falc	4 066 053	19 854	204,80
Sársko	996 651	2 569	387,95
Sasko	4 081 783	18 449	221,25
Sasko-Anhaltsko	2 236 252	20 452	109,34
Severní Porýní-Vestfálsko	17 890 100	34 113	524,44
Šlesvicko-Holštýnsko	2 881 926	15 802	182,38
Německo	82 521 653	357 385	-

Tabulka č. 1

³⁶ <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/LaenderRegionen/Regionales/Regionaldaten.html>, citováno 18.3.2021

³⁷ <https://www.statistikportal.de/de/bevoelkerung/flaeche-und-bevoelkerung>, citováno 18.3.2021

3.1. Bádensko-Württembersko

Baden-Württemberg (Ba-Wü) je třetí nejlidnatější spolkovou zemí. Nachází se na jihu země mezi Bavorskem a Francií. Kulturními centry jsou hlavní město Stuttgart a města Mannheim, Heidelberg a Karlsruhe. Kultura je v gesci **Ministerstva vědy, výzkumu a umění** (*Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst*).

Koncepční materiál

Ministerstvo má na svých webových stránkách záložku „Kulturní politika“, pod kterou shromažďuje veškeré relevantní informace. Co se kulturněpolitických dokumentů týče, stojí za zmínku dva dokumenty: prvním z nich je kulturní politika s názvem **Kultur 2020: Kunstpolitik für Baden-Württemberg**. Jedná se o 400 stránkový dokument ze září roku 2010. Tento dokument vznikl s pomocí čtrnáctičlenné Zemské umělecké rady (*Landeskunstbeirat*)³⁸, která v roce 2009 vydala dokument **HauptSache Kunst**, ve kterém zhodnotila svou tříletou činnost a vydala doporučení pro nově vznikající kulturní politiku. Tato kulturní politika staví na čtyřech základních principech: *Liberalität, Pluralität, Subsidiarität a Dezentralität*:

- **Svoboda** – Spolková země nemá vliv na obsah umělecké tvorby
- **Pluralita** – Spolková země podporuje rozmanitost kultury
- **Subsidiarita**³⁹ – Na prvním místě jsou komuny, až následně spolková země
- **Decentralizace** – Kultura musí být dostupná ve všech oblastech země

Jedná se o podstatu celého dokumentu a celé kulturní politiky. Princip subsidiarity dodržuje drtivá většina spolkových zemí – financování kultury tak přechází především na jednotlivé komuny, spolková země finančně podporuje především projekty zemského významu. Těmito čtyřmi principy je shrnuto koncepční hledisko celé kulturní politiky jakožto dokumentu. Zbytek textu (cca 300 stran) se věnuje

³⁸ Zemská umělecká rada byla zřízena s cílem pomoci zemské vládě s větší efektivitou financování kultury při stejném rozpočtu v roce 2006. Rada byla od počátku brána vyloženě jako poradní orgán, rozhodnutí stále zůstávala na politicích. Mezi členy rady nebyli pouze umělci a odborníci z Bádenska-Württemberska, ale také např. Isabel Pfeiffer-Poensgen, ředitelka Kulturní nadace spolkových zemí (*Kulturstiftung der Länder*) či Prof. Klaus Zehlelein, ředitel Německého divadelního spolku (*Deutscher Bühnenverein*). Rada byla založena na dobu určitou, na 3 roky a všichni členové byli zvoleni na tuto dobu. Zasedali 2-3x ročně. <https://www.laks-bw.de/fileadmin/default/dokumente/LAKS%20Info%20Nr.%2043%20-%20PDF.pdf> citováno 18.3.2021

³⁹ Subsidiarita: princip, podle něhož má být každá aktivita státu a společnosti jen podpůrná (subsidiární), tj. jen v takových úkolech, na jejichž řešení nemůže nižší jednotka stačit. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích: 7 ř/š. 1. vyd. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902555-9-0 (str. 319)

jednotlivým oblastem a jejich popisu a hodnocení – od divadla přes hudbu až po kulturní turismus a sociální dopad kultury.

Druhým důležitým dokumentem je **Dialog | Kulturpolitik für die Zukunft**. Tento dokument začal vznikat v roce 2018 a o dva roky později nahradil výše zmíněnou kulturní politiku. Na vzniku dokumentu se aktivně podílelo cca 1250 osob z celého Ba-Wü. Při zahajovací konferenci 20.6.2018 diskutovalo 300 účastníků o čtyřech klíčových tématech, která nakonec společně potvrdili:

- **Digitální světy** (*Digitale Welten*) – Vliv digitalizace na umění: jaké dopady má digitalizace na management, umělce i kulturní instituce?
- **Transformační strategie** (*Strategien der Transformation*) – Jaká jsou očekávání diváků vůči institucím? Jak mohou instituce divákům lépe zprostředkovávat umění a vytvářet platformy pro diskusi a otevřený dialog?
- **Nová společenská spojení** (*Neue gesellschaftliche Bündnisse*) – Jak se mohou propojovat profesionální i amatérští umělci, kulturní instituce a ostatní zainteresované osoby a diváci?
- **Umění a kultura v regionech** (*Kunst und Kultur in ländlichen Räumen*) – Jaký význam má propojování a kooperace? Jak lépe podpořit kulturu mimo centra?

Následovalo 14 dalších konferencí, během kterých se diskutovalo o výše zmíněných tématech. Vzniklá publikace je tak vlastně sborníkem příspěvků z těchto diskusí a v písemné podobě byla zveřejněna 21.10.2020. Pro každé z témat tak vznikl soubor doporučení (*Handlungsempfehlungen*), výroků (*Statements*) a příkladů (*Best Practice*), který velmi přehledně zpracovává výsledky diskusí a workshopů.

Podpora umění

Článek pojednávající o podpoře umění na webových stránkách ministerstva začíná zcela zásadní větou: „*Podpora umění a kultury není žádným ztraceným příspěvkem, nýbrž investicí do naší společnosti a budoucnosti.*“⁴⁰ Zemská podpora probíhá na mnoha úrovních. Jednou z nich je např. **Inovativní fond umění** (*Innovationsfonds*

⁴⁰ „*Die Förderung von Kunst und Kultur ist kein verlorener Zuschuss, sondern eine Investition in unsere Gesellschaft und unsere Zukunft.*“ <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/>, citováno 20.3.2021

Kunst)⁴¹, který podporuje nové projekty a dává tak umělcům prostor pro experiment. Fond ročně rozděljuje cca 2,7 mil €. Další úrovní jsou stipendia, díky kterým si Ba-Wü vychovává další generaci umělců a pomáhá jim odstartovat vlastní kariéru.⁴² V neposlední řadě udílí země umělcům také ceny, a to v mnoha oblastech: divadlo, múzická umění, hudba, literatura, „domácí výzkum“ (*Heimatsforschung*)⁴³ a „cena za malou scénu“ (*Kleinkunstpreis*).⁴⁴

3.2. Bavorsko

Freistaat Bayern (Svobodný stát Bavorsko) je největší, nejbohatší a druhá nejlidnatější spolková země Německa. Hlavním městem země je Mnichov, který je zároveň významným kulturním centrem. Další důležitá města jsou Norimberk, Řezno, Pasov, Ingolstadt, Würzburg či Augsburg. Bavorsko je význačné především svými tradicemi, zemědělstvím a velmi výrazným dialektem. Kultura je v gesci **Bavorského státního ministerstva vědy a umění** (*Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst*).

Koncepční materiál

Psaný dokument kulturní politiky je na webových stránkách ministerstva nedohledatelný. Mezi závaznými předpisy – zákony a nařízeními – pro kulturní odvětví je celkem 10 dokumentů, které upravují oblasti památkové péče, hudebních škol, archivů a knihoven. Žádný z těchto dokumentů se však nevěnuje kulturní politice jako takové.⁴⁵ V mnoha článcích a zprávách se ministerstvo odvolává na cíle kulturní politiky, nicméně tyto cíle nelze písemně nikde dohledat. Jedinou vypovídající zmínkou je článek o **Bavorském kulturním fondu** (*Kulturfonds Bayern*), kde jsou zmíněny zásady bavorské kulturní politiky: regionální rozmanitost,

⁴¹ <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/innovationsfonds-kunst/>, citováno 20.3.2021

⁴² Stipendia nabízí především 2 instituce: *Kunststiftung Baden-Württemberg* a *Akademie Schloss Solitude*. <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/stipendien/>, citováno 20.3.2021

⁴³ Výzkum tradic a kulturní identity spolkové země.

⁴⁴ Mezi „malou scénu“ patří: kabaretní představení, šansony, pantomima, slam-poetry, žonglování, černé divadlo apod. Jedná se tedy o živé umění, jehož název je odvozený od malého počtu diváků, malých prostor a malého počtu účinkujících. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Kleinkunst>, citováno 21.3.2021

⁴⁵ <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/recht.html>, citováno 22.3.2021

decentralizace a subsidiarita (*Regionale Vielfalt, Dezentralität, Subsidiarität*).⁴⁶ Nicméně je vymezení těchto pojmů nedohledatelné a čtenář si tak musí pouze domýšlet, co pod tato slova spadá.

Důležitým zdrojem koncepčních materiálů se tak stává KuPoGe (viz kapitola 2.4.), resp. Landesgruppe Bayern. V roce 2018 vydala zemská skupina dokument s otázkami ohledně kulturní politiky směřovaný zemskému parlamentu.⁴⁷ Celkem na dokument odpověděly čtyři frakce: CSU, SPD, Bündnis 90 – Die Grünen a Freie Wähler. Z pohledu diplomové práce jsou zásadní první dvě otázky:

1. **Cíle kulturní politiky:** Tato otázka odkazuje na velmi kritizovaný kulturněpolitický dokument z roku 2010 a snaží se získat informace ohledně strategie implementace a evaluace kulturněpolitických cílů.
2. **Kulturní koncept:** Ve druhé otázce KuPoGe navazuje na koncepční dokument z roku 2012 a ptá se na vyhlídky a cíle do budoucna – získávání nových prostor, financování kultury, kulturní infrastrukturu, inovace apod.

CSU ve své odpovědi odkazuje na princip subsidiarity a klade důraz na komunální úroveň kulturního života.⁴⁸ SPD akcentuje důležitost na „udržení a uchránění“ kultury. Stejně jako CSU vidí SPD veliký potenciál v zapojení široké veřejnosti.⁴⁹ Bündnis 90 – Die Grünen ve své odpovědi nastínili vznik nového koncepčního dokumentu, který by byl závaznou písemnou kulturní politikou země. Zároveň se ke kultuře staví velmi otevřeně a chtěli by rozšířit diváckou základnu skrze nové formy a instituce.⁵⁰ Freie Wähler pak jasně říkají, že v Bavorsku chybí jakákoliv koncepce a je tak velmi nejasné, kam chce celá země směřovat a jaký je její cíl. Spatřují v tom veliký problém. Dle jejich pohledu by se měla kulturní politika více věnovat regionům.⁵¹

⁴⁶ <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/foerderung/kunst/kulturfonds-bayern.html>, citováno 22.3.2021

⁴⁷ V parlamentu má kulturu v gesci Výbor pro vědu a kulturu (*Ausschuss für Wissenschaft und Kunst*), který by měl také nést zodpovědnost za kulturní politiku. Ve svém profilu odkazuje na bavorskou Ústavu, ve které je uvedeno: „*Bayern ist Kulturstaat*“ – Bavorsko je kulturní země. Nicméně ani ve svých prohlášeních a zápisech z jednání není nikde zmínka ohledně kulturněpolitického dokumentu. https://www.bayern.landtag.de/fileadmin/Internet_Dokumente/LTA_Flyer_Wissenschaftsausschuss_Ansicht.pdf, citováno 22.3.2021

⁴⁸ <https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/CSU.pdf>, citováno 22.3.2021

⁴⁹ <https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/SPD.pdf>, citováno 22.3.2021

⁵⁰ https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/Buendnis90_DieGruenen.pdf, citováno 22.3.2021

⁵¹ https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/Freie_Waehler.pdf, citováno 22.3.2021

Koaliční smlouva na roky 2018–2023⁵² (*Koalitionsvertrag*) se kultuře věnuje na 1,5 stránce. Text spadá do IV. Kapitoly, která nese název „*Moderní Bavorsko*“, text o kultuře má pak nadpis „*Za živoucí rozmanitost v umění a kultuře*“ (*Für lebendige Vielfalt in Kunst und Kultur*). V textu je tak kladen veliký důraz na zmíněnou rozmanitost a decentralizaci. Zmíněn je i princip subsidiarity a ve výsledku se celý text drží třech zásad bavorské kulturní politiky.

Podpora umění

Podporu umění má ministerstvo poněkud lépe zpracovanou. Celou oblast otevírá na webových stránkách slovy: „*Podpora kultury, umění, vědy a vzdělávání: Tímto investuje Bavorské státní ministerstvo vědy a umění do budoucnosti.*“⁵³ Ministerstvo podporuje jak jednotlivce (např. formou cen pro začínající umělce, které se pohybují kolem 6000 €, příp. stipendii na pobyt v Paříži či USA), tak instituce a projekty. Programy podpory má ministerstvo rozpracované pro soukromá divadla, hudbu a literaturu. Ministerstvo dále spravuje výše zmíněný **Bavorský kulturní fond**, který podporuje významné projekty pro celé Bavorsko (vyjma Mnichova a Norimberku, pokud se nejedná o projekty s regionálním přesahem). Fond dále vylučuje projekty s vícezdrojovým veřejným financováním a projekty s náklady nižšími než 10 000 €. Z fondu smí projekt/organizace zaplatit pouze investice či projektové náklady, nikoliv provozní náklady. Maximální výše dotace je 1 000 000 €. ⁵⁴

Zajímavý je **Bavorský nadační zákon** (*Bayerisches Stiftungsgesetz*) z roku 2008, který upravuje vznik nadace, její stanovy, správu nadace či její zánik. Důležité jsou především čl. 10-19, které určují, že dohled nad nadacemi podporujícími kulturu vykonává Státní ministerstvo pro vědu a kulturu. Dle zákona by dozorčí orgán (*Stiftungsaufsichtsbehörden*) měl nadacím radit a pomáhat jim naplnit jejich účel.⁵⁵

⁵²

https://www.csu.de/common/csu/content/csu/hauptnavigation/dokumente/2018/Koalitionsvertrag_Gesamtfassung_final_2018-11-02.pdf, citováno 22.3.2021

⁵³ „*Kultur, Kunst, Wissenschaft und Bildung fördern: Damit investiert das Bayerische Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst in die Zukunft.*“

<https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/foerderung.html>, citováno 22.3.2021

⁵⁴ <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/kulturfonds/kunst-und-kultur.html>, citováno 22.3.2021

⁵⁵ <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayStG>, citováno 22.3.2021

3.3. Berlín

Berlín, hlavní město Spolkové republiky Německo, je zároveň samostatným městským státem. S počtem obyvatel cca 3,5 milionu se jedná zároveň o největší město a kulturní metropoli celého Německa. Soustřeďují se zde umělci z celého světa a dávají tak Berlínu jeho nezaměnitelnou atmosféru mezinárodního velkoměsta. Kultura je v gesci **Senátního výboru pro kulturu a Evropu** (*Senatsverwaltung für Kultur und Europa*).

Koncepční materiál

Prvním koncepčním materiálem, který je nutné v případě Berlína zmínit, je 27 stránková **Výroční zpráva o podpoře kultury za rok 2014**⁵⁶ (*Kulturförderbericht 2014*), kterou vydal tehdejší starosta. V tomto dokumentu jsou vytyčeny čtyři hlavní body kulturní politiky:

- **Místa (Orte)** – Zachování stávajících kulturních míst a lokací, zároveň však vytváření míst nových, neboť Berlín je velmi rychle se rozrůstajícím městem.
- **Excellence & Underground** – Nejvyšší možná účinnost vynaložených finančních prostředků na podporu kultury – podpora špičkových aktivit (*Excellence*), ale i začínajících umělců (*Underground*). Rozvoj cen a stipendií.
- **Transparentnost (Transparenz)** – Srozumitelné a přehledné informace o aktuálních i minulých dotačních titulech.
- **Svoboda a diverzita (Freiheit und Diversität)** – Podpora organizací při vytváření digitalizační strategie a důraz na personální rozmanitost.

Druhým zdrojem je **Směrnice vládní politiky 2016-2021**⁵⁷ (*Richtlinien der Regierungspolitik 2016-2021*), kapitola Kultura a Evropa. V této směrnici je vytyčen hlavní směr, kterým by se měla kulturní politika Berlína ubírat. Směrnice obsahuje následující body:

- posilování účasti, lepší přístupnost diváků ke kultuře
- kultura v rámci obvodů – lokální kulturní pracoviště

⁵⁶ <https://www.berlin.de/sen/kultur/kulturpolitik/>, citováno 22.3.2021

⁵⁷ <https://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/senat/richtlinien-der-politik/#13>, citováno 22.3.2021

- posilování nezávislé scény, zlepšení pracovních podmínek
- modernizace investic do kulturní infrastruktury, digitalizace
- zřizování udržitelných, sociálních a transparentních kulturních institucí
- dokončení výstavby Humboldt Forum
- pamatování na historii národa a kultury, posílení památkové péče
- podpora kulturní rozmanitosti
- posílení památkové péče

Senátní výbor pro kulturu a Evropu se musí této směrnice držet – dozor nad dodržováním má aktuální starosta Berlína.

15.3.2021 sepsala parlamentní frakce CDU dokument, ve kterém požaduje vytvoření **Kulturního zákoníku** (*Kulturgesetzbuch*). Tento zákoník si představuje jako kompilaci veškerých kulturně relevantních zákonů do jednoho svazku. Na mysli nemá CDU pouze existující legislativní dokumenty, ale také dokumenty rozpracované. Zároveň zmiňuje i potřebu úplně nových dokumentů a předpisů (např. Zákon na podporu kultury, *Kulturförderungsgesetz*). Tím by se všem kulturním aktérům usnadnil přístup k informacím, CDU si pak od dokumentu slibuje větší transparentnost při dotačních řízeních a jasně definované směřování kulturní politiky.⁵⁸

Podpora umění

Dotační tituly a další možnosti podpory umění má Berlín na svých webových stránkách velmi důkladně zpracovány. Obecné informace ohledně dotačních titulů pak určuje dokument z roku 2018 **Förderungsgroundsätze der Berliner Senatsverwaltung für Kultur und Europa, Abteilung Kultur für die Projekt- und Stipendienförderung**.⁵⁹ Mimo dotační tituly zřizuje Berlín spolu se Spolkem od roku 1999 **Kulturní fond hlavního města** (*Hauptstadtkulturfonds*), který ročně rozděljuje až 15 mil €. ⁶⁰ Mezi další dotační tituly patří např. IMPACT-Förderung, který podporuje diverzitu v berlínské nezávislé scéně, nebo iniciativu DRAUSSENSTADT,

⁵⁸ <https://www.parlament-berlin.de/ados/18/IIIPlen/vorgang/d18-3517.pdf>, citováno 22.3.2021

⁵⁹ https://www.berlin.de/sen/kultur/foerderung/foerderprogramme/foerderungsgroundsaetze-der-kulturverwaltung_2018_07_31.pdf, citováno 22.3.2021

⁶⁰ <https://hauptstadtkulturfonds.berlin.de/ueber-uns>, citováno 22.3.2021

kteřá se snaží propojovat řůzné městské aktéry – umělce, výzkumné pracovníky, aktivisty apod. v rámci řůzných organizací či think-tanků.⁶¹

3.4. Braniborsko

Brandenburg je bývalou zemí Východního Německa. Obklopuje hlavní město Berlín a zabířá většinu hranice s Polskem. Jedná se o velmi nízce zalidněnou oblast (nižší zalidnění má jen Meklenbursko-Přední Pomořansko). Hlavním městem je Postupim, dalšími většími městy jsou např. Cottbus, Frankfurt an der Oder nebo Brandenburg an der Havel. Kultura je v gesci **Ministerstva vědy, výzkumu a kultury** (*Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur*).

Koncepční materiál

Aktuální písemná kulturní politika Braniborska nese název **Kultur in Brandenburg: Kulturpolitische Strategie 2012**,⁶² kterou vydalo Ministerstvo vědy, výzkumu a kultury. Jedná se o přehledně členěný a logicky řazený 30 stránkový dokument, který se věnuje převážně zemské podpoře kultury. Ministerstvo v dokumentu vytyčilo tři zásadní principy, jakými se má kulturní politika, potažmo podpora umění, řídit:

- **Svoboda umění** – Spolková země nezasahuje do obsahu a podporuje rozličné umělecké organizace i formy umění.
- **Transparentní podpora kultury** – Podmínky dotačního řízení jsou přehledné a srozumitelné.
- **Subsidiarita** – Zemské dotace mají pouze doplňující charakter.

Mimo tyto tři zásadní principy jsou v dokumentu uvedeny i dotační oblasti, jaké chce spolková země skřze svou podporu rozvinout: kulturní vzdělávání, regionální identitu, kulturní turismus, inovativní kulturní projekty a občanskou angažovanost.

Druhým dokumentem, na který je odkazováno na webu ministerstva, je **Koncept rozvoje kultury země Braniborsko**⁶³ (*Kulturentwicklungskonzeption des Landes*

⁶¹ <https://www.berlin.de/sen/kultur/foerderung/foerderprogramme/>, citováno 22.3.2021

⁶² https://mwfk.brandenburg.de/sixcms/media.php/9/Kulturpolitische_Strategie_2012.pdf, citováno 23.3.2021

⁶³ <https://mwfk.brandenburg.de/sixcms/media.php/9/Kulturentwicklungskonzeption2009.pdf>, citováno 23.3.2021

Brandenburg). Nicméně se jedná o dokument, který byl prvně sepsán v roce 2002, následně upraven v letech 2004 a 2009. V současné chvíli (2021) stále neexistuje aktuálnější verze a za výchozí kulturněpolitický dokument se tak považuje Kultur in Brandenburg.

Podpora umění

Jak již bylo zmíněno, podpora umění se řídí podle zásad uvedených v kulturní politice z roku 2012. V tomto dokumentu je také zmíněno, proč země vůbec podporuje kulturu a umění. Tato motivace sestává ze tří komponentů:

1. **Právní závaznost** – odkazuje na Zákon o památkové péči a Archivační zákon
2. **Kulturní účast obyvatel Braniborska** – odkazuje na zemský úkol zajistit obyvatelům možnost aktivně se podílet na kulturním životě
3. **Zajištění a posilování kulturní infrastruktury** – ochrana památek a zároveň digitalizace dělá umění a kulturu dostupnější

Země nabízí jak obecné projektové dotace, tak specifické dotace podle žánrů: Výtvarné umění, digitalizace, kulturní vzdělávání a participace, muzea, hudba a divadlo.⁶⁴ Stipendijní programy má Braniborsko celkem tři:

- **Mikrostipendium I a II** – Pomoc v koronavirové krizi
- **Wipersdorf stipendium** – Rezidenční pobyt v Uměleckém domě na zámku ve Wipersdorfu pro 15 umělců
- **Zahraniční stipendium** – Rezidenční pobyt v zahraničí (Řím, Olevano Roman, Benátky, Paříž)

Dále pod gesci kulturního oddělení ministerstva spadají dotační tituly v oblasti kostelů a náboženských společenství a v oblasti národnostních menšin.

⁶⁴ <https://mwfk.brandenburg.de/mwfk/de/kultur/kultur-und-denkmalforderung/>, citováno 23.3.2021

3.5. Brémy

Freie Hansestadt Bremen (Svobodné hanzovní město Brémy⁶⁵) je tvořeno nejen Brémami, ale také městem Bremerhaven. Města spolu však nesousedí a jsou obklopována spolkovou zemí Dolní Sasko. Brémy jsou vyhledávaným turistickým cílem. Kultura je v gesci **Senátora pro kulturu** (*Der Senator für Kultur*).

Koncepční materiál

Zemská kulturní politika Brém je zpracována v jediném dokumentu: **Kultur in Bremen**.⁶⁶ Jedná se o dokument z roku 2018 o 260 stranách vydaný senátorem, který má podobu výroční zprávy (na dokument se odkazuje také jako na *Kulturförderbericht*). V dokumentu jsou uvedeny 4 zásady brémské kulturní politiky:

- **Svoboda umění i umělců**
- **Rozvoj publika a rozšíření kulturní nabídky pro stále nové cílové skupiny**
- **Umění a kultura jakožto zrcadlo různorodé společnosti**
- **Občanská angažovanost**

Kulturní politiku staví Brémy především na diverzitě – zakládají si na široké kulturní nabídce, rozmanitosti diváků i podpoře nově vznikajících prostorů a iniciativ. Mimo hlavní zásady jsou v brémské kulturní politice uvedeny také kulturněpolitické okruhy, které rozvíjejí kulturní život v celé spolkové zemi: spolehlivost při podpoře a obnově umění, podpora uměleckých produkcí a aktivit, propojování a infrastruktura, posilování nezávislé scény a umělecká spoluúčasť. Zbytek dokumentu reflektuje jednotlivá kulturní odvětví (múziká umění, hudba, muzea, výtvarné umění, literatura, film, městská kultura, umění ve veřejném prostoru, archeologie) a činnost **Státního archivu a Zemského úřadu památkové péče**.

Podpora umění

Podpora umění je částečně zakotvena v již zmíněné kulturní politice. Velmi přehledně jsou zde uvedeny úkoly a kompetence jednotlivých senátorů ve vztahu ke kultuře. Nicméně je v dokumentu taktéž zmíněno, že „*podpora kultury je v zásadě*

⁶⁵ Hanza byl spolek vlivných obchodních měst v Německu, taková obchodní organizace.
<https://radiozurnal.rozhlas.cz/co-byla-hanza-nemela-vlastni-stat-ani-krale-presto-mela-ve-stredoveku-vliv-na-7295129>, citováno 23.3.2021

⁶⁶ https://www.kultur.bremen.de/#main_nav_anchor, citováno 23.3.2021

záležitostí obou komun – Brémy a Bremerhaven“.⁶⁷ Další zajímavostí dokumentu je výčet pěti kooperačních modelů v rámci podpory kultury:

- I. **Spolek a 16 spolkových zemí**
- II. **Brémy a severoněmecké spolkové země**
- III. **Brémy a sousední spolkové země**
- IV. **Brémy a partnerská města**
- V. **Brémy a Evropa**

Popis každého kooperačního modelu uvádí podporu umění v této oblasti a přináší tak velmi ucelený pohled na brémskou podporu umění.

Senátor pro kulturu dále poskytuje projektové dotace, jejichž cílem je „*umělecká a kulturní profilace Brém v rozličných kulturních odvětvích*“.⁶⁸ Těmito odvětvími jsou: výtvarné umění, film a média, hudba, literatura, divadlo a tanec. Dále zřizuje brémský senát od roku 2003 nadaci **ST ART Jugend Kunst Stiftung**, která podporuje větší zapojení mladé generace do kulturního života. Tato nadace podporuje jak jednotlivce, tak instituce.⁶⁹

3.6. Dolní Sasko

Niedersachsen se nachází na západě Německa, podél hranic s Nizozemím. Rozlohou se jedná o druhou největší spolkovou zemi. Hlavním městem je Hannover, dalšími významnými městy jsou např. Osnabrück, Oldenburg či Braunschweig. Kultura je v gesci **Dolnosaského ministerstva vědy a kultury** (*Niedersächsisches Ministerium für Wissenschaft und Kultur*).

Koncepční materiál

Co se koncepčních materiálů v Dolním Sasku týče, je na tom kulturní politika velmi špatně. V současné době neexistuje jediný ucelený kulturněpolitický dokument, který

⁶⁷ „*An der Weser bilden die Städte Bremen und Bremerhaven das Land Bremen, die Kulturförderung ist im Wesentlichen eine Angelegenheit der beiden Kommunen.*“

⁶⁸ „*Das zentrale Ziel der Projektförderung ist die künstlerische und kulturelle Profilierung Bremens in den verschiedenen Sparten.*“ <https://www.kultur.bremen.de/service/projektfoerderung-13709>, citováno 23.3.2021

⁶⁹ <http://www.st-art-bremen.de/ueberuns>, citováno 23.3.2021

by se tématu kulturní politiky alespoň okrajově dotýkal. Vodítka ke směřování kulturní politiky v Dolním Sasku tak existují 3:

a. Kulturbericht Niedersachsen 2013/2014⁷⁰

Jedná se o poslední vydanou výroční zprávu k podpoře kultury v Dolním Sasku. Byť je většina dokumentu věnována zhodnocení dotačních titulů, je na začátku kapitola věnovaná i kulturní politice. Hned v úvodu je věta, že zásadním tématem celého dokumentu, resp. celé kulturní politiky, je „*účast na kultuře*“. Z celého textu je patrné, že Dolní Sasko nemá dostatek financí na větší změny v kultuře a ubírá se tak převážně k zachování stávající kultury. Dále je zde zmíněn **Koncept rozvoje kultury** (*Kulturentwicklungskonzept*), který měl být uceleným koncepčním materiálem. Nicméně písemné znění není nikde dostupné a z rozsáhlé rešerše je zřejmé, že celá iniciativa přešla v zapomnění. Další ústřední témata kulturní politiky by se pak daly rozpoznat dle jednotlivých odstavců úvodní kapitoly následovně: nárůst kulturní nabídky v regionech, větší zapojení kulturních aktérů, posílení kvality skrze kvalifikaci a podpora kreativních průmyslů.

b. Zemská koaliční smlouva SPD a CDU na roky 2017–2022⁷¹

Koalice SPD/CDU definuje dvě hlavní výzvy pro kulturu: digitalizaci a integraci. Více zde však tato slova rozvinuta nejsou, není tak zřejmé, zda se jedná o cíle kulturní politiky, či naopak o její úskalí. V dokumentu je pouze výčet oblastí, které chce koalice podpořit a kterým chce navýšit rozpočet. Jelikož se ale jedná o všechna odvětví (od výtvarného umění přes památkovou péči až po knihovny), nelze z textu vyvodit jasný směr kulturní politiky a z koncepčního hlediska je tento dokument nedůležitý.

⁷⁰ Diplomantka získala k tomuto dokumentu přístup díky Dr. Johannesu Crückebergovi, který je členem dolnosaské zemské skupiny při KuPoGe a zároveň zkoumá kulturní politiku při Univerzitě v německém Münsteru.

⁷¹ https://cdu-niedersachsen.de/wp-content/uploads/2017/11/11-16_Koalitionsvertrag_final.pdf, citováno 23.3.2021

c. Dolnosaská zemská skupina při KuPoGe⁷²

Koncepční materiály v Dolním Sasku shrnul Dr. Johannes Crückeberg, mluvčí zemské skupiny, do jediné věty: „*Bohužel existuje k dolnosaské kulturní politice příliš málo materiálu.*“ KuPoGe se tak v současné chvíli snaží zasadit o konkretizaci kulturní politiky pro Dolní Sasko. Zcela aktuální je téma vzniku nového **Zákona o podpoře kultury** (*Kulturförderungsgesetz*), který je k březnu 2021 v procesu interního dialogu mezi KuPoGe a odbornými institucemi.⁷³

Podpora umění

Podpora umění je v Dolním Sasku postavena na třísloupovém modelu:

1. Podpora zřizovaných institucí
2. Podpora projektů a institucí – nad 10 000 €
3. Regionální podpora kultury – do 10 000 €

Z **Dotačních kritérií** (*Förderkriterien*) lze vyvodit, jaké oblasti ministerstvo podporuje: nezávislé divadlo, hudba, umělecké školní projekty, umělecké spolky, nestátní muzea a sociální kulturu.⁷⁴ Podpora umělců probíhá skrze udělování cen, pobytová stipendia a rezidenční pobyty, pracovní stipendia a projektové dotace. Ministerstvo podporuje oblasti výtvarného umění, literatury a hudby.⁷⁵

3.7. Durynsko

Freistaat Thüringen (Svobodný stát Durynsko) je malá spolková země uprostřed Německa. Hlavním městem je Erfurt. Většími městy jsou Jena a Gera, nejznámějším městem pak Výmar se svou známou a dlouholetou historií. Kultura je v gesci **Státního kancléřství** (*Staatskanzlei*), resp. **Ministra kultury, spolkových a evropských záležitostí** (*Chef der Staatskanzlei und Minister für Kultur, Bundes- und Europaangelegenheiten*).

⁷² <https://kupoge.de/landesgruppe-niedersachsen/>, citováno 23.3.2021

⁷³ <https://kupoge.de/landesgruppe-niedersachsen/>, citováno 23.3.2021

⁷⁴ <https://www.mwk.niedersachsen.de/startseite/kultur/kulturforderung/antragsverfahren-zur-landeskulturfoerderung-127364.html>, citováno 23.3.2021

⁷⁵ <https://www.mwk.niedersachsen.de/startseite/kultur/kunstlerforderung/kuenstlerfoerderung-19034.html>, citováno 23.2.2021

Koncepční materiál

Písemné dokumenty jsou v Durynsku k dispozici dva. Prvním dokumentem je **Kulturní koncepce Durynska** (*Kulturkonzept des Freistaats Thüringen*)⁷⁶ z roku 2012, kterou vydalo tehdejší Ministerstvo školství, vědy a kultury. Koncepce popisuje jednak výchozí situaci, tedy rok 2012, ale také zpracovává vyhlídky do roku 2020. Celý dokument vznikl od roku 2010 skrze dialogy všech zainteresovaných skupin. Z těchto dialogů a workshopů vykrystalizovala tři hlavní témata:

- **Kulturní rozmanitost a kulturní krajina** – důraz kladen na historii země, slavné osobnosti a architektonické památky, ale také na současnost a všeobecně rozvinutou kulturní scénu. Zároveň si Durynsko velmi cení své husté sítě regionálních památek a kulturních institucí.
- **Podpora umění** – viz dále.
- **Kulturní vzdělávání a participace** – Kulturní vzdělávání je předpokladem pro větší zapojení občanů do kulturního života. S tím se váže také nutnost kulturního vzdělávání v průběhu celého života člověka ve všech jeho etapách.

Každé z těchto témat je v závěru doplněno o vyhlídky do budoucnosti a dává tak čtenáři možnost udělat si přehled o směřování celé kulturní politiky. Dále dokument zpracovává a popisuje jednotlivá odvětví – muzea, výtvarné umění, památkovou péči, knihovny a archivy, múzická umění, hudbu a kulturní turismus.

Druhým materiálem je text zpracovaný přímo na webových stránkách Státního kancléřství s názvem **Leitbild „Kulturland Thüringen“**.⁷⁷ Tento dokument je výsledkem diskuse zainteresovaných osob a obsahuje cíle durynské kulturní politiky:

- Umění, potažmo kultura, je podstatou člověka jakožto jedince i sociální bytosti, a tudíž musí být svobodné.
- Uměleckou rozmanitost je potřeba zachovat, zajistit i rozvíjet.
- Kultura je dialog, který začíná u nás samotných.
- Veřejné zdroje jsou nejdůležitějším zdrojem podpory umění.
- Kulturu je potřeba využít k rozvoji země a pro blaho všech obyvatel.

⁷⁶ <https://www.thueringen.de/imperia/md/content/tmbwk/kulturportal/kulturkonzept-thueringen.pdf>, citováno 24.3.2021

⁷⁷ <https://www.staatskanzlei-thueringen.de/arbeitsfelder/kultur/kulturpolitik>, citováno 24.3.2021

Podpora umění

Jak již bylo zmíněno, **Kulturní koncepce Durynska** věnuje celou jednu kapitolu podpoře umění. Hlavní zásadou podpory umění je v Durynsku zachovat stávající instituce a infrastrukturu. Stát pak dodržuje princip subsidiarity, nicméně spolu s komunami a soukromými dárci podporuje nejen projekty s regionálním přesahem, ale také lokální aktivity a jednotlivce. Legislativní úprava dotací je předmětem **Nového znění směrnice o podpoře kultury a umění** (*Neufassung der Richtlinie zur Förderung von Kultur und Kunst*). Kapitola 1.2.: „*Účelem dotace je financování kulturních institucí a projektů a podpora jednotlivců.*“ Kapitola 2 pak určuje, jaké projekty mohou být ze zemských prostředků podpořeny, ale také projekty, jaké být podpořeny nesmějí, např. karneval, slavnosti či umění ve veřejném prostoru.

Mimo obecné dotace nabízí Durynsko i účelové dotace, a to v těchto programech: Program podpory kulturních manažerů a odborníků v oblasti kultury pro mládež, Program na podporu dobrovolníků v durynských muzeích a Program podpory v oblasti památkové péče.

Od roku 2005 funguje **Durynská kulturní nadace** (*Kulturstiftung des Freistaats Thüringen*), která se věnuje podpoře současného umění a kultury durynských umělců. Podporou jsou zde myšlena především stipendia, ale i projektové dotace.⁷⁸ Nadace má formu nadace veřejného práva (*Stiftung des öffentlichen Rechts*), zřizovatelem je Svobodný stát Durynsko.

3.8. Hamburk

Freie und Hansestadt Hamburg se nachází na severu Německa a stejně jako v případě Brém je i Hamburk bývalé hanzovní město. Hamburk platí jako nejlukrativnější místo v Německu pro všechny kreativní průmysly. Nejznámějším je však bezesporu zdejší muzikálová produkce a hlavní zábavní třída Reeperbahn, označována také jako „*die sündige Meile*“ – hříšná míle. Kultura je v gesci **Úřadu pro kulturu a média** (*Die Behörde für Kultur und Medien*).

⁷⁸ <https://www.kulturstiftung-thueringen.de/>, citováno 24.3.2021

Koncepční materiál

Kulturní politiku v psané formě Hamburk nemá. Je tak zapotřebí vycházet z informací dostupných na webových stránkách a z ostatních dokumentů, ve kterých se obvykle nacházejí kulturněpolitické tendence: zemský rozpočet, případně koaliční smlouva.

V **Návrhu rozpočtu 2021/2022**⁷⁹ (*Haushaltsplan 2021/2022 – Entwurf*) je Hamburk jasně profilován jakožto kulturní metropole s důrazem na média. Dále je zmíněna oblast kreativních průmyslů, která je v Hamburku velmi dobře rozvinutá.⁸⁰ Jelikož se jedná o rozpočet, je průvodní text zaměřen převážně na finanční podporu umění – dotace a granty. V rozpočtu jsou „výdaje na kulturu vnímány jako investice do budoucnosti města.“⁸¹ Rozpočet je dělen na jednotlivé produktové skupiny (*Produktgruppe*), které vždy v úvodu specifikují svou oblast – např. divadlo, muzea, kreativní průmysl apod. Z tohoto přehledu si tak čtenář může udělat obraz o situaci v Hamburku.

Koaliční smlouva 2020-2025⁸² (*Koalitionsvertrag 2020-2025*) by se již dala brát jako kulturněpolitický dokument. Umělcům a kreativcům hned v úvodu zaručuje svobodu a rozmanitost umělecké práce. Z úvodu by se daly vyčíst 4 základní body kulturní politiky: svoboda, rozmanitost, inkluze a spoluúčast (*Freiheit, Vielfalt, Inklusion und Teilhabe*). Tyto čtyři body pak podporuje dotační systém města. Mimo již zmíněné má město v plánu investovat do kulturní infrastruktury a zajistit vznik nových kulturních prostor. V neposlední řadě klade koalice důraz také na kulturní vzdělávání a mladou generaci definuje jakožto „*publikum a umělce zítřka*“ (*Publikum und Kunstschaffende von morgen*).

⁷⁹ <https://www.hamburg.de/contentblob/14735942/9d0215f8351929fc8435a64c4cf79882/data/3-3.pdf>, citováno 25.3.2021

⁸⁰ Rozpočet specifikuje 11 odvětví kreativního průmyslu: Architektura, výtvarné umění, divadlo/tanec, literatura, design, hudba, film, tisk, rozhlas, reklama a software/games. Je zde uvedeno, že rozmach kreativních průmyslů začal v roce 2010 podporou **Hamburg Kreativ GmbH** – tato organizace nabízela umělcům a kreativcům podporu ve formě jak prostorů, tak poradenství a coaching.

⁸¹ „*Ausgaben für Kultur sind somit auch Investitionen in die Zukunft einer Stadt.*“

⁸² <https://www.hamburg.de/senats Themen/koalitionsvertrag/kunst-und-kultur/>, citováno 25.3.2021

Podpora umění

Jak je již patrné z rozpočtu i z koaliční smlouvy, má Hamburk mnoho oblastí, které chce podporovat. Vše je přehledně zpracováno na webových stránkách Úřadu:⁸³

- a. Institucionální podpora/Podpora kulturních zařízení:** pravidelné financování institucí – jednak příspěvkových organizací (divadla, muzea, Labská filharmonie), ale také soukromých divadel a orchestrů.
- b. Projektová podpora/Podpora umělců:** Hamburk má k dispozici mnoho různých programů (výtvarné umění, film, inkluzivní projekty, mezikulturní projekty, mezinárodní výměna, literatura, hudba, divadlo, tanec), ale také *Elbkulturfonds*, který od roku 2013 podporuje nezávislou scénu.
- c. Podpora kulturní výměny:** tato kategorie se dělí na dvě oblasti – mezinárodní výměna a mezikulturní výměna. Mezinárodní oblast se věnuje projektům a kulturní výměně mezi Hamburkem a zahraničím, zatímco mezikulturní oblast je zaměřena na kulturu migrantů žijících v Hamburku.
- d. Podpora kultury v městských částech:** speciální podpora pro 7 městských částí – podpora projektů, kulturních center a historických památek.
- e. Podpora kultury pro děti a mládež:** prostředky na podporu této kategorie plynou z úřadů, kulturních zařízení, uměleckých iniciativ, nadací i privátních partnerů. V oblasti se jedná o finanční podporu i o zvýhodnění dětských diváků (snížené vstupné, vznik uměleckých škol apod.).
- f. Památková péče a světové dědictví UNESCO**
- g. Podpora kreativních průmyslů:** podpora probíhá především skrze městskou instituci *Hamburg Kreativ Gesellschaft*.

3.9. Hesensko

Hessen se nachází uprostřed Německa. Hlavním městem je Wiesbaden, největším však Frankfurt nad Mohanem. Další významná a větší města: Kassel, Marburg, Fulda či Wetzlar a Gießen. Kultura je v gesci **Hesenského ministerstva vědy a umění** (*Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst*).

⁸³ <https://www.hamburg.de/kulturfoerderung/29204/kulturfoerderung/>, citováno 25.3.2021

Koncepční materiál

Mimo webové stránky je k dispozici **KulturAtlas Hessen**,⁸⁴ takřkajíc předvoj ke kulturní politice, která by ve finální písemné podobě měla vyjít v roce 2022. V Kulturním atlasu z roku 2018 jsou detailně zpracovány státní dotace a finanční podpora kultury a umění, nicméně je na úvod zařazena i kapitola ohledně kulturní politiky Hesenska. Hesenské ministerstvo tak definuje tři základní výroky:

- „Kulturní politika zajišťuje základ pro volný rozvoj umění a kultury.“
- „Kulturní politika umožňuje přístup ke kultuře všem občanům.“
- „Kulturní politika zachovává rozmanitost kulturního dědictví, ale zároveň dodává impulsy pro nový vývoj.“

Mimo tyto výroky je základním cílem kulturní politiky zachování a rozšiřování velikých kulturních institucí (např. Státní divadlo, Zemské muzeum a hrady/zámky). Dále by se kultura měla zabývat zprostředkováním aktivit i lidem, kteří doposud o kulturu neměli zájem, případně měli ke kultuře daleko (vztaženo jak na občany Hesenska, tak na migranty či zdravotně postižené osoby).

Jak již bylo zmíněno, Kulturní atlas je součástí rozsáhlého procesu vzniku nové kulturní politiky – dokumentu s názvem **Masterplan Kultur Hessen**. Celý proces klade veliký důraz na spoluúčast všech zainteresovaných stran. Po vydání Kulturního atlasu následovalo online dotazníkové šetření,⁸⁵ díky kterému se podařilo definovat devět základních témat, kterým se bude nová kulturní politika věnovat:

- a. **Digitalizace** – přechod do digitalizované doby
- b. **Ochrana a zodpovědnost** – zachování stávající kulturní nabídky pro nové publikum, památková péče
- c. **Diverzita a spoluúčast** – podpora migrantů, žen v umění, LGBTQ+ menšin, účast nízkopříjmových občanů na kultuře (aktivní i pasivní)
- d. **Engagement** – dobrovolnictví (nábor a udržení)
- e. **Podpora umění a evaluace** – efektivnější a transparentnější dotační systém
- f. **Ekonomická situace umělců** – včetně podpory začínajících umělců

⁸⁴ https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/kulturatlas_hessen_neu.pdf, citováno 25.3.2021

⁸⁵ Výsledky z dotazníkového šetření zpracovává téměř 180 stránkový dokument, který je dostupný z webové stránky ministerstva: https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/ergebnisse_onlinebefragung_masterplan_kultur.pdf, citováno 25.3.2021

- g. **Kulturní vzdělávání** – zprostředkování kultury pro všechny věkové skupiny, spolupráce se školami, univerzitami, domovy důchodců i sportovními spolky
- h. **Propojení a kooperace** – propojení mezi regiony
- i. **Kultura mimo městské aglomerace** – zemská podpora lokálních iniciativ

V roce 2021 pokračuje definice jednotlivých témat skrze dialogy s odbornou veřejností. Každý z těchto tematických dialogů by měl zohlednit zájmy jednak jednotlivých kulturních odvětví, ale také zájmy občanů z různých zemských částí. Na podzim roku 2021 je naplánováno zapojení široké veřejnosti, čímž dojde k finální části projektu. Poté bude následovat zpracování všech připomínek a dokončení písemné verze nové hesenské kulturní politiky. Harmonogram viz Příloha č. 1.

Podpora umění

Podpora umění je na webu ministerstva poměrně přehledně zpracována.⁸⁶ Je rozdělena nikoliv podle dotačních programů, ale podle jednotlivých odvětví. Mimo klasická odvětví, jako jsou památková péče, hudba, literatura, divadlo, výtvarné umění, muzea atp., nabízí Hesensko podporu i v následujících oblastech:

- **Hesenský ateliérový program:** novinka roku 2021, zaměřeno na absolventy uměleckých škol jako pomoc při nástupu do pracovního života
- **LandKulturPerlen:** podpora kulturního vzdělávání v regionech
- **Kulturelles Raumprogramm:** zpřístupnění kultury a umění i lidem, kteří by jinak neměli prostředky na účast na uměleckých aktivitách a projektech
- **Tradiční umění:** podpora zvyků a tradic v regionech
- **Sociální kultura:** podpora nízkoprahových a podobných kulturních center

3.10. Meklenbursko Přední Pomořansko

Mecklenburg-Vorpommern (MVP) je nejméně zalidněnou spolkovou zemí celého Německa. Země leží u Baltského moře, kde se také nachází největší německý ostrov Rujána – velmi oblíbený turistický cíl. Hlavním zemským městem je Schwerin, za zmínku stojí i hanzovní města Rostock a Stralsund. Kultura je v gesci **Ministerstva školství, vědy a kultury** (*Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur*).

⁸⁶ <https://wissenschaft.hessen.de/foerderung/kulturfoerderung>, citováno 25.3.2021

Koncepční materiál

Mimo mnohé kulturní zákony a vyhlášky je v MVP k dispozici i psaná kulturní politika, která vyšla v roce 2020 – **Kulturpolitische Leitlinien**.⁸⁷ Dokument je výsledkem dvouletého procesu. Byť se jedná o útlou brožuru, je věcná a dobře zpracovaná. U každého tématu uvádí jednak základní popis, ale také doporučení a kontrolní mechanismy (*Prüfaufträge*). Témat je celkem 10:

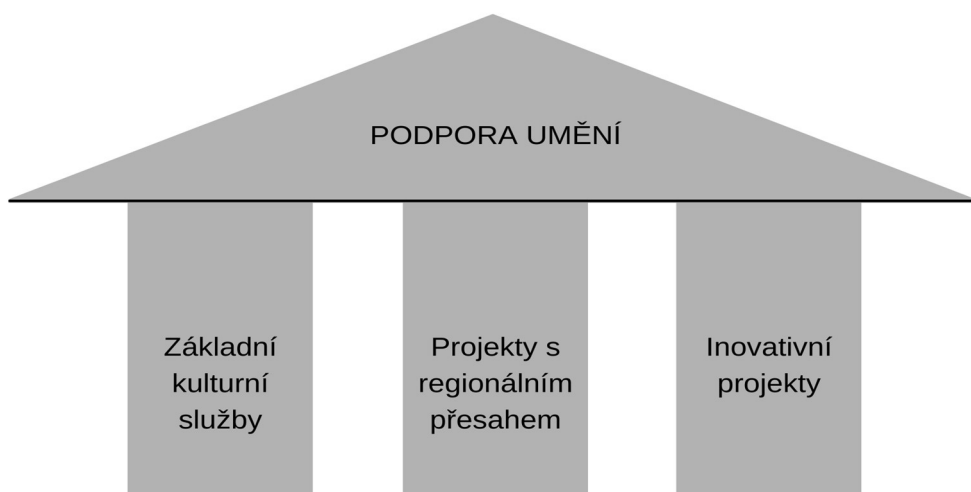
1. **Ocenění a uznání:** pro rozvoj umění a kultury je ocenění, uznání a respekt nezbytnou součástí
2. **Společná odpovědnost za umění a kulturu:** spolupráce země, krajů, obcí a občanů MVP na podpoře umění a kultury
3. **Komunikace a kooperace:** pravidelný, spolehlivý a transparentní dialog
4. **Rámec pro umělce a instituce:** příznivé rámcové podmínky pro udržitelný kulturní rozvoj
5. **Kvalita a kvalifikace:** zvyšování kvality a široká kvalifikační nabídka
6. **Kulturní vzdělávání:** zpřístupňování umění a kultury a rozvoj kreativity
7. **Diverzita a spoluúčast:** ohled na potřeby všech občanů MVP, zpřístupnění umění a kultury i znevýhodněným skupinám
8. **Kulturní nabídka pro město a region:** kultura dostupná a přístupná pro všechny, jak ve městech, tak na vesnicích
9. **Umění a kultura v digitální současnosti a budoucnosti:** dialog ohledně možností a hranic digitalizace
10. **Svobodný prostor pro umění a kulturu:** podpora kreativity a inovace v bezpečných podmínkách – přijetí, ochrana a podpora

Podpora umění

Podpora umění je v MVP legislativně zakotvena ve **Směrnici o poskytování dotací v kultuře v Meklenbursko-Předním Pomořansku** (*Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen im kulturellen Bereich in Mecklenburg-Vorpommern*).⁸⁸ V kapitole 1.2. je uvedeno, že podpora kultury probíhá na základě třísloupcového modelu (*Drei-Säulen-Modell*). Model viz obrázek č. 2:

⁸⁷ https://www.kultur-mv.de/fileadmin/kulturportal/images/Leitlinien/broschuere_leitlinien_A4_110820_web.pdf, citováno 25.3.2021

⁸⁸ <https://www.landesrecht-mv.de/bsmv/document/VVMV-VVMV000010049>, citováno 30.3.2021



Obrázek 2: Vlastní tvorba

V Dotačních pokynech jsou sloupce definovány jen velmi skromně: Základní kulturní služby jsou vztahovány na lokální a regionální získávání základních kulturních a uměleckých kompetencí, druhý sloup není více specifikován a ve třetím sloupu se skrývají významné projekty bez ohledu na žánr.

V oblasti podpory umění je zajímavý **Innovationsfonds Kulturland MV**. Tento fond měl v roce 2020 k dispozici celkem 250 000 € a byly z něj podpořeny projekty, které sloužily k aplikaci některého z deseti témat kulturní politiky. Mimo dotace a fondy má ministerstvo k dispozici i další zemské programy, např. **Investiční program 2021**, který podporuje iniciativy ze 3. sloupce při velikých investičních výdajích (např. u hudebních škol se jedná o nákup a opravu hudebních nástrojů apod.).⁸⁹

3.11. Porýní-Falc

Rheinland-Pfalz (RLP), s hlavním městem Mohuč, je spolková země na západě Německa. Jedná se o zemi s překrásnou přírodou a s významnou produkcí vína – 70 % německého vína se vyrobí právě zde.⁹⁰ V této spolkové zemi s bohatou historií se nachází nespočet hradů a zámků (např. známý Burg Eltz). Nachází se zde také

⁸⁹ <https://www.regierung-mv.de/Landesregierung/bm/Kultur/Kulturf%C3%B6rderung/sonderprogramme/>, citováno 30.3.2021

⁹⁰ https://www.rlp.de/fileadmin/rlp-stk/pdf-Dateien/Land/Staaka_Image_DEF_Ansicht_1_2.pdf, citováno 30.3.2021

města jako Trevír, Koblenz či Špýr. Kultura je v gesci **Ministerstva vědy, dalšího vzdělávání a kultury** (*Ministerium für Wissenschaft, Weiterbildung und Kultur*).

Koncepční materiál

Kulturní politiku jako samostatný dokument RLP nemá. **Výroční zpráva o podpoře kultury** (*Kulturförderbericht*)⁹¹ z roku 2018 sice kapitolu s názvem *Kulturpolitische Schwerpunkte – hlavní body kulturní politiky*, obsahuje, ale na jedné stránce jsou pouze popsány čtyři projekty, které se ve sledovaném období v RLP uskutečnily.⁹² **Koaliční smlouva**⁹³, která se zdá být vhodným zdrojem základních kulturněpolitických myšlenek, však obsahuje pouze výčet veškerých kulturních aktivit a iniciativ, které země podporuje nebo se jim jinak věnuje. Nicméně výčet aktivit začíná zachováním a rozvojem institucionální infrastruktury a pokračuje přes digitalizaci a „changemanagement“ až ke knihovnám.

Ministerstvo definuje základní úkol zemské kulturní politiky následovně: *„Základním úkolem zemské kulturní politiky je umožnit všem účast na umění a kultuře – nejen v metropolitních oblastech, ale také na venkově a v regionech. Proto stojí podpora kulturního vzdělávání v centru naší kulturní politiky.“*⁹⁴

Podpora umění

Oproti chybějícím koncepčním dokumentům v oblasti kulturní politiky má Porýní-Falc poměrně detailně rozpracovanou oblast podpory umění – viz výčet právních předpisů upravujících podporu umění:

- **Obecné pokyny pro podporu kultury** (*Allgemeine Kulturförderrichtlinie*)
- **Podpora nezávislé scény** (*Förderrichtlinie freie Szene*)
- **Podpora uměleckých škol pro mládež** (*Merkblatt Jugendkunstschule*)

⁹¹ https://kulturland.rlp.de/fileadmin/kulturland/Kulturfoerderbericht_RLP_Web.neu.final.pdf, citováno 30.3.2021

⁹² Zmíněny jsou tyto akce: Jubileum Karla Marxe – výročí 200 let od narození; Festival profesionálního nezávislého divadla; Zemská umělecká výstava FLUX4ART a výročí 200 let od narození Friedricha Wilhelma Raiffeisena.

⁹³ https://www.spd-rlp.de/wp-content/uploads/2016/04/20160422-Gesamtdokument_final.pdf, citováno 30.3.2021

⁹⁴ *„Zentrales Anliegen der Kulturpolitik des Landes ist es, allen, nicht nur in den Ballungsräumen, sondern auch in den ländlichen Regionen des Landes, die Teilhabe an Kunst und Kultur zu ermöglichen. Deshalb steht die Förderung der kulturellen Bildung im Zentrum unserer Kulturpolitik.“*, <https://mwwk.rlp.de/de/themen/kultur/> citováno 6.4.2021

- **Podpora výtvarného umění** (*Merkblatt zur Förderung bildender Kunst*)
- **Podpora domácí péče** (*Merkblatt Heimatpflege*)
- **Podpora projektů komunálních a jiných nestátních muzeí** (*Verwaltungsvorschrift zur Förderung von Projekten kommunaler und sonstiger nicht staatlicher Museen*)
- **Podpora hudebních škol** (*Förderrichtlinie Musikschule*)
- **Podpora komunálních zařízení a projektů** (*Förderrichtlinie Kultur*)⁹⁵

Kulturförderbericht pak, jak již bylo zmíněno, popisuje podporu kultury v širším měřítku. Podpora je v RLP dvojího typu: institucionální a projektová. Země podporuje jak veřejné instituce a aktivity, tak soukromé. Mimo tuto podporu ještě země zřizuje mnohé kulturní instituce. V Kulturförderbericht je k dispozici výčet podpory umění dělený podle jednotlivých odvětví – památková péče, muzeum, divadlo, hudba/orchestr/hudební škola, veřejná knihovna, literatura, výtvarné umění a film, nezávislá scéna a sociokulturní zařízení. Následuje kapitola věnovaná průnikovým tématům, jako např. podpora komunálních projektů, kulturní vzdělávání či inkluze. V poslední kapitole jsou uvedena přesná čísla, co se financování kultury týče.

Významnou podporou v oblasti umění je také **Kulturní nadace** (*Stiftung Rheinland-Pfalz für Kultur*), která spadá pod ministerstvo a podporuje kulturní projekty v celé spolkové zemi. Založena byla roku 1991 a podporuje významné aktivity v oblastech výtvarného umění, múzického umění, filmu, literatury, hudby a jejich průnik.

3.12. Sársko

Vyjma městských států je *Saarland* nejmenší spolkovou zemí. Nachází se na jihozápadě země podél hranic s Francií, hlavním městem je Saarbrücken s pouhými 179 000 obyvateli. Kultura je v gesci **Ministerstva školství a kultury** (*Ministerium für Bildung und Kultur*).

⁹⁵ <http://landesrecht.rlp.de/jportal/portal/t/rii/page/bsrlpprod.psmi?doc.hl=1&doc.id=VVRP-VVRP000004078&documentnumber=1&numberofresults=2&doctyp=vvrp&showdoccase=1&doc.part=F¶mfromHL=true#focuspoint>, citováno 6.4.2021

Koncepční materiál

Na webových stránkách Ministerstva školství a kultury jsou pod záložkou *Kulturpolitik* dvě témata: **kulturní vzdělávání**⁹⁶ a **ochrana kulturních památek**.⁹⁷ Tato témata by se tak dala považovat za hlavní body kulturní politiky. Koncepční materiál stran ministerstva není v Sársku dostupný. V **koaliční smlouvě na roky 2017-2022** je kulturní politika definována jako „*kultura pro všechny občany země a kultura, která občany láká k participaci*“ – širší definici dokument nepředkládá.⁹⁸ Jelikož však neexistuje jiný koncepční dokument, stojí za zmínku alespoň témata, jakým se koaliční smlouva v oblasti kultury věnuje:

- **Kultura a spolky** – lepší dostupnost kultury pro více občanů
- **Populární kultura** – snaha o propojení špičkového a mainstreamového umění
- **Experiment** – jediná možná cesta k inovaci a vývoji vede skrze experiment
- **„Majáky“** – kontinuální podpora významných kulturních institucí
- **Festivaly** – podpora festivalů jakožto stěžejních kulturních aktivit země
- **Muzea** – příspěvní ke kulturnímu vzdělávání i do budoucna
- **Výstavy** – podpora galerií, ateliérů a dalších výstav
- **Umělecké vysoké školy** – podpora budoucích umělců i škol jako takových
- **Spolupráce vysokých škol** – podpora mezioborové spolupráce
- **Kulturní vzdělávání** – důraz na sociálně-integrační význam kultury
- **Dětské divadlo** – podpora divadelní pedagogiky
- **Mezinárodní spolupráce** – s Lucemburskem, Francií a Belgií
- **Památková péče** – ochrana, konzervace a uchování

Podpora umění

Stejně jako kulturní politika je i oblast podpory umění v Sársku velmi málo zpracovaná. Přehledný systém na webových stránkách ministerstva úplně chybí, jsou zde uvedeny pouze kontakty na jednotlivá oddělení, která zájemcům

⁹⁶

https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/kulturpolitik/kulturellebildung/kulturellebildung_node.html, citováno 6.4.2021

⁹⁷

https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/kulturpolitik/kulturgutschutz/kulturgutschutz_node.html, citováno 6.4.2021

⁹⁸ https://www.cdu-fraktion-saar.de/cdusaar/uploads/2017/09/Koalitionsvertrag_CDU_SPD_2017-2022_final4.pdf, citováno 6.4.2021

podají informace o možnostech podpory. Jedná se tak o velmi netransparentní systém, který je navíc pro žadatele poměrně komplikovaný. Dále jsou na webových stránkách uvedeny dvě možnosti podpory:⁹⁹

a. Sárská umělecká cena (*Kunstpreis des Saarlandes*)

Cena se od roku 1959 uděluje každé dva roky v oblastech výtvarného umění (včetně architektury), hudby a literatury.

b. Stipendia – *Ludwig-Harig-Stipendium, Studienaufenthalte*

Stipendia jsou celkem 4 – prvním z nich je literární stipendium Ludwiga Hariga, díky kterému autor získá 10 000 € na dva roky své činnosti. Stipendium se orientuje na mladé autory buď v Sársku a okolí žijící, nebo o Sársku píšící. Další tři stipendia jsou pobytová – v Římě, Paříži a Benátkách, orientována na oblasti výtvarného umění, architektury, literatury a hudby.

3.13. Sasko

Freistaat Sachsen (Svobodný stát Sasko) sousedí se severními Čechami. Hlavním městem země jsou Drážďany, nachází se zde ale také Lipsko, Chemnitz či Zwickau. Drážďany jsou pro Čechy velmi oblíbeným turistickým cílem, především v období vánočních trhů. V oblasti Horní Lužice (*Oberlausitz*) žije doposud cca 20 000 Lužických Srbů, kteří stále mluví hornolužickou srbštinou a udržují své zvyky i tradice. Kultura je v gesci **Saského státního ministerstva kultury a turismu** (*Sächsische Staatsministerium für Kultur und Tourismus*).

Koncepční materiál

Ucelený koncepční dokument v Sasku není k dispozici. Kulturu však přímo a ve velké míře ovlivňuje **Zákon o kulturním prostoru** (*Kulturraumgesetz, KRG*)¹⁰⁰ z roku 2008 (poslední aktualizace v roce 2018). Tento zákon rozděluje geograficky Sasko na 5 kulturních prostorů a 3 urbánní kulturní prostory. Každý tento prostor (vyjma 3 urbánních) má dle ustanovení §1 odst. 1 KRG formu účelového sdružení

⁹⁹ https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/aktuelles-service/kuenstlerkulturfoerderung/stipendien/stipendien_node.html, citováno 6.4.2021

¹⁰⁰ https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift_gesamt/3215/39854.html, citováno 6.4.2021

(Zweckverband),¹⁰¹ což jim dle ustanovení §2 odst. 2 KRG uděluje možnost zakládat a řídit vlastní instituce. Toto rozdělení umožňuje přehlednější dotační systém a lepší podporu uměleckých institucí – finance jsou rozděleny do jednotlivých prostorů, které pak s dotacemi nakládají dle svého rozhodnutí.¹⁰² Zákon zároveň v ustanovení §9 definuje evaluační mechanismus, kdy jednou za 7 let musí zemská vláda předložit zprávu o hospodaření dle tohoto zákona. Ustanovení §10 KRG pak saskému kulturnímu senátu ukládá povinnost jednou za čtyři roky vydat opět hodnotící zprávu. Tato zpráva by měla být vydána poprvé v prosinci 2021.

Stejně jako v případě zemí, kde absentuje koncepční kulturněpolitický materiál, se dají vysledovat hlavní tendence kulturní politiky především v **Koaliční smlouvě na roky 2019–2024**.¹⁰³ Umění a kultura se věnuje hned třetí kapitola. V úvodu je explicitně zmíněno, že „*kultura je součástí lidské identity*“ a přístup ke kultuře musí mít všichni občané země bez rozdílu. Koalice si uvědomuje pozitivní dopad kultury na ekonomiku i cestovní ruch a chce nadále podporovat rozmanitost kultury – ať už rozličné formy nebo širokou nabídku kultury v regionech. Po úvodu následují teze věnující se kulturnímu vzdělávání, kulturním prostorům, sociální kultuře, nezávislé scéně, platům pro umělce, Zákonu o kulturním prostoru, industriální kultuře a světovému dědictví, muzeím, knihovnám, památníkům, populární hudbě, inkluzi a na závěr také Lužickým Srbům.

Podpora umění

Jak již bylo zmíněno, probíhá podpora umění především skrze kulturní prostory. Vedle KRG existují v Sasku ještě **Směrnice o podpoře umění a kultury** (*Förderrichtlinie Kunst und Kultur*), které jasně definují dvě oblasti podpory: institucionální a projektovou v oblasti muzejnictví. V institucionální podpoře jsou financovány výhradně významné iniciativy a instituce v oblastech výtvarného umění, múzického umění, filmu, literatury, hudby a sociální kultury. Projektová podpora

¹⁰¹ Jedná se o sdružení dvou a více územních samosprávných celků (obce, kraje), které společně sledují stejný zájem a cíl. Právní úprava je jednak v obecních a komunálních/krajských zákonech, zároveň je ale činnost upravována také vlastními stanovami sdružení.

¹⁰² <https://www.kulturland.sachsen.de/foerderung-ueber-das-kulturraumgesetz-5123.html>, citováno 7.4.2021

¹⁰³ https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/Koalitionsvertrag_2019-2024-2.pdf, citováno 7.4.2021

v oblasti muzejnictví je pak zaměřena především na nákup děl, restaurátorství a zřizování nových výstav.

Mimo dotační tituly podporuje Sasko umění také udělováním nejrůznějších cen. Výčet těchto cen uvádí webové stránky ministerstva:¹⁰⁴

- **Saská muzejní cena** – pro nestátní muzea, od roku 2007, jednou za dva roky
- **Ocenění dobrovolníků v muzejnictví** – 2007, jednou za dva roky
- **Lessingova cena** – oblast literatury a divadla, dotace 13 000 €
- **Saská literární cena** – podpora začínajících autorů, od roku 2005, 5 500 €
- **Lipská knižní cena k evropskému porozumění**
- **Saská cena za industriální kulturu** – od roku 2013, cena 10 000 €
- **Saská knihovnická cena** – od roku 2017, cena 10 000 €, podpora knihoven
- **Cena na podporu filmu** – v rámci Filmového festivalu v Drážďanech
- **Evropská dětská filmová cena** – film vybírá mezinárodní dětská porota
- **Filmová cena Neißer** – pro režiséry
- **Zejler cena** – podpora srbského jazyka (Lužičtí Srbové)
- **Saská taneční cena** – cena 10 000 €, od roku 2015
- **KunstZeitAlter** – cena pro umění vztažené ke stáří
- **Saská cena kulturního vzdělávání**
- **Saská nakladatelská cena** – významný nakladatelský počin, cena 10 000€

3.14. Sasko-Anhaltsko

Sachsen-Anhalt je spolková země na východě Německa. Hlavním městem je Magdeburg, největším pak Halle an der Saale. Významná je škola Bauhaus ve městě Dessau. Jedná se o spíše méně turisticky vytíženou zemi, na které se podepsala příslušnost k bývalému Východnímu Německu. Kultura je v gesci **Státního kancléřství a Ministerstva kultury** (*Staatskanzlei und Ministerium für Kultur*).

¹⁰⁴ <https://www.kulturland.sachsen.de/preise-wettbewerb-4936.html>, citováno 7.4.2021

Koncepční materiál

Kulturní politika je v Sasku-Anhaltsku ukotvena v **Zemském kulturním konceptu 2025** (*Landeskulturkonzept Sachsen-Anhalt 2025*).¹⁰⁵ Dokument vydalo ještě Ministerstvo kultu (*Kultusministerium*) v roce 2014. Jedná se o velmi přehledně zpracovaný dokument. Hlavní body kulturní politiky jsou uvedeny v první kapitole:

- **Kulturní dědictví** – jeho zachování a zprostředkování
- **Kulturní nadace** – skrze zemskou podporu nadací mohou tyto nadace dále podporovat a rozvíjet kulturu ve spolkové zemi
- **Památková péče a archeologie** – aktualizace seznamů památek, péče o ně a jejich zpřístupnění veřejnosti
- **Muzea** – rozvoj muzejnictví, nové postupy, diferenciacie
- **Divadla a orchestry** – zachování komunálních divadel a dotační podpora divadel a orchestrů jak ve městech, tak v regionech
- **Hudební festivaly a soutěže** – jejich podpora a hledání ideálních forem právních subjektivit
- **Inovace a nové výzvy** – digitalizace, nové formy umění

Mimo tato hlavní témata se kulturní koncept věnuje v dalších kapitolách velmi obsáhlým tématům, jakými jsou kulturní vzdělávání a občanská angažovanost, kooperace a mezioborová spolupráce (i finanční), kultura a ekonomika – kreativní průmysl a kulturní turismus a v neposlední řadě také podpora a financování kultury.

Druhým dokumentem, který obsahuje definici cílů kulturní politiky Saska Anhaltska, je **Výroční zpráva o podpoře kultury 2016–2021** (*Kulturförderbericht 2016–2021*). „*Cíl a úkol aktuální i budoucí kulturní politiky je zachování kulturního dědictví, rozvoj bohatého kulturního života v celé zemi a podpora komun jakožto kulturních zřizovatelů.*“¹⁰⁶

¹⁰⁵ https://kultur.sachsen-anhalt.de/fileadmin/Bibliothek/Landesjournal/Kultur/Landeskulturkonzept/kultusminist_kulturkonzepte_140214_endfassung.pdf, citováno 7.4.2021

¹⁰⁶ „Ziel und Aufgabe der aktuellen als auch der zukünftigen Kulturpolitik ist der Erhalt des kulturellen Erbes, die Entwicklung eines reichen kulturellen Lebens in allen Landesteilen und die Förderung der Kommunen als Kulturträger im Land Sachsen-Anhalt.“

Podpora umění

Problematika podpory umění je na webu Ministerstva kultury velmi přehledně a detailně zpracována. K dispozici jsou tak nejen jednotlivé dotační pokyny (*Förderrichtlinien*), ale také interaktivní mapa, která obsahuje informace o jednotlivých podpořených projektech či institucích v dané oblasti.¹⁰⁷

Základním legislativním dokumentem jsou **Směrnice o podpoře kultury** (*Kulturförderrichtlinie*). Kapitola 2.3. uvádí následující cíle zemské podpory:

- a. **Péče o umělecké a kulturní dědictví**
- b. **Podpora rozvoje současného umění**
- c. **Zprostředkování příležitostí pro začínající umělce**
- d. **Podpora dětské kultury a kultury pro mladé**
- e. **Podpora populární kultury**
- f. **Podpora a rozvoj občanské angažovanosti**
- g. **Generačně specifické projekty, ale také projekty mezigenerační**
- h. **Mezikulturní a inovativní kulturní impulsy**

Kapitola 2.4. pak detailně rozpracovává oblasti podpory v jednotlivých odvětvích (muzea, UNESCO, tradice, výročí, evropská a mezinárodní kulturní výměna, zapojení se v evropských kulturních iniciativách, kulturní turismus, hudba, múzická umění, výtvarné umění, literatura, dětská kultura a kultura pro mládež, sociální kultura, knihovny, mezioborové projekty a židovské dědictví).¹⁰⁸

3.15. Severní Porýní-Vestfálsko

Nordrhein-Westfalen (NRW) je se svými téměř osmnácti miliony obyvatel nejlidnatější zemí celé Spolkové republiky Německo. Z tabulky č. 1 plyne, že se jedná o zemi s nejvyšší hustotou zalidnění – pominou-li se městské státy. Díky tomu zde vznikl veliký prostor pro kulturu a umění. Uměleckými centry jsou především města Kolín nad Rýnem a hlavní město Düsseldorf. Nezaostává však ani celá oblast Porúří s městy jako jsou Essen, Bochum, Dortmund či Oberhausen. Kultura je v gesci

¹⁰⁷ <https://kultur.sachsen-anhalt.de/kulturfoerderung/karte-der-landesfoerderung/>, citováno 7.4.2021

¹⁰⁸ https://kultur.sachsen-anhalt.de/fileadmin/Bibliothek/Landesjournal/Kultur/PDF/Kultur/Richtlinien/MBI-2017_670_Kulturfoerderrichtlinie_Sachsen-Anhalt_2017.pdf, citováno 7.4.2021

Ministerstva kultury a vědy země Severní Porýní-Vestfálsko (*Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen*).

Severní Porýní-Vestfálsko je zároveň předmětem případové studie této diplomové práce. Následující text je tak stručným uvedením čtenáře do kontextu, detailnější zpracování a popis všech dokumentů viz kapitola 5.

Koncepční materiál

Kulturní politika Severního Porýní-Vestfálska je ovlivněna **Zákonem o podpoře kultury** (viz níže). Heslo článku ohledně kulturní politiky na webových stránkách ministerstva zní „*Zpřístupnit kulturu*“,¹⁰⁹ což by se dalo označit za obecné směřování celé kulturní politiky. Dále jsou ve stejném článku uvedena čtyři základní témata, kterým se kulturní politika věnuje:

- a. **Podpora dětí a mladých v jejich kulturním vzdělávání**
- b. **Zachování kulturního dědictví země**
- c. **Podpořit pocit sounáležitosti skrze práci v kultuře** – zaměřeno na mezikulturní výměnu, mezinárodní kulturní politiku a kulturu různých skupin obyvatel
- d. **Využít potenciál kulturního a kreativního průmyslu**¹¹⁰

Podpora umění

Podpora umění je v Severním Porýní-Vestfálsku definována **Zákonem o podpoře kultury** (*Kulturförderungsgesetz, KFG*). Ustanovení §4 KFG definuje hlavní body podpory umění, které zároveň definují kulturní politiku spolkové země: produkce a prezentace umění v celé své šíři, uchování kulturního dědictví a kulturní vzdělávání. Mezi podporovaná odvětví patří dle ustanovení §§6–17 KFG: kulturní infrastruktura, umění (výtvarné i múzické, hudba, média, literatura a film), kulturní dědictví, kulturní vzdělávání, knihovnictví, nezávislá scéna a sociální kultura, kreativní průmysl, populární kultura, experiment a spolupráce na komunální úrovni. KFG dále ukládá ministerstvu a zemské vládě povinnost zveřejňovat 3 další dokumenty: **Plán na**

¹⁰⁹ „*Kultur zugänglich machen*“

¹¹⁰ <https://www.mkw.nrw/kultur/rahmen-der-kulturpolitik/kulturpolitik>, citováno 8.4.2021

podporu kultury (*Kulturförderplan*), Zemskou kulturní výroční zprávu (*Landeskulturbericht*) a Výroční zprávu o podpoře kultury (*Kulturförderbericht*).

3.16. Šlesvicko-Holštýnsko

Schleswig-Holstein je spolková země na samém severu Německa, sousedící s Dánskem. Hlavním městem je Kiel a významnými městy pak např. Lübeck či Flensburg. K zemi patří také ostrov Sylt, který je oblíbenou turistickou oblastí. Kultura je v gesci **Ministerstva školství, vědy a kultury** (*Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur*).

Koncepční materiál

Uceleným kulturně-politickým dokumentem ve Šlesvicku-Holštýnsku jsou **Kulturní perspektivy: Kulturní koncept pro Šlesvicko-Holštýnsko** (*Kulturperspektiven: Kulturkonzeption für Schleswig-Holstein*). Z prvotní rešerše není možné tento dokument dohledat. Nicméně v rozpočtu Ministerstva školství, vědy a kultury na rok 2021 je na str. 4 následující věta: „*Podkladem pro kulturněpolitická opatření zemské vlády je Kulturní koncept.*“¹¹¹ Tento dokument není přístupný nikde na webových stránkách ministerstva nebo zemské vlády. Jelikož je dokument z roku 2014, vydalo ho ještě tehdejší Ministerstvo spravedlnosti, kultury a Evropy. V dokumentu jsou uvedeny čtyři hlavní cíle kulturní politiky:

- **Zachovat a zprostředkovat kulturní dědictví**
- **Podporovat kulturní vzdělávání a umožnit kulturní spoluúčast**
- **Podpořit kreativní průmysl a kulturní turismus**
- **Vytvořit pevnou kulturní infrastrukturu a systém kulturních dotací**¹¹²

Koaliční smlouva 2017–2022 kultuře věnuje pouhé dvě strany textu. Koaličním kulturním cílem je posílení infrastruktury skrze bohatou nabídku kulturních zařízení (od knihoven až po divadla a nezávislou scénu). Dalšími body, které jsou ve smlouvě

¹¹¹ https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/H/haushalt_landeshaushalt/Downloads/HH2021/ep07.pdf?__blob=publicationFile&v=2, citováno 7.4.2021

¹¹² <https://silo.tips/download/kulturperspektiven-schleswig-holstein-kulturkonzeption-fr-schleswig-holstein>, citováno 7.4.2021

zmíněny, jsou světové kulturní dědictví, větší propojení v kultuře, památková péče na mnoha úrovních (památníky, historické budovy apod.) a kulturní vzdělávání dětí a mládeže.¹¹³

Webové stránky ministerstva uvádějí velmi obecnou definici kulturní politiky: „*Zemská vláda chce se svou kulturní politikou umožnit přístup ke kultuře co největšímu počtu obyvatel.*“¹¹⁴ Mezi hlavní cíle kulturní politiky pak ministerstvo řadí:

- **Vytvoření rámcových podmínek pro nejširší možnou kulturní participaci**
- **Vytvoření zákona ohledně památkové péče**
- **Podporovat nové a inovativní kulturní formy**

K dispozici je také **Výroční zpráva o kultuře 2013–2016** (*Kulturbericht 2013–2016*), která, stejně jako současná kulturní politika Šlesvicka-Holštýnska, kladla veliký důraz na památkovou péči, muzea, knihovny, archivy a celkově zachování stávající kulturní nabídky. Již v tomto dokumentu byla naznačena tendence k vytvoření zákona ohledně památkové péče.¹¹⁵

Posledním relevantním dokumentem je dokument věnovaný digitalizaci v kultuře: **Digitaler Masterplan Kultur für Schleswig-Holstein** z roku 2019. Tento dvacetistránkový dokument nabízí pomoc při digitalizaci kulturní infrastruktury ve spolkové zemi. V dokumentu jsou uvedeny doporučení a nabídky, které mohou kulturním institucím pomoci se lépe zorientovat v současné digitální době. V dokumentu jsou definovány také tři úkoly pro spolkovou zemi:

- a. **Využití kultury jako zážitkového prostoru (analogového i digitálního)**
- b. **Podpora/zřízení zastřešující organizace** (Centrum pro digitalizaci a kulturu)
- c. **Archivace a uchování** (kulturní dědictví a archivy)

¹¹³ https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/documents/koalitionsvertrag2017_2022.pdf?blob=publicationFile&v=1, citováno 7.4.2021

¹¹⁴ „Die Landesregierung will mit ihrer Kulturpolitik möglichst vielen Menschen Zugang zu Kultur in allen ihren Ausprägungen und Sparten eröffnen.“ <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/Themen/Kultur/Kulturpolitik/kulturpolitik.html>, citováno 7.4.2021

¹¹⁵ http://miz.org/downloads/dokumente/841/2016_Kulturbericht_Schleswig_Holstein_2013_2016.pdf, citováno 7.4.2021

Tento teoretický dokument je doplněn i o praktický návod, který obsahuje mnoho tipů a odkazů na možné nástroje, které se dají využít.¹¹⁶

Podpora umění

Mezi instituce zřizované šlesvickým ministerstvem patří: **Zemský úřad památkové péče, Zemský archiv, Zemský archeologický úřad a Zemská knihovna.** Možnosti finanční podpory kultury jsou na webových stránkách ministerstva rozděleny podle jednotlivých odvětví či institucí, např.:

- **Film:** podpora probíhá skrze Společnost na podporu filmu (FFHSH)
- **Mezinárodní kulturní projekty** podporuje spolková země skrze své partnerství se sousedními zeměmi
- **Divadlo:** země podporuje profesionální divadla – i soukromá a nezávislá
- **Muzea:** země podporuje muzea a muzejní projekty s regionálním přesahem
- **Kulturní vzdělávání dětí a mládeže:** přispívá k mediálním a informačním kompetencím (kritické myšlení)
- **Knihovnictví:** upraveno skrze Zákon o knihovnách

Dále spolková země uděluje několik cen (např. **Umělecká cena** pro umělce ze Šlesvicka-Holštýnska či v této zemi působící), nebo nabízí poradenství v oblasti muzejnictví.¹¹⁷ V neposlední řadě se na podpoře kultury podílí také **Kulturní nadace Šlesvicka-Holštýnska** (*Kulturstiftung des Landes Schleswig-Holstein*), která má čtyři hlavní úkoly:

- Zajištění pro zemi významných uměleckých předmětů a kulturních statků
- Pořadatelská a publikační činnost v oblasti umění, kultury a historie Šlesvicka-Holštýnska, případně její zprostředkování
- Podpora nových výrazových forem na poli umění a kultury
- Podpora, rozvoj a posílení kulturní infrastruktury ve spolkové zemi¹¹⁸

¹¹⁶ https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/III/Service/Broschueren/Kultur/digitaler_masterplan_kultur_audience_development.pdf?__blob=publicationFile&v=2, citováno 7.4.2021

¹¹⁷ <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/Themen/Kultur/Kulturfoerderung/kulturfoerderung.html>, citováno 7.4.2021

¹¹⁸ <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/K/kulturfoerderung/kulturstiftung.html>, citováno 7.4.2021

4. Komentář k zemským kulturním politikám

Komparovat všech šestnáct spolkových zemí a jejich přístup ke kulturní politice je téměř nemožný úkol. Každá země je ve svém ohledu specifická a díky tomu ve své vlastní kulturní politice reflektuje potřeby svých obyvatel a problematiku své země. V této kapitole je tak uveden spíše komentář k jednotlivým kulturním politikám či kulturněpolitickým dokumentům, jejich přístupnosti a uspořádání.

4.1. Kulturněpolitické dokumenty

V první řadě je důležité si uvědomit, jaké spolkové země mají jaké kulturněpolitické koncepční dokumenty k dispozici, respektive kde mají ukotvenou zemskou kulturní politiku, její cíle a tendence. Tento stručný přehled nabízí Tabulka č. 2:

Spolková země	Hlavní dokument	Rok	Ostatní dokumenty
Bádensko-Württembersko	Dialog Kulturpolitik für die Zukunft	2020	Kultur 2020: Kunstpolitik für Ba-Wü
Bavorsko	-	-	Fragen zu bayerischen Kulturpolitik Koalitionsvertrag 2018 - 2023
Berlín	-	-	Richtlinien der Regierungspolitik Kulturförderbericht 2014
Braniborsko	Kultur in Brandenburg: Kulturpolitische Strategie	2012	Kulturentwicklungskonzeption
Brémy	Kultur in Bremen (Kulturförderbericht)	2018	
Dolní Sasko	-	-	Kulturbericht 2013/2014 Koalitionsvertrag 2017 - 2022
Durynsko	Kulturkonzept der Freistaats Thüringen	2012	Leitbild "Kulturland Thüringen"
Hamburk	-	-	Haushaltsplan 2021/2022 Koalitionsvertrag 2020 - 2025
Hesensko	-	-	Kulturatlas Hessen Masterplan Kultur Hessen
Meklenbursko-Přední Pomořansko	Kulturpolitische Leitlinien	2020	
Porýní-Falc	-	-	Kulturförderbericht 2018 Koalitionsvertrag 2016 - 2021
Sársko	-	-	Koalitionsvertrag 2017 - 2022
Sasko	-	-	Kulturraumgesetz Koalitionsvertrag 2019 - 2024
Sasko-Anhaltsko	Landeskulturkonzept Sachsen-Anhalt 2025	2014	Kulturförderbericht 2016 - 2021
Severní Porýní-Vestfálsko	Kulturfördergesetz	2014	Kulturförderplan, Landeskulturbericht Kulturförderbericht
Šlesvicko-Holštýnsko	Kulturperspektiven: Kulturkonzeption für Schleswig-Holstein	2014	Koalitionsvertrag 2017 – 2022 Kulturbericht 2013 – 2016 Digitaler Masterplan Kultur

Tabulka 2: vlastní tvorba

Z tabulky je patrné, že 8 spolkových zemí má k dispozici kulturněpolitický dokument. I mezi nimi jsou však značné rozdíly – jak v obsahu, tak ve zpracování. **Bádensko-Württembersko** nabízí mimo samotnou publikaci i interaktivní webové stránky,¹¹⁹ na kterých si může čtenář projít veškeré informace o celém procesu, při kterém dokument vznikl, ale také je možné si interaktivně projít celou publikaci. Ta je koncipována velmi přehledně a jelikož vyšla v roce 2020, je velmi aktuální a celý proces vzniku je perfektně zmapovaný. Dělení publikace do 4 hlavních tematických kapitol, z nichž každá obsahuje jednak průvodní texty od odborníků z oboru, které shrnují výsledky diskusí a debat ohledně tématu, ale také doporučení či „úkoly“, na které navazují výroky sesbírané ze zmiňovaných diskusí, je velmi přehledné. Kapitulu pak vždy zakončují příklady z praxe neboli „best practice“, které mohou sloužit ostatním institucím a všem čtenářům jako vzor. Celkově působí dokument velmi uceleným dojmem a je nutné ocenit kvalitní a přehledné zpracování.

Kulturní politika **Braniborska** je ukotvena v dokumentu z roku 2012, který sestává pouze ze souvislého textu a několika fotografií. Důležité výroky jsou sice v textu zvýrazněny červenou barvou, nicméně to nemění nic na faktu, že je text poněkud vyčerpávající a částečně tak ztrácí svou funkčnost. Dokument je převážně zaměřen na zemskou podporu kultury a chybí tak syntetický pohled na kulturněpolitická témata, případně návrh řešení problémů v této oblasti. Zemskou podporou kultury je převážně myšlena finanční podpora (dotace, granty, stipendia a ceny), zároveň jsou ale také naznačeny jiné možné formy podpory umění a kultury (např. propojování umělců z různých oborů skrze projekty organizované ministerstvem apod.). Tyto tendence jsou však upozaděny finanční stránkou podpory, což je částečně na škodu, a je otázkou, zda není dokument již zastaralý.

Brémská kulturní politika je ukotvena ve Výroční zprávě o podpoře kultury – tudíž v dokumentu, který je, už jen dle názvu, věnován popisu a zhodnocení podpory kultury. Tento dokument je dělený podle jednotlivých kulturních a uměleckých odvětví (muzická umění, výtvarné umění, hudba, muzea apod.), což dokumentu částečně ubírá na přehlednosti. Respektive pokud čtenáře zajímá pouze podpora a financování muzeí, je dokument koncipován přehledně. Nicméně pokud čtenáře

¹¹⁹ <https://dialog-kulturpolitik-fuer-die-zukunft.landbw.de/> , citováno 10.4.2021

zajímá nějaký celkový pohled na podporu a financování kultury v Brémách, je to velmi nevhodný systém. Nutno podotknout, že dokument čítá cca 260 stran. Nicméně je až s podivem, jak přehledně je zpracována tematika kulturní politiky. K tématu se vyjadřují i jednotliví kulturněpolitici mluvčí politických stran, což v dokumentu vyzní velmi pozitivně a čtenář tak nabývá dojmu, že kulturní politika je v zemi živým a důležitým tématem.

Stejně jako v případě Braniborska, i kulturní politika **Durynska** vyšla v roce 2012. Tento dokument je členěním velmi podobný tomu z Brém. Úvodem jsou kapitoly ohledně průnikových témat – kulturní vzdělávání, financování kultury, vysoké školy apod., následující část je pak dělena podle jednotlivých odvětví. Dokument je tvořen převážně souvislým textem, což opět znesnadňuje rychlou orientaci v textu, ale zároveň je doplněn mnoha grafy a grafikami, které naopak orientaci usnadňují. Jelikož je dokument profilován také jako vize do budoucna, obsahuje každá kapitola perspektivy s výhledem do roku 2020 – což je vynikající nástroj, jak textu dodat na významu. Text tak působí živě a je patrná snaha o jeho koncepčnost a ucelenost (nejedná se tak o pouhé zhodnocení výchozího stavu, ale nabízí i možná řešení různých problémů). Podobnou strategii zvolili tvůrci i v dokumentu v Ba-Wü.

Meklenbursko-Přední Pomořansko má k dispozici 37 stránkovou brožuru z roku 2020 s poněkud úsměvnými ilustracemi. Avšak zde platí rčení, že „méně je někdy více“. Byť dokument působí velmi stroze, je plně funkční a velmi přehledně členěný. Jelikož dokument vznikl nově, stejně jako v Ba-Wü – během dvouletého procesu, vznikla k dokumentu také webová stránka.¹²⁰ Ta obsahuje mnoho zajímavého materiálu (videa, podcasty, články apod.), který si může každý zájemce projít. Tento materiál mapuje celý proces vzniku a je tak velmi cenným zdrojem informací. Je nutné brát v potaz, že MVP má nejmenší hustotu zalidnění z celého Německa. To ale nemění nic na faktu, že i v takto málo zalidněné zemi může vzniknout velmi kvalitní dokument (kontrastem je např. Bavorsko, které kulturní politiku nemá ukotvenou).

Koncepčním dokumentem **Saska-Anhaltska** je opět přehledně členěná publikace, byť je samotné členění textu je poněkud zvláštní – první kapitola se věnuje hlavním

¹²⁰ <https://www.kultur-mv.de/kultur-politik/leitlinien/leitlinien-in-der-uebersicht.html>, citováno 10.4.2021

tématům zemské kulturní politiky, avšak i další kapitoly by se daly brát jako samostatná kulturněpolitická témata (regionální identita, kulturní vzdělávání, kultura a průmysl atp.). Velmi přínosná je str. 4, která definuje, proč tato koncepce vůbec vznikla. Dodává tak celému textu váhu a lze jasně spatřit, kam země se svou koncepcí směřuje, čeho chce dosáhnout. Členění dle průnikových témat, stejně jako v případě Ba-Wü je pro kulturněpolitický text příhodnější než členění podle jednotlivých odvětví.

Severní Porýní-Vestfálsko zastřešuje kulturní politiku jako jediná spolková země Zákonem o podpoře kultury. Jedná se tak o unikátní model, neboť všechny ostatní dokumenty mají sice formu oficiálního dokumentu, ale žádný z nich není právně relevantní – tzn. nikdo není povinen se tohoto dokumentu držet (pokud tak není specifikováno v jiném legislativním dokumentu, viz Šlesvicko-Holštýnsko). Z tohoto důvodu je Severní Porýní-Vestfálsko předmětem případové studie v kapitole 5. Nutno také zmínit, že Severní Porýní-Vestfálsko je jedinou spolkovou zemí, kde je kultura na prvním místě v názvu zastřešujícího ministerstva (viz kapitola 3.15).

Existence kulturní politiky ve **Šlesvicku-Holštýnsku** je zjiitelná jedině díky zmínce v zemském rozpočtu. Je poněkud zarážející, že dokument, na který se v rozpočtu odkazuje, není dohledatelný nikde z oficiálních zdrojů. Respektive nebýt tohoto přímého odkazu, z rešerše o kulturní politice je dokument nenalezitelný. Tento dokument sepsaný v roce 2014 by však měl být primárním kulturněpolitickým dokumentem země. Dokument vydalo někdejší Ministerstvo spravedlnosti, kultury a Evropy – nutno podotknout, že již oblasti, kterým se toto ministerstvo věnovalo, jsou poněkud zarážející kombinací. Otázkou zůstává, nakolik může být takový dokument závazný, pokud není nikde k nalezení? Případně se nabízí i druhá otázka, nakolik je aktuální preambule k rozpočtu Ministerstva školství, vědy a kultury aktualizovaná a zda se informace „nekopíruje“ bez jakékoliv revize. Odhlédne-li se od obtíží s nalezením dokumentu, je celý text logicky řazený, byť poněkud nepřehledný. Je tvořen kapitolami souvislého textu, které vždy ústí v definici činností a úkolů, jaké musí být podniknuty k dosažení vytyčeného cíle.

4.1.1. Absence kulturněpolitických dokumentů

Zbývajících 8 spolkových zemí kulturněpolitický dokument nemá. Témata kulturní politiky jsou tak dohledatelná v jiných zdrojích, z nichž některé již nejsou aktuální (např. Bavorsko či Dolní Sasko). Primárním zdrojem se tak při absentujícím dokumentu stává koaliční smlouva zemské vlády na dané volební období. V případě Sárska je dokonce tento dokument jediným relevantním zdrojem informací ohledně kulturní politiky. Problematika koaličních smluv je především v dlouhodobém plánování. Chybí-li v kulturní politice kontinuita, není možné přemýšlet koncepčně a dlouhodobě plánovat. Zemské vládní volební období trvá 5 let, každých 5 let se tak koaliční smlouva mění. Je samozřejmě možné, že koalice zůstane ve stejném stranickém složení a tím může dojít i k pokračování v započaté kulturněpolitické práci. Nicméně pokud se koaliční partneři zcela promění a k vládě se dostane např. opozice, je možné, že zavrhne veškeré plány vlády předchozí a začne víceméně od nuly.

Příkladem takové změny může být **Sársko**. V roce 2012 došlo k pádu „jamajské“ koalice CDU, FDP a Die Grünen, která zemi vládla od roku 2009.¹²¹ Koaliční smlouva na roky 2009-2014 tak byla v roce 2012 nahrazena koaliční smlouvou koalice CDU a SPD na roky 2012-2017,¹²² v současné době je v Sársku stejná koalice, koaliční smlouva je tak sepsaná na roky 2017-2022. Koaliční smlouva na roky 2009-2014 se v oblasti kultury zabývala převážně podporou umění a kultury. Ve smlouvě byly vyjmenovávány jednotlivé instituce, které chce koalice podporovat (např. divadlo Überzweg či jazzový festival v St. Wendelu).¹²³ Oproti tomu nová koaliční smlouva z let 2021-2017 je zcela indiferentní a zmiňuje pouze oblasti, které chce koalice podporovat, případně zmiňuje instituce, které naopak v první koaliční smlouvě zmíněny nejsou. Je tak zřejmé, že došlo k posunu v oblasti podpory kultury a instituce, které původně měly podporu od vlády jistou, se náhle ocitly v nejistotě.

¹²¹ <https://www.sueddeutsche.de/politik/saarbruecken-jamaika-koalition-im-saarland-geplatzt-1.1251915>, citováno 15.4.2021

¹²² https://www.nes-web.de/fileadmin/user_upload/PDFs/Koalitionsvertrag_Saarland_Entwicklungszusammenarbeit.pdf, citováno 15.4.2021

¹²³ https://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/Landesverbaende/Saarland/Saarland_KV_2009-2014_Abschlussdokument.pdf, citováno 15.4.2021

Oblasti podpory jsou však ve všech třech koaličních smlouvách obdobné. Koaliční smlouvy spolkových zemí jsou typické tím, že zmiňují alespoň okrajově co nejširší škálu kulturních odvětví, která chtějí podporovat. Z tohoto znění je zřejmé, že se stále jedná o politický dokument a koalice se tak snaží zavděčit všem občanům dané spolkové země.

4.2. Stěžejní témata kulturní politiky

Byť je kulturní politika ukotvena v mnoha různých dokumentech, některá témata se často opakují. Je tak zřejmé, že byť v rámci SRN koexistuje 16 spolkových zemí, kulturní politika je tématem, které rezonuje všemi zeměmi. Ze všech dostupných materiálů a v nich zmíněných či nastíněných ústředních tématech kulturních politik lze vysledovat tři témata, která se opakují nejčastěji: **engagement**, **regiony** a **digitalizace**.

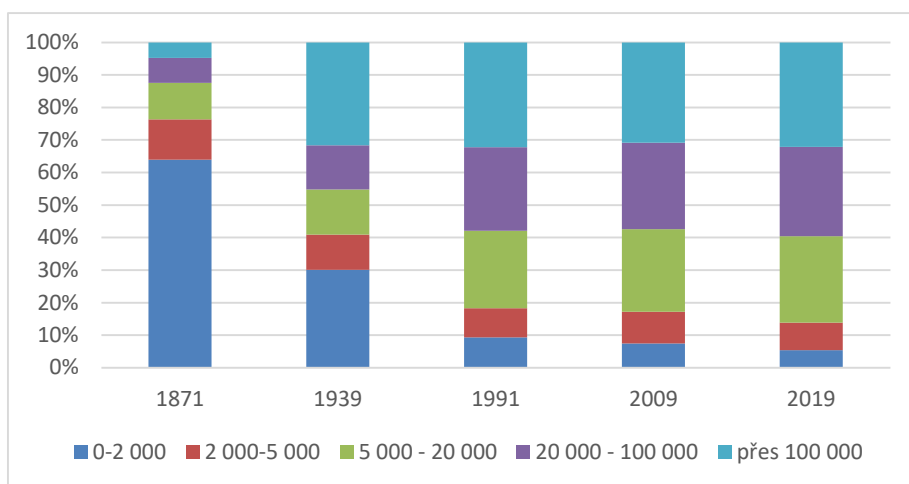
Engagement: Tomuto tématu se v jisté podobě věnuje všech 16 spolkových zemí. Ať už se jedná o *nová společenská spojení* v Ba-Wü, *posilování účasti a lepší přístupnost ke kultuře* v Berlíně, *participace* v Durynsku nebo *engagement* v Hesensku, stále je na mysli jedno a to samé – co nejvíce lidí zapojených do kulturního dění. Pod pojem jako takový spadá jednak kulturní spoluúčast (*kulturelle Teilhabe*)¹²⁴ ve smyslu přístupu ke kultuře jako divák, ale také aktivní zapojení se do kulturního dění, např. formou dobrovolnictví (*Ehrenamt*). Dobrovolnictví je v Německu velmi rozšířené – téměř 38 % obyvatel se ve svém volném čase věnuje dobrovolnické činnosti.¹²⁵ Samozřejmě se nejedná jen o dobrovolnickou činnost v rámci kultury, ale pokud je takto početná skupina obyvatelstva ochotna se ve svém volném čase zapojit jako dobrovolník v jiném odvětví, není vyloučeno, že by se nemohla zapojit i do kulturního života. Pro kulturu se tak jedná o velmi významnou cílovou skupinou, se kterou je nutné počítat a aktivně pracovat. Dalším důležitým aspektem tohoto tématu pro kulturu jsou tzv. podpůrné spolky (*Förderverein*). Jedná se o zapsané spolky, jejichž hlavní činností je podpora určité instituce. Členové

¹²⁴ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kulturelle-teilhabe> , citováno 14.4.2021

¹²⁵ <https://ehrenamt.bund.de/>, citováno 14.4.2021

takového spolku podporují „svou“ instituci nejen finančně (skrze členské příspěvky), ale také pomáhají se získáváním nového publika či dobrovolnickou činností (např. výpomoc jako šatnáři a uvaděči v divadle apod.). V rámci kultury existuje v Německu přes 16 800 podpůrných spolků. Tyto spolky sdružuje střešní organizace DAKU,¹²⁶ která na svých webových stránkách vede velmi přehlednou statistiku ohledně těchto spolků.¹²⁷ Někdy jsou tyto spolky označovány také pojmem *Freundeskreis* (kruh přátel). V Příloze č. 2 naleznete přihlášku do podpůrného spolku divadla Münchner Kammerspiele, který byl založen již v roce 1977.¹²⁸

Regiony: Od sjednocení Německa v roce 1871 došlo k výraznému přesunu obyvatelstva z venkova do měst. Jak se obyvatelstvo vyvíjelo, dokládá Obrázek č. 3. Vesnice a městečka do 2 000 obyvatel nyní obývá pouze 5,4 % obyvatel Německa. Nejvíce obyvatel, 32,1 %, žije ve městech s více než 100 000 obyvateli. Nicméně je zřejmé, že byt' se ve velkoměstech soustředí přibližně třetina obyvatel, zbývající lidé žijí „v regionech“. Z tohoto důvodu se také spolkové země snaží o rozvoj a zpřístupnění kultury i lidem mimo velkoměsta. Regionální oblasti mají obrovský potenciál a mohou nabídnout mnoho diváků, ale i dobrovolníků a podporovatelů (viz Engagement).



Obrázek 3: Vývoj obyvatelstva podle velikosti měst, ve kterých žijí¹²⁹

¹²⁶ Dachverband der Kulturfördervereine in Deutschland

¹²⁷ <https://kulturfoerdervereine.eu/daten-fakten/#>, citováno 15.4.2021

¹²⁸ <http://www.foerderverein-kammerspiele.de/>, citováno 15.4.2021

¹²⁹ <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/161806/umfrage/anzahl-der-einwohner-nach-gemeindegroessenklassen-in-deutschland/> a <https://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/deutschland-in-daten/219983/urbanisierung-und-siedlungsformen>, citováno 16.4.2021

Zajímavostí je, že na regiony v jistém slova smyslu ve svých kulturních politikách odkazují i městské státy Berlín a Hamburk. V **Berlíně** spadá tento bod pod téma „*Kultura v rámci obvodů*“, kterým je myšlen rozvoj a podpora oblastních institucí (např. knihovny v městských částech), ale také podpora samostatných projektů v rámci městských částí (např. ohledně kulturního vzdělávání či práce s migranty). **Hamburk** je pak v koaliční smlouvě definován jako neustále se rozvíjející a atraktivní město budoucnosti. Téma regionálního rozvoje, respektive rozvoje v rámci jednotlivých městských částí, ukotvila koalice mimo jiné pod bodem „*Kultura pro všechny*“. Koalice ve smlouvě slibuje posílit podporu kulturních center v městských částech, zároveň také slibuje lepší propojení všech institucí v rámci jedné sítě.

Digitalizace: Tuto velmi aktuální problematiku ve svých koncepčních dokumentech zmiňuje 7 spolkových zemí. Reagují tak na současný vývoj společnosti, která stále více využívá dostupné technologie. Bádensko-Württembersko dokonce digitalizaci ve své kulturní politice zařadilo jako první téma, stejně tak je tomu u nově vznikajícího dokumentu v Hesensku. **Šlesvicko-Holštýnsko** vydalo dokument s názvem „*Digitaler Masterplan Kultur*“, který je přímým návodem pro instituce, jak bez problému projít digitalizační transformací. Jedná se o velmi přehlednou publikaci, která obsahuje jednotlivé požadavky, jaké spolková země na kulturní instituce má (nebo v budoucnu bude mít), a kroky, které vedou k jejich naplnění. Dokument doplňuje ještě publikace ohledně rozvoje publika ve spojení s digitalizací. I v této publikaci nalezne čtenář praktické tipy, jak oslovit své publikum za využití nejnovějších technologií.

4.3. Nástroje k evaluaci kulturní politiky

Není-li kulturní politika ukotvena v jednom koncepčním dokumentu, je velmi těžké mít k dispozici evaluační nástroje. Některé spolkové země jsou tak ponechány zcela bez jakékoliv zpětné vazby v rámci kulturní politiky. V některých zemích jsou dostupné alespoň výroční zprávy o podpoře kultury, které tuto evaluační funkci částečně mají. Ve většině zemí je ale vydávání takové výroční zprávy dosti nahodilé. Např. brémská výroční zpráva z roku 2018 stavěla dle slov v textu na „dlouholeté tradici“ – v roce 1983 vyšel v Brémách první Plán na rozvoj kultury, v roce 1987 pak Brémský kulturní plán do roku 1995. V roce 2006 pak vyšel Mistrovský plán rozvoje kultury do roku

2011. Tento dokument pak v roce 2018 vystřídala zmiňovaná výroční zpráva. Je tedy zřejmé, že byť Brémy odkazují na „dlouholetou tradici“, chybí zde jakákoliv kontinuita.

V Dolním Sasku vyšly výroční zprávy dvě – první v roce 2010¹³⁰ a druhá v roce 2014. Ani v jednom dokumentu však není evaluace či evaluační nástroje zmíněny. Kontinuita také není zachována, neboť od roku 2014 k vydání žádné další výroční zprávy nedošlo. V žádném legislativním dokumentu také není ukotvena povinnost ministerstva výroční zprávu (či jiný hodnotící dokument) sepsovat a vydávat. V případě Porýní-Falc se jedná dokonce o první výroční zprávu, kterou ministerstvo o podpoře kultury vydalo (2018). Ani v tomto dokumentu však není nastaven žádný evaluační systém. V Sasku-Anhaltsku sleduje výroční zpráva období od roku 2016 do roku 2020. Pro rok 2021 jsou naplánovány zemské volby a ve volebním programu SPD je pro oblast kultury vytyčen cíl dále vydávat výroční zprávy.¹³¹ Jedinými spolkovými zeměmi s povinností evaluovat kulturní politiku (alespoň v jisté míře) tak zůstávají Sasko se svým *Kulturraumgesetz* a Severní Porýní-Vestfálsko a tamní Zákon o podpoře kultury – viz kapitola 5.

4.3.1. Kulturfinanzbericht

Významným počinem v oblasti financování a podpory kultury je na úrovni celé Spolkové republiky Německo **Výroční zpráva o financování kultury** (*Kulturfinanzbericht, KFB*). Jedná se o statistiku vydávanou Spolkovými a zemskými statistickými úřady (*Statistische Ämter des Bundes und der Länder*). První KFB vyšla v roce 2000, následně v roce 2003, od roku 2006 pak vychází každé dva roky.¹³² K roku 2021 je nejaktuálnější KFB z prosince roku 2020. Výroční zpráva sleduje údaje vždy 3 roky zpětně – aktuální zpráva tak pracuje s údaji z roku 2017. Ve statistice jsou však zařazeny i návrhy a plány rozpočtů až do roku 2020. Statistika samozřejmě pracuje i s daty staršími (až 15 let zpět), předkládá tak ucelený materiál, který sleduje vývoj ve Spolkové republice Německo.

¹³⁰ <https://www.yumpu.com/de/document/read/21677726/kulturbericht-niedersachsen-2010-niedersachsisches-ministerium->, citováno 16.4.2021

¹³¹ <https://spd-sachsen-anhalt.de/index.php/ltw-2021/landtagswahl/wahlprogramm/programm21-kultur>, citováno 16.4.2021

¹³² https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DESerie_mods_00000408, citováno 17.4.2021

Jedná se o velmi kvalitně a přehledně zpracovaný dokument. Díky své dlouholeté tradici je zachována kontinuita a čtenáři se tak nabízí jedinečná možnost pozorovat trendy a vývoj v oblasti veřejného financování kultury. V KFB se nachází mnoho velmi zajímavých grafů a tabulek, které přehledně zpracovávají získaná data. Zároveň jsou tyto grafické materiály doplněny textem, který vše vysvětluje a staví do kontextu, což dokumentu dodává na přehlednosti a srozumitelnosti. Dokument také uvozuje úvodní kapitola, která jasně definuje otázky, kterým se KFB primárně věnuje:

- „*Jak vysoké jsou finanční zdroje poskytované z veřejných rozpočtů pro kulturní sektor a jak se vyvíjely v uplynulých letech?*“
- „*Jak jsou rozdělovány výdaje na kulturu na úrovni Spolku, spolkových zemí a komun?*“
- „*V jakých kulturních odvětvích se koncentrují vynaložené finance?*“
- „*V jaké výši se na financování kultury podílí soukromé finance z domácností?*“¹³³

Výroční zprávu o financování kultury doplňuje od roku 2018 **Přehled kulturních indikátorů: porovnání spolkových zemí** (*Kulturindikatoren auf einen Blick: Ein Ländervergleich*).¹³⁴ Jedná se o dokument, který podává jasné informace např. o počtech orchestrů, architektů, divadelních sedadel v přepočtu na 1000 obyvatel apod. Formát je velmi přehledný – příslušný grafický materiál (graf, tabulka) je vždy doplněn o explanační text, čímž je vytvořena homogenní dvojstrana. V úvodním textu stojí, že pokud si tabulka či graf zaslouhují širší vysvětlení, je taková tabulka opatřena písmenem G (*Glossar*) a příslušné vysvětlení je obsaženo na konci publikace.

Zároveň je možné si z webových stránek statistického úřadu stáhnout souhrn všech tabulek a grafů z KFB ve formátu XLSX.¹³⁵ Tím je umožněna snadná manipulace s uvedenými tabulkami a celý dokument je tím ještě více uživatelsky přívětivý.¹³⁶

133

https://www.statistischebibliothek.de/mir/servlets/MCRFileNodeServlet/DEHeft_derivate_00058222/1023002209004.pdf, str. 14, citováno 17.4.2021

¹³⁴ https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/HESerie_mods_00000856, citováno 17.4.2021

¹³⁵ Soubor XLSX je tabulka aplikace Excel vytvořená aplikací Microsoft Excel nebo jiným tabulkovým procesorem, například OpenOffice Calc nebo Apple Numbers. Ukládá data do pracovních listů, které obsahují buňky uspořádané v mřížce řádků a sloupců, a může také obsahovat grafy, matematické funkce, styly a formátování. Soubory XLSX se běžně používají pro ukládání finančních dat a vytváření jednoduchých nebo složitých matematických modelů. <https://soubory.info/extension/xlsx>, cit. 17.4.2021

Byť není finanční analýza předmětem této diplomové práce, lze v Příloze č. 3 nalézt přehlednou tabulku, která komparuje kulturní výdaje jednotlivých spolkových zemí v poměru k jejich vlastnímu zemskému rozpočtu. Data se vztahují k roku 2017.

4.4. Kritika kulturní politiky

Diplomová práce vychází převážně z primárních zdrojů, tzn. z kulturněpolitických dokumentů, politických dokumentů a legislativních dokumentů. Je tak zřejmé, že pohled na celou problematiku může být částečně zkreslený, neboť v těchto dokumentech chybí kritická reflexe.

4.5. Německá kulturní rada

Ucelený komentář ke kulturní politice jednotlivých spolkových zemí nabízí **Německá kulturní rada z.s.** (*Deutscher Kulturrat e.V.*). Jedná se o spolek založený v roce 1981, jehož cílem je „*podnítit kulturněpolitickou diskusi na všech politických úrovních a chránit svobodu umění, informací a publikační činnosti*“¹³⁷ V současné chvíli spolek zastřešuje 261 spolkových kulturních sdružení (*Bundeskulturverband*) a jiných kulturních organizací. Tyto organizace jsou dále rozděleny do 8 sekcí dle příslušných kulturních odvětví: Německá hudební rada, Rada pro múzické umění a tanec, Německá literární konference, Německá umělecká rada, Rada pro stavební kulturu a památkovou péči, Německý den designu, Německá mediální rada (film, rozhlas a audiovizuální média) a Rada pro sociální kulturu a kulturní vzdělávání.¹³⁸ Německá kulturní rada se věnuje také publikační činnosti. Desetkrát ročně vychází noviny **Politik & Kultur**,¹³⁹ každoročně vychází **Výroční zpráva**¹⁴⁰ a nepravidelně nejruznější publikace, výzkumy a další články.

¹³⁶ https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DEHeft_mods_00132760, citováno 17.4.2021

¹³⁷ „*Ziel des Deutschen Kulturrates ist es, kulturpolitische Diskussion auf allen politischen Ebenen anzuregen und für Kunst-, Publikations- und Informationsfreiheit einzutreten.*“
<https://www.kulturrat.de/ueber-uns/#kulturrat>, citováno 19.4.2021

¹³⁸ <https://www.kulturrat.de/ueber-uns/#mitglieder>, citováno 19.4.2021

¹³⁹ <https://www.kulturrat.de/publikationen/zeitung-politik-kultur/>, citováno 19.4.2021

¹⁴⁰ <https://www.kulturrat.de/publikationen/jahresberichte/>, citováno 19.4.2021

V letech 2015 a 2016 zmapovali pracovníci Německé kulturní rady kulturní politiku ve všech 16 spolkových zemích. Z výzkumů vznikl kritický článek pro každou jednotlivou spolkovou zemi, jeden článek se stručným a přehledným shrnutím kulturní politiky všech spolkových zemí¹⁴¹ a veškerá činnost byla završena online dotazníkovým šetřením, ve kterém se hlasovalo v anketě s názvem „**Jaká spolková země má nejlepší politiku na podporu kultury v Německu?**“¹⁴² Jelikož se jedná o výzkum z let 2015/2016, mohou být některé texty zastaralé (např. v Brémách vstoupila v platnost nová kulturní politika v roce 2018, v Ba-Wü a MVP dokonce v roce 2020). Protože se však jedná o komplexní kritickou reflexi kulturní politiky v SRN, jsou výsledky i tak relevantní, a jejich zařazení do diplomové je tak na místě. Příloha č. 4 obsahuje tabulku výkonových ukazatelů převzatou z jednotlivých textů ohledně spolkových zemí.

Bádensko-Württembersko

Hlavní nedostatek kulturní politiky Ba-Wü je spatřován v nedostatečné podpoře kulturního vzdělávání (z důvodu neustálých změn ve školské politice a naprosté absence kulturního vzdělávání v jejích prioritách). Vyzdvihována je naopak podpora kultury, resp. objem financí, jaký do kulturního sektoru z veřejného rozpočtu plyne.¹⁴³

Bavorsko

Text je uvozen výrokem, že „*Bavorsko je rájem pro kulturní politiku*“, myšleno objemem financí, které jsou v Bavorsku na kulturu vynakládány, tradicionalismem a návštěvností kulturních institucí. Nicméně z koncepčního hlediska je kritika znatelná: dvanáctistránkový dokument z roku 2010 kritizovala veškerá odborná veřejnost – z dokumentu byla cítit velmi silná orientace na zemské hlavní město Mnichov. Druhý koncepční dokument z roku 2012 se potýkal s obdobným nepříjetím, byť se již snažil o podporu kultury i v ostatních zemských regionech. Bavorsku je vytýkána přílišná fixace na minulost, památkovou péči a kulturní dědictví, a naopak

¹⁴¹ <https://www.kulturrat.de/thema/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/>, citováno 19.4.2021

¹⁴² <https://www.kulturrat.de/presse/pressemitteilung/umfrage-welches-bundesland-macht-die-beste-kulturfoerdepolitik-in-deutschland/>, citováno 19.4.2021

¹⁴³ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/baden-wuerttemberg/view-all/>, citováno 19.4.2021

minimální podpora současné kultury a umění, natož pak výchova nové umělecké generace.¹⁴⁴

Berlín

Berlín je již ze své podstaty velmi komplikovaným případem – jedná se o největší město (ale i *Gemeinde*) Německa, zároveň o poměrně malou spolkovou zemi a v neposlední řadě také o hlavní město Spolkové republiky a evropsky velmi významného státu. V textu je tak Berlín popisován jako „*magnet pro kreativce, investory a návštěvníky z celého světa*“. Jelikož se jedná o hlavní město (a tím i „výkladní skříň celého Německa“), financuje Spolek mnoho kulturních městských institucí – čímž navyšuje berlínské výdaje na kulturu téměř dvojnásobně. Problematika kulturní politiky spočívá především v existenci jak malých, ale přesto významných, institucí (zmiňováno např. Muzeum keramiky), tak institucí světového významu (např. Humboldtforum), které si všechny zaslouží pozornost a podporu spolkové země – což je ovšem velmi nelehký úkol.¹⁴⁵

Braniborsko

Hlavní výzvou Braniborska je udržet kulturu, která v zemi je. Mnoho mladých lidí ze země odchází, čímž se zvyšuje věkový průměr a kultuře chybí nové impulzy. Jelikož se v zemi nachází mnoho historických památek, je památková péče jedním ze stěžejních témat. Zajímavý je fakt, že politici projeví snahu převést větší pravomoci v oblasti památkové péče na jednotlivé kraje – pro kulturní politiku je to však nemyslitelné a požaduje ponechání pravomocí v centrální gesci, čímž může zamezit prazvláštním praktikám a obcházení statutu památkově chráněných objektů apod.¹⁴⁶

Brémy

První kritika směřuje k Senátorovi pro kulturu – který současně zastává funkci starosty města a předsedy senátu, čímž mu zbývá jen málo prostoru pro kulturní záležitosti. Zároveň se jedná o poměrně chudou spolkovou zemi, která však má

¹⁴⁴ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/bayern/view-all/>, citováno 19.4.2021

¹⁴⁵ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/berlin/2/>, citováno 20.4.2021

¹⁴⁶ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/brandenburg/2/>, citováno 20.4.2021

nejvyšší výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele (po Sasku, viz Příloha č. 3). Vyzdvižen je program na podporu kulturních institucí – „Contracting“. Město od roku 2007 uzavírá s kulturními institucemi dotační smlouvy na 2 až 5 let, přičemž se kulturní instituce zavazují splnit určité požadavky (např. dodržet návštěvnost, cíle v ekonomické oblasti, nabídka kulturního vzdělávání apod.). Tento smluvní vztah je výhodný pro obě strany – město má jistotu dodržení smluvních podmínek a instituce má jisté víceleté financování, se kterým může efektivně plánovat.¹⁴⁷

Dolní Sasko

Výtka směrem kulturní politiky je mířena především na nedostatek financí, respektive na fakt, že při nedostatku finančních prostředků je kultura brána jako volnočasová aktivita, takže se na celém odvětví šetří. Tím pádem dostupné finance udržují provoz stávajících institucí (divadla, muzea, knihovny) a na vznik nových kulturních aktivit již nezbývá prostor. Z rozpočtu je 90 % finančních prostředků určeno již existujícím institucím, pro „zbývající“ kulturu je tak k dispozici pouhých 10 %.¹⁴⁸

Durynsko

V případě Durynska se jedná o spolkovou zemi, která je velmi silně orientovaná na svou historii a tradici, což se v kulturní politice odráží na významu památkové péče a zachování stávajících institucí, budov a památek. Výzvou pro kulturu je také odliv mladé generace a stárnutí tamní populace. V kultuře tak nedochází k novým impulzům a kulturní politika je orientována spíše na „zachování“ než na rozvoj.¹⁴⁹

Hamburk

Vášnivé diskuse v kulturněpolitických kruzích vzbuzuje výstavba Labské filharmonie, kde se náklady na výstavbu vyšplhaly na částku téměř 1 mld. €. Otázkou zůstává, zda se může taková investice do kultury vyplatit, pokud se jedná o kulturní zařízení, které navštěvuje pouze velmi malá divácká základna? Byť se sice podařilo postavit

¹⁴⁷ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/bremen/2/>, citováno 20.4.2021

¹⁴⁸ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/niedersachsen/2/>, citováno 20.4.2021

¹⁴⁹ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/thueringen/2/>, citováno 20.4.2021

naprosto ikonickou budovu pro Hamburk, je nutné sledovat, zda tento projekt nezastíní veškeré stávající instituce.¹⁵⁰

Hesensko

Článek o hesenské kulturní politice již v roce 2016 zmiňoval větu: „*V Hesensku se věci hýbou, a to směrem kupředu*“. Vyzdvihována je především hesenská podpora sociální kultury (ve spolupráci s organizací LAKS: Zemská pracovní skupina pro kulturní iniciativy a sociální kulturní centra) a nezávislé scény. Zároveň autor oceňuje zjednodušení a zpřehlednění dotačních podmínek a navýšení dotačního rozpočtu. Výtka směřuje k hlavnímu městu Wiesbaden, které jen přes řeku sousedí s Mohučí, hlavním městem země Porýní-Falc. Vytýkána je téměř nulová kooperace obou měst, co se kultury týče.¹⁵¹

Meklenbursko-Přední Pomořansko

Problematický je v MVP vztah zřizovatelů divadel (tedy komun) a spolkové země, která z většiny financuje provoz těchto divadel – od roku 1994 však nebyl zemský rozpočet stran divadel a orchestrů navýšen. Autor textu tak poukazuje na nutnou restrukturalizaci jednak samotných institucí, ale také finančních zdrojů. Nejproblematictější bodem kulturní politiky však je památková péče. V Meklenbursku se nachází mnoho kulturních památek, které je nutné udržovat v přijatelném stavu, na což však zemský rozpočet nemá prostředky.¹⁵²

Porýní-Falc

Kulturní politika se v této spolkové zemi musí potýkat s přítomností AfD v parlamentu. Varovný prst je zdvižen nad situací, při které se jeden z poslanců příslušící k AfD vyjádřil ohledně produkce Státní filharmonie: „*Písně z ciziny*“ – a ohradil se vůči obsahu, čímž zasáhl do svobody umění. Výzvou kulturní politiky je i za stagnujícího zemského rozpočtu dále rozvíjet kulturu. Z pohledu zemské vlády by mělo pomoci

¹⁵⁰ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/hamburg/2/>, citováno 20.4.2021

¹⁵¹ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/hessen/2/>, citováno 21.4.2021

¹⁵² <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/mecklenburg-vorpommern/2/>, citováno 21.4.2021

větší zapojení jednotlivých komun. Ty jsou však povětšinou také zadlužené a větší investice do kultury nejsou možné.¹⁵³

Sársko

Sársko je velmi chudá a zadlužená země, tudíž je i rozpočet na kulturu velmi omezený. Z této skutečnosti vyplývá fakt, že nové a velké investice do kultury jsou nemyslitelné a je potřeba udržet tu kulturu, která v zemi existuje. Zároveň je Sársko velmi malou spolkovou zemí, která svá kulturní centra nazývá „majáky“: jedno divadlo, jedno muzeum a jedna umělecká škola. Potenciálem regionu je industriální kultura, která se těší stále větší oblibě.¹⁵⁴

Sasko

V Sasku je velmi vyzdvihován především Zákon o kulturním prostoru, díky kterému jsou podporována kulturní centra nejen v metropolích, ale také v regionech. Tím dochází k rozvoji kultury v celé zemi. Velikým kladem zákona je také povinná evaluace dosažených výsledků. Zákonu je vytýkána netransparentnost při alokaci financí jednotlivým oblastem. Problematické jsou pracovní poměry – nízké finanční ohodnocení. Pokud by měla být situace v Sasku udržitelná i v budoucnosti, je nutné tyto poměry změnit a zdokonalit.¹⁵⁵

Sasko-Anhaltsko

Stejně jako v případě Durynska je i v Sasku-Anhaltsku kladen veliký důraz na historii a kulturní dědictví. Po roce 1989 došlo k obrovskému nárůstu nezaměstnanosti a k odlivu až 1/5 obyvatelstva. Koncepční materiál, *Landeskulturkonzept 2025*, nicméně není hodnocen velmi kladně – autor textu jej ani za koncepční materiál nepovažuje. Text je dle jeho slov „mlžný“, nejde k jádru problému a nabízí pouze vyhýbavé odpovědi.¹⁵⁶

¹⁵³ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/rheinland-pfalz/2/>, citováno 21.4.2021

¹⁵⁴ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/saarland/2/>, citováno 21.4.2021

¹⁵⁵ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/sachsen/2/>, citováno 21.4.2021

¹⁵⁶ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/sachsen-anhalt/view-all/>, citováno 29.4.2021

Severní Porýní-Vestfálsko

Nejlidnatější spolková země je definována zajímavým paradoxem: byť má jakožto jediná spolková země *Zákon o podpoře kultury*, zároveň má nejmenší vliv na kulturu. Na veřejných výdajích na kulturu se spolková země podílí cca 20 %, zbytek jde z rozpočtů komun a krajů. *Zákon* je však v textu hodnocen kladně a vyzdvihován je především jako spolkový unikát – povinnost zemské vlády vydávat detailní rozpracování kulturněpolitických cílů a plánu na podporu kultury (včetně následné evaluace).¹⁵⁷

Šlesvicko-Holštýnsko

Opět se jedná o spolkovou zemi, ve které je primárním úkolem kulturní politiky zachovat kulturní dědictví. Jelikož je rozpočet na kulturu ve spolkové zemi velmi nízký, jde vládě spíše o zachování stávající kultury než o rozvoj kultury nové.¹⁵⁸

4.5.1. Komentář k výsledkům výzkumu Německé kulturní rady

Jak již bylo zmíněno, jedná se o texty z let 2015 a 2016, což je nutné brát v potaz. Veškeré texty důkladně reflektují politickou situaci dané spolkové země, což textům na aktuálnosti nepřidá (viz kapitola 4.1.1.). Nicméně je pozitivní, že tato kompilace vůbec vznikla a že je kulturní politika reflektována na celonárodní úrovni. Informace převážně korelují se situací popsanou ve třetí kapitole, žádné veliké překvapení se tak nekonalo. Opět se však potvrdilo, že legislativní zastřešení kulturní politiky a podpory kultury a umění v Severním Porýní-Vestfálsku je spolkovým unikátem, který si zaslouží širší rozvedení v následující kapitole.

¹⁵⁷ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/nordrhein-westfalen/view-all/>, citováno 30.4.2021

¹⁵⁸ <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/schleswig-holstein/>, citováno 30.4.2021

5. Případová studie – Severní Porýní-Vestfálsko

Tato kapitola má za cíl přiblížit nejucelenější systém kulturní politiky, jakou Spolková republika Německo nabízí. Z důvodů uvedených výše v textu je předmětem nejlidnatější spolková země. Pokud není uvedeno jinak, údaje jsou vztaženy k datu vzniku diplomové práce, tj. květen 2021.

Nejlidnatější spolkovou zemi obývá téměř 18 milionů lidí. Je tak zřejmé, že i kultura zde bude mít mnoho příležitostí a obrovský potenciál. Ministerstvo kultury a vědy NRW dokonce jmenuje „jedním z nejkreativnějších regionů Evropy“.¹⁵⁹

5.1. Vybraná kulturní data

Následující výčet ilustruje situaci v Severním Porýní-Vestfálsku. Jedná-li se o nejvyšší počet z celé Spolkové republiky, nenásleduje za číslem žádný další údaj. Je-li v SRN spolková země s vyšším počtem, je uvedena v závorce za údajem. Data vycházejí z Přehledu kulturních indikátorů.

- Počet veřejných orchestrů: 22
- Počet veřejných divadel: 131
- Počet muzeí: 741 (Bádensko-Württembersko: 1243)
- Počet kinosálů: 1184
- Počet absolventů vysokých uměleckých škol: 2319
- Počet veřejných a vědeckých knihoven: 1672 (Bavorsko: 1830)
- Veřejné výdaje na památkovou péči (mil €): 75,6 (Bavorsko 89,1)
- Veřejné výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele: 98 € (Sasko 213€)

5.2. Kulturförderungsgesetz

Přesné znění názvu zákona je: Zákon o podpoře a rozvoji kultury, umění a kulturního vzdělávání v Severním Porýní-Vestfálsku (*Gesetz zur Förderung und Entwicklung der Kultur, der Kunst und der Kulturellen Bildung in Nordrhein-Westfalen*). Zákon je

¹⁵⁹ <https://www.mkw.nrw/kultur/sparten/ueberblick-kulturstandort-nrw>, citováno 2.5.2021

dostupný na webových stránkách ministerstva v elektronickém formátu .pdf. Zákon vydalo v roce 2014 Ministerstvo pro rodinu, děti, mládež, kulturu a sport (*Ministerium für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport*) v čele s ministryní Ute Schäfer (SPD).

Zákon čítá 34 paragrafů rozdělených do 8 částí. Dokument doplňuje obsáhlý Komentář a přílohou k zákonu je Směrnice o podpoře kultury (*Förderrichtlinie*).

1. Obecná ustanovení (§§1-2)

Tyto dva paragrafy vymezují pole působnosti, ve kterém se KFG pohybuje, tedy pole zemské podpory kultury. Příslušená ustanovení se však vztahují i na komuny (*Gemeinde*). Ustanovení §2 pak odkazuje na povinnost spolkové země podporovat kulturu.¹⁶⁰ Úvodní část neobsahuje žádné definice, čímž dává kultuře velmi široký prostor, a nemusí se potýkat se zastaráváním textu.

2. Cíle, hlavní body a zásady podpory kultury (§§3-5)

Cíle podpory kultury jsou definovány celkem čtyři (§3):

- lidský rozvoj skrze umění – jak skrze vlastní tvorbu, tak skrze účast na kulturním životě
- zajištění svobody umění pro všechny umělce
- přispět k porozumění a otevřenosti k umění a umožnit lidem kriticky zkoumat umělecké aktivity a počiny
- zkvalitnění a větší atraktivita země – spolupodílet se na kulturním životě v regionech

Hlavní body či témata podpory kultury jsou tři (§4):

- produkce a prezentace umění v celé své šíři
- uchovávání kulturního dědictví
- kulturní vzdělávání

Zásady podpory kultury jsou v zákoně definovány následovně (§5):

- podpora kultury musí být aktuální a reagovat na světový vývoj
- země podporuje občanský engagement v i mimo spolky a sdružení
- podpora kultury je inklusivní
- země podporuje vzájemnou spolupráci různých institucí

¹⁶⁰ Landesverfassung für das Land Nordrhein-Westfalen, Art. 18, Abs. 1

- při veškerém plánování strukturálního rozvoje je nutné brát ohled i na kulturu a umění
- kultura by měla brát v potaz a spolupracovat i s jinými odvětvími – především se školstvím a prací s dětmi a mládeží
- podpora kultury by měla být udržitelná

3. Oblasti podpory kultury (§§6-17)

Jednotlivé paragrafy definují oblasti, které spolková země podporuje. Těmito oblastmi jsou:

- §6: Kulturní infrastruktura
- §7: Umění (muzické, výtvarné i mediální), hudba, literatura a film
- §8: Památková péče
- §9: Kulturní vzdělávání
- §10: Knihovny
- §11: Nezávislá scéna a sociální kultura
- §12: Kulturní a kreativní průmysly
- §13: Populární kultura (amatérské umění)
- §14: Kultura v časech společenských proměn
- §15: Kultura v strukturálním rozvoji
- §16: Spolupráce na komunální úrovni
- §17: Experiment

Každá oblast je pak detailně popsána a oproti předchozí části již nabízí definice jednotlivých oblastí. Velmi přínosný je zde Komentář, který důkladně definuje jednotlivá odvětví i body, které jsou v zákoně zmíněny. Je tak téměř nemožné si zákon špatně vyložit, zároveň jsou oblasti definovány tak široce, že je možné do podpory zahrnout veškeré myslitelné kulturní aktivity.

4. Zemská úloha při podpoře kultury (§§18-21)

Tato část je věnována zemské vládě. Pro veřejnost se jedná o doklad transparentnosti, neboť je jasně definováno, jak se spolková země podílí na podpoře kultury. Mimo reprezentativní funkci a kulturněpolitické koncepční úkoly se země podílí také na podpoře výstavby nových kulturních institucí. Dále pak zřizuje vlastní instituce (explicitně zmíněny jsou *Zemský archiv* a univerzitní a zemské knihovny v Bonnu, Düsseldorfu a Münsteru).

V neposlední řadě je zde zmínka o reklamních kampaních, které smí spolková země uvádět za účelem zvýšení kulturního turismu.

5. Plán na podporu kultury (§§22-23)

Každá spolková vláda musí na své volební období, tj. 5 let, zhotovit Plán na podporu kultury. Plán vydává Ministerstvo kultury a vědy, schvaluje jej parlament. K plánu se smí před jeho schválením vyjádřit jak profesní organizace, tak i umělci. Úkolem plánu je „*konkretizovat cíle podpory umění, výhledy do budoucna a pojmenovat hlavní okruhy podpory*“.¹⁶¹ Tento dokument má zajistit transparentnost při rozdělování veřejných financí.

6. Způsob podávání zpráv a zajištění kvality (§§24-27)

Tato poněkud komplikovaně nazvaná část zadává ministerstvu dvě důležité povinnosti:

- a) Každoročně vydat Výroční zprávu o podpoře kultury, která představí, jak probíhalo v uplynulém roce rozdělování finančních zdrojů, a
- b) jednou za volební období (na konci) vydat Zemskou kulturní výroční zprávu, která referuje o celkovém stavu kultury v Severním Porýní-Vestfálsku a hodnotí Plán na podporu kultury. Tato zpráva by měla obsahovat i doporučení pro následující vládu, aby byla zajištěna kontinuita v oblasti podpory kultury.

V neposlední řadě zákon ukládá spolkové zemi povinnost pořádat „v pravidelných intervalech“ setkání a otevřený dialog s kulturními aktéry, jehož cílem by mělo být zhodnocení dosavadní podpory kultury. Tento pravidelný interval však není blíže specifikován.

7. Dotační řízení (§§28-32)

Jedná se o legislativní úpravu dotačního řízení. To probíhá především na základě Předpisu o státním rozpočtu (*Landeshaushaltsordnung, LHO*).¹⁶² Dále

¹⁶¹ Kulturfördergesetz NRW, Teil 5, §22, Abs. 2

¹⁶² Ustanovení §23 LHO určuje, že dotace smí spolková země poskytovat pouze v případě, že má na dotované akci veliký zájem, který by jinak nebylo možné naplnit (myšleno tak, že by projekt či akce nemohl bez dotace vzniknout). Ustanovení §44 pak ukládá povinnost příjemci takové dotace její použití doložit.

jsou v této části kladeny požadavky na porotu, která vybírá projekty v dotačním řízení.

8. Závěrečná ustanovení (§§33-34)

Jelikož vstoupil zákon v platnost již v průběhu volebního období, byla prvnímu Plánu na podporu kultury udělena výjimka – k jeho vypracování došlo až po vstoupení zákona v platnost. První plán tak vznikl v roce 2016, v roce 2019 jej pak vystřídal v pořadí druhý Plán na podporu kultury.

V následujícím textu budou popsány všechny tři povinné vládní dokumenty v aktuálním znění ke květnu roku 2021.

5.2.1. Kulturförderplan 2019–2023

Jedná se o velmi přehledný a konkrétní text. Hlavní heslo celého plánu by se dalo přeložit jako „Kulturněpolitický rozlet“ či „Nový začátek kulturní politiky“ („*Kulturpolitischer Aufbruch*“). Ještě před samotným úvodem je infografika, která definuje sedm základních témat a odvětví, kterým se bude kulturní politika, respektive podpora umění v následujících pěti letech věnovat:

- Kulturní infrastruktura
- Umění
- Kulturní dědictví
- Kulturní vzdělávání
- Regionální záležitosti, Kultura a změna, Populární kultura
- Rámcové podmínky k podpoře kultury
- Zemská úloha v rámci federativní spolkové republiky a v zahraničí
- Dvě průřezová témata: Digitalizace a mezinárodní záležitosti

Z témat je patrné, že se drží v rámci oblastí podpory, jak uvádí ustanovení §§6-17 KFG. U každého odvětví v Plánu na podporu kultury je jasně uvedeno, jaké oblasti podpory KFG v sobě zahrnuje (např. odvětví *Kulturní infrastruktura* zahrnuje oblasti dle ustanovení §§6 a 10 KFG). Každé z odvětví je pak stručně představeno a následují reálné kroky, jaké spolková země podnikne v jeho rámci (příp. o co se

bude snažit, kam bude směřovat apod.). Plán obsahuje i kapitolu věnovanou výdajům, která je dělena dle jednotlivých odvětví.

Celý Plán na podporu kultury je velmi konkrétní, přehledný a věcný. Spolková země má tak k dispozici materiál, se kterým může velmi dobře pracovat, který přispívá k transparentnosti a napomáhá k evaluaci jednak rozdělování finančních zdrojů, ale také ke kvalitnímu zhodnocení zemské kulturní politiky. Oproti prvnímu Plánu pak došlo k zpřehlednění celého dokumentu, k jeho lepšímu členění a celkově působí více profesionálně.

5.2.2. Kulturförderbericht 2019

Jedná se o v pořadí třetí Výroční zprávu o podpoře kultury, kterou ministerstvo vydalo v říjnu roku 2020. Zhruba polovinu dokumentu tvoří přehled výdajů na kulturu, dělený dle jednotlivých odvětví. Uvedeny jsou převážně projekty, které získaly dotaci vyšší než 20 000 € (kvůli zpřehlednění dokumentu).

Mimo přehled výdajů obsahuje Výroční zpráva další tři kapitoly:

- **Hlavní body pro rok 2019:** Hlavních bodů je ve Výroční zprávě uvedeno celkem 7: „Třetí místa“ v regionech (zpřístupnění kultury všem skupinám obyvatel), „Nové cesty“ – podpora komunálních divadel a orchestrů, Víceletá podpora nezávislých hudebních souborů, Digitalizace a inkluze (v rámci muzeí, uměleckých spolků a výstavních prostor), Nové výhledy pro mediální umění, festival současného umění „Ruhr Ding“ a stoleté výročí Bauhausu.
- **Významné nákupy v roce 2019:** stručný přehled výtvarných děl, která byla v roce 2019 zakoupena pro různá muzea a galerie po celé spolkové zemi.
- **Významné výstavy v roce 2019:** výčet inovativních výstavních formátů, výstav, které byly podpořeny ze zemského rozpočtu.

Hlavní body reflektují dotační tituly, jaké byly pro daný rok vypsány. Dokumentu však chybí užší provázanost s dalšími dokumenty, především s Plánem na podporu kultury. Nicméně všechny tři Výroční zprávy dodržují stejný formát, data a veškeré informace se tak mohou velmi snadno a přehledně porovnat.

5.2.3. Landeskulturbericht 2017

V případě první Zemské kulturní výroční zprávy z dubna roku 2018 se jedná o velmi obsáhlý, téměř 300 stránkový dokument. Ten vydalo ještě tehdejší Ministerstvo pro rodinu, děti, mládež, kulturu a sport v čele s ministryní Christinou Kampmann. Dokument je rozdělen do sedmi kapitol:

- Kontext zemské kulturní politiky
- Výchozí situace a analýza kulturní infrastruktury v NRW
- Kultura z komunálního a krajského pohledu
- Engagement – zvláštnosti a trendy
- Produkční podmínky v umění a kultuře
- Udržitelnost zemské kulturní politiky
- Resumé a doporučení

Jelikož se jedná o první Zemskou kulturní výroční zprávu, není zajištěna žádná návaznost na další dokumenty. Výroční zpráva má tak převážně funkci informovat o výchozí situaci v NRW, čemuž také dostála. Po každé kapitole následuje stručné shrnutí, které je důležitým zřehledňujícím elementem. Text samotný je sice srozumitelný a logicky řazený (dělený převážně dle jednotlivých kulturních odvětví), nicméně je poněkud vyčerpávající a pro běžného čtenáře dosti náročný. Je však zapotřebí vyzdvihnout úsilí, které bylo do tvorby textu vloženo. Budou-li následující Zemské kulturní výroční zprávy také takto obsáhlé a kvalitně zpracované, dostane se Severnímu Porýní-Vestfálsku opravdu jedinečného evaluačního nástroje.

5.3. Kulturgesetzbuch

Severní Porýní-Vestfálsko je již v současné chvíli spolkovým unikátem. To však nezabraňuje tomu, že se Ministerstvo kultury a vědy v Plánu na podporu kultury zavázalo vytvořit z KFG a veškerých příslušných kulturních legislativních předpisů jednotný **Kulturní zákoník**.¹⁶³ 7. prosince 2020 předložilo Ministerstvo kultury a vědy

¹⁶³ Kulturförderplan 2019-2023, str. 8

první návrh Kulturního zákoníku zemskému parlamentu.¹⁶⁴ Ministerstvo si od nového zákoníku slibuje větší transparentnost, přehlednost a zjednodušení dotačního řízení. Zákoník by se měl věnovat veškerým kulturním odvětvím a k dispozici by tak měl být přehledný legislativní systém pro oblast kultury.

Z pohledu diplomové práce je důležitá sedmá část Kulturního zákoníku, která se věnuje úpravě povinných dokumentů – tedy Plánu na podporu kultury, Výroční zprávy na podporu kultury a Zemské kulturní výroční zprávy. V návrhu se jedná o ustanovení §§60-64. Úprava Zemské kulturní výroční zprávy zůstává stejná jako v KFG, stejně tak úprava Výroční zprávy o podpoře kultury. Změna se tak týká pouze Plánu na podporu kultury, avšak je to změna zásadní. V návrhu Kulturního zákoníku se jedná o ustanovení §61:

„Spolková země představí zainteresovaným osobám svůj kulturněpolitický plán, a to dvakrát ročně v rámci konference. Je zapotřebí přizvat k účasti umělce ze všech uměleckých oborů, umělecké instituce, aktéry nezávislé scény i umělce na volné noze. Konference by se měli účastnit nejen zástupci parlamentních politických stran, ale také zástupci komunálních sdružení, církví a náboženských komunit. Konference se budou konat na různých místech v celé spolkové zemi.“¹⁶⁵

Jednostranné zemské plánování se tak posouvá směrem k otevřenému dialogu. Širší úprava již v návrhu obsažena není. Z textu je patrné, že má vláda i na dále povinnost sestavit jakýsi plán, nicméně jeho přesná podoba nikde uvedena není. Také není uvedena informace, jak s konferencí naložit, jak zpracovat výstupy, zda na ně musí být brán zřetel či nikoliv. Ustanovení tak dává ministerstvu poměrně velikou svobodu a otázkou zůstává, jak se jednotlivé vlády s tímto problémem vyrovnají.

¹⁶⁴ <https://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/dokumentenarchiv/Dokument/MMV17-4349.pdf> , citováno 2.5.2021

¹⁶⁵ „Der Staat präsentiert seine kulturelle und politische Planung während der Legislaturperiode zweimal Experten auf dem Gebiet der Kultur und Personen, die für die Kultur verantwortlich sind, auf Konferenzen. Es sollte auf die angemessene Beteiligung von Künstlern aller künstlerischen Disziplinen, Kunstinstitutionen, der unabhängigen Szene und Künstlern, die nicht beruflich tätig sind, geachtet werden. An der Konferenz sollten neben Vertretern der im Landtag vertretenen Fraktionen auch Vertreter zentraler kommunaler Vereinigungen sowie Kirchen und Religionsgemeinschaften teilnehmen. Konferenzen finden an verschiedenen Orten im Land statt.“

5.4. Resumé

Na poli kultury a kulturních aktivit je Severní Porýní-Vestfálsko velmi významnou spolkovou zemí. Výtvarné umění zastupuje především *Kunstsammlung NRW*, sbírka výtvarných děl a sdružení tří výstavních prostor v hlavním městě Düsseldorfu. Oblast divadla se pak může pyšnit činoherními divadly *Düsseldorfer Schauspielhaus* a *Schauspielhaus Bochum*, pětisouborovým *Theater Dortmund* či operním, baletním a muzikálovým *Aalto Theater*. V zemi se koná také mnoho významných festivalů, ať už se jedná o divadelní festivaly *Theatertreffen*, *internationale tanzmesse nrw*, *Ruhrtriennale* či nejstarší evropský divadelní festival *Ruhrfestspiele Recklinghausen*, hudební festivaly *Beethovenfest in Bonn* či oblíbený *Parookaville*. Opomenout nelze ani každoroční karneval v Kolíně nad Rýnem. Veškeré významné počiny však doplňuje nespočet menších aktivit, regionálních festivalů, slavností a institucí, které i když nedosahují zemského či evropského věhlasu mají obrovský význam pro obyvatele této spolkové země.

I když má Severní Porýní-Vestfálsko své vlastní problémy, svá vlastní palčivá témata, nelze této spolkové zemi upřít její jedinečnost na poli kulturní politiky. Jako jediná spolková země nabízí logický a ucelený legislativní systém, který upravuje oblast podpory umění. Kulturnímu sektoru tak dodává jistotu, neboť se Zákonem o podpoře kultury každý ví, jaká jsou hlavní témata, čemu se chce spolková země převážně věnovat, a kde může najít doplňující informace. I samotný zákon by byl velmi cenným nástrojem, Severní Porýní-Vestfálsko má však k dispozici ještě další tři dokumenty, které jsou pravidelně aktualizovány a nově sestavovány.

Plány do budoucna má nejlidnatější spolková země zajisté veliké a bude zajímavé pozorovat, co přinesou. Očekávaný Kulturní zákoník tak bude dalším spolkovým unikátem, který zase o něco víc sjednotí rozličnou a komplikovanou kulturní legislativu.

Byť může být v jiné spolkové zemi zajímavější či progresivnější přístup ke kulturní politice, nikde jinde není takto komplexní. Z tohoto důvodu by se Zákon o podpoře kultury dal brát jako nejlepší možný přístup ke kulturní politice spolkové země.

Závěr

V úvodu diplomové práce byla nastolena hlavní výzkumná otázka, zda existuje v rámci Spolkové republiky Německo jeden přístup ke kulturní politice, který by se dal označit za „best practice“, tedy za nejlepší. Během výzkumu však vyvstala otázka, zda se dá některý ze šestnácti přístupů označit jako nejlepší – a pokud ano, jaké je měřítko pro „nejlepší“.

Slovo „nejlepší“ by bylo vhodné nahradit slovem „komplexní“ či „nejúčelnější“. Tuto definici pak jasně splňuje Zákon o podpoře kultury v Severním Porýní-Vestfálsku. Jak je v textu mnohokrát zmíněno, tento zákon je jediný svého druhu v celé Spolkové republice Německo. Jediným obdobným zákonem se může jevit saský Zákon o kulturním prostoru, který také v sedmiletém rytmu ukládá příslušenému kulturnímu ministerstvu povinnost vydávat výroční zprávu. Vestfálský zákon však myslí i na přípravu (Plán na podporu kultury), na průběh (Výroční zpráva o podpoře kultury) a na evaluaci (Zemská kulturní výroční zpráva). Navíc s připravovaným Kulturním zákoníkem se jedná opravdu o velmi kvalitní kulturněpolitický materiál.

Překvapivým zjištěním byla absence kulturněpolitických dokumentů v polovině spolkových zemí. Primárním zdrojem se pak staly převážně koaliční smlouvy, ze kterých však byly velmi patrné politické (až populistické) tendence. Například Bavorsko, které je velmi rozvinutou a bohatou spolkovou zemí, má naprosto nedostačující kulturní politiku. Její směřování je tak velmi nekoncepční a zpátečnické, prostor pro rozvoj kultury je minimální. Naprostým opakem je pak například Meklenbursko-Přední Pomořansko, které dokázalo zpracovat velmi přehlednou, stručnou a věcnou kulturněpolitickou brožuru, která by se dala definovat heslem „méně je více“.

Velmi přínosným zdrojem informací se staly odborné instituce, které se věnují výzkumu v oblasti kulturní politiky. Je až s podivem, kolik institucí a organizací se tématu věnuje – a to nejen profesionálně, ale také na dobrovolné bázi. Nejedná se o pouhé osamocené iniciativy, ale o mnohaleté projekty, které za sebou nechávají hmatatelné výsledky – ať už se jedná o nejrůznější konference, workshopy a jiné události nebo o publikační činnost (např. časopis *Kulturpolitische Mitteilungen*

a ročenka *Jahrbuch für Kulturpolitik* společnosti KuPoGe či měsíčník *Zeitung Politik & Kultur* Německé kulturní rady). Tato tendence směřuje k zapojení širší veřejnosti do kulturněpolitického dění, jakési zpřístupnění této oblasti.

O zpřístupnění může být řeč i v případě nově vznikajících kulturněpolitických dokumentů. Pro potřeby diplomové práce byly zkoumány procesy tvorby kulturní politiky především v Bádensku-Württembersku, Meklenbursko-Předním Pomořansku a Hesensku. Všechny tři země si v nedávné době prošly (nebo v současné době prochází) vznikem nového kulturněpolitického dokumentu. Ve všech třech případech byla zvolena cesta co nejširšího zapojení veřejnosti do procesu. Např. v Bádensku-Württembersku vznikl spolu s koncepčním dokumentem také webový portál, který ilustruje proces celého vzniku – veškeré diskuse, tematické workshopy a události, které se v rámci tvorby koncepce uskutečnily. Veřejnost má tak možnost se seznámit jednak s množstvím práce, jaké tvorba kulturněpolitického dokumentu zahrnuje, ale zároveň je celý průběh transparentní a spolková země je tak „ochráněna“ před případnými připomínkami a následnými protesty. Veškeré tyto aktivity by se tak mohly stát inspirací pro tvorbu kulturní politiky i v České republice. Že to není nemožné, dokázala i projektová kancelář hlavního města Prahy *Kreativní Praha*, která v květnu roku 2021 uspořádala *Pražské kulturní fórum*, participativní projekt k procesu tvorby nové kulturní politiky pro hlavní město Prahu.

Byť je nám, tedy České republice, Spolková republika Německo v mnohých ohledech velmi podobná, je potřeba brát v potaz i rozdíly obou zemí. Jaké postupy fungují v Německu, nemusejí fungovat v České republice. I přes tento fakt je však oblast tvorby a implementace kulturní politiky v Německu velmi široká a pro Českou republiku je jednoznačně cenným zdrojem informací – vždyť objevovat objevené dá mnoho práce a inspirovat se u ostatních není slabinou.

Diplomová práce splnila cíl a byl vytvořen kompletní přehled aktuální situace v německé kulturní politice. Práce nabízí přehlednou kompilaci jednotlivých přístupů spolkových zemí ke kulturní politice, vzhled do jednotlivých koncepčních dokumentů a v neposlední řadě také exkurz do systému federativní republiky, která je jedinečným systémem a nabízí mnoho oblastí, které si zaslouží pozornost české kulturní obce.

Použité prameny

Literatura

- FIALA, Petr. *Politický systém Spolkové republiky Německo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 136 s. ISBN 80-210-0907-1.
- NEKOLNÝ, Bohumil. *Divadelní systémy a kulturní politika*. 1. vyd. Praha: Divadelní ústav, 2006, 152 s. ISBN 80-7008-197-X.
- NEKOLNÝ, Bohumil. ANGUIANO, Selena. CIKÁNEK, Martin. KAŠPÁREK, Ondřej. RAABOVÁ, Tereza. TOMALOVÁ, Eliška. TOMANOVÁ, Jaroslava. *Paradigmata moderní kulturní politiky*. 1. vyd. Praha: Institut umění, 2014, 107 s. ISBN 978-80-7008-317-8.
- *DIALOG 2020: Kulturpolitik für die Zukunft* [online]. Stuttgart: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg, 2020, 180 s. ISBN 978-3-00-066489-2.
- *Jahrbuch für Kulturpolitik 2015/16: Transformatorische Kulturpolitik* [online]. Bielefeld: transcript Verlag, 2016, 528 s. ISBN 978-3-8376-3512-6.
- *Jahrbuch für Kulturpolitik 2017/18: Welt. Kultur. Politik. Kulturpolitik in Zeiten der Globalisierung* [online]. Bielefeld: transkript Verlag, 2018, 520 s. ISBN 978-3-8376-4252-0.
- *Jahrbuch für Kulturpolitik 2019/20: Kultur. Macht. Heimaten. Heimat als kulturpolitische Herausforderung* [online]. Bielefeld: transkript Verlag, 2020, 512 s. ISBN 978-3-8376-4491-3.
- *Kultur 2020: Kunstpolitik für Baden-Württemberg* [online]. Stuttgart: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg, 2010, 444 s. ISBN 978-3-00-032298-3.
- *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích: 7 ř/š*. 1. vyd. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902555-9-0.

Další prameny

- VEŘTÁTOVÁ, Ludmila. Právní subjektivita divadel v Severním Porýní-Vestfálsku. Praha, 2019. Bakalářská práce. Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. In: Deutscher Bundestag [online]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/gg>
- Bayerisches Stiftungsgesetz. In: Bayerische Staatskanzlei [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayStG>
- Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen im kulturellen Bereich in Mecklenburg-Vorpommern (Kulturförderrichtlinie). In: Landesrecht M-V [online]. Dostupné z: <https://www.landesrecht-mv.de/bsmv/document/VVMV-VVMV000010049>
- Allgemeine Richtlinie zur Festlegung von Erleichterungen bei der Kulturförderung und zur Stärkung der ehrenamtlichen Engagements in der Kultur (Allgemeine Kulturförderrichtlinie). In: Ministerium der Justiz Rheinland-Pfalz [online]. Dostupné z: <http://landesrecht.rlp.de/jportal/portal/t/rii/page/bsrlpprod.psm1?doc.hl=1&doc.id=VVRP-VVRP000004078&documentnumber=1&numberofresults=2&doctyp=vvrp&showdoccase=1&doc.part=F¶mfromHL=true#focuspoint>
- Gesetz über die Kulturräume in Sachsen (Sächsisches Kulturraumgesetz). In: REVOSax [online]. Dostupné z: https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift_gesamt/3215/39854.html
- Richtlinie über die Gewährung von Zuwendungen zur Förderung von kulturellen und künstlerischen Projekten und kulturellen Institutionen (Kulturförderrichtlinie Sachsen-Anhalt). In: SACHSEN-ANHALT [online]. Dostupné z: https://kultur.sachsen-anhalt.de/fileadmin/Bibliothek/Landesjournal/Kultur/PDF/Kultur/Richtlinien/MBI-2017_670_Kulturfoerderrichtlinie_Sachsen-Anhalt_2017.pdf
- Gesetz über die Sozialversicherung der selbständigen Künstler und Publicisten. In: Bundesamt für Justiz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/ksvg/>

- Verfassung für das Land Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium des Innern des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. Dostupné z: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_bes_text?anw_nr=2&gld_nr=1&ugl_nr=100&bes_id=3321&aufgehoben=N&menu=1&sg=0
- Landeshaushaltsordnung NRW. In: Ministerium des Innern des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. Dostupné z: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_text_anzeigen?v_id=3920031009101837119
- Gesetz zur Förderung und Entwicklung der Kultur, der Kunst und der kulturellen Bildung in Nordrhein-Westfalen (Kulturfördergesetz NRW). In: Ministerium für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. Dostupné z: https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/MKW_NRW_Kulturfoerdergesetz_NRW.pdf

Internetové zdroje

- Religion. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 10.8.2020 [cit. 8.5.2021]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/145148/religion>
- Bevölkerung. Bevölkerungsstand. In: DESTATIS: Statistisches Bundesamt [online]. [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/_inhalt.html
- Parlament: Aufgaben. In: Deutscher Bundestag [online]. [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben#>
- Fraktionen: Sitzverteilung im 19. Deutschen Bundestag. In: Deutscher Bundestag [online]. 9.3.2021 [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWx1bmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOEUyNA==&mod=mod485836>
- Parlament: Die Wahl der Bundespräsidenten. In: Deutscher Bundestag [online]. [cit. 9.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/bundesversammlung>

- Bundesregierung: Bundesministerien. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 9.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/bundesministerien>
- PÖTZSCH, Horst. Landesparlament. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 15.12.2009 [cit. 10.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/politik/grundfragen/deutsche-demokratie/39353/landesparlamente>
- Anzahl der Gemeinden in Deutschland nach Gemeindegrößenklassen. In: statista [online]. 31.12.2019 [cit. 15.2.2021]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1254/umfrage/anzahl-der-gemeinden-in-deutschland-nach-gemeindegroessenklassen/#professional>
- Verteilung der kreisfreien Städte und Landkreise nach Bundesländern in Deutschland. In: statista [online]. [cit. 15.2.2021]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1129872/umfrage/landkreise-und-kreisfreie-staedte-bundeslaender-deutschland/>
- Kulturpolitik. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit. 17.2.2021]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/handwoerterbuch-politisches-system/202049/kulturpolitik?p=all>
- Kulturpolitik. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/politiklexikon/17761/kulturpolitik>
- Bundesregierung. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung>
- Staatsministerin Monika Grütters. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/staatsministerin-und-ihr-amt>
- Organisation. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/staatsministerin-und-ihr-amt/organisation>
- Im Bund mit der Kultur: Kultur- und Medienpolitik der Bundesregierung. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/997532/424206/02ba8605906>

[154af7772b49f30eb2df9/2016-09-01-neue-kulturbroschuere-data.pdf?download=1](https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung/154af7772b49f30eb2df9/2016-09-01-neue-kulturbroschuere-data.pdf?download=1)

- Kunst- & Kulturförderung. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 12.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung>
- National bedeutsame Kultureinrichtungen. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/bund-startet-neues-foerderprogramm-1688588>
- Kulturstiftung des Bundes. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung/stiftungen-einrichtungen/kulturstiftung-des-bundes/kulturstiftung-des-bundes-319764>
- Organe der Kultusministerkonferenz. In: KULTURSMINISTERKONFERENZ [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kmk.org/kmk/organe.html>
- Kurz und knapp: die Kultur-MK stellt sich vor. In: KULTUSMINISTERKONFERENZ [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kmk.org/aktuelles/kulturminister-konferenz.html>
- Wer wir sind. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://kupoge.de/organisation/>
- Jahrbuch für Kulturpolitik. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 17.3.2021]. Dostupné z: <https://kupoge.de/product-category/jahrbuch-fuer-kulturpolitik/>
- Regional- und Landesgruppen. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 8.4.2021]. Dostupné z: <https://kupoge.de/regional-und-landesgruppen/>
- Länder und Regionen: Regionales. In: DESTATIS Statistisches Bundesamt [online]. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/LaenderRegionen/Regionales/Regionaldaten.html>
- Fläche und Bevölkerung nach Ländern. In: Statistische Ämter des Bundes und der Länder [online]. 28.1.2020 [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <https://www.statistikportal.de/de/bevoelkerung/flaeche-und-bevoelkerung>

- Ministerrat beschließt Einsetzung eines Landeskunstbeirats. Prof. Ernst Elitz übernimmt Vorsitz. In: LAKS INFO [online]. [cit. 18.3.2021]. Dostupné z: <https://www.laks-bw.de/fileadmin/default/dokumente/LAKS%20Info%20Nr.%2043%20-%20PDF.pdf>
- Kulturförderung: Gestaltungsspielräume schaffen. In: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg [online]. [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/>
- Innovationsfonds Kunst. In: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg [online]. [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/innovationsfonds-kunst/>
- Stipendien. In: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kunst Baden-Württemberg [online]. [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://mwk.baden-wuerttemberg.de/de/kunst-kultur/kulturfoerderung/stipendien/>
- Kleinkunst. In: WIKIPEDIA: Die freie Enzyklopädie [online]. [cit. 21.3.2021]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Kleinkunst>
- Gesetze, Verordnungen, Bekanntmachungen, Ministerialblatt. In: Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/recht.html>
- Was ist der Kulturfonds? In: Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/foerderung/kunst/kulturfonds-bayern.html>
- Ausschuss für Wissenschaft und Kunst. In: Bayerischer Landtag [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: https://www.bayern.landtag.de/fileadmin/Internet_Dokumente/LTA_Flyer_Wissenschaftsausschuss_Ansicht.pdf
- Antworten der Christlich-Sozialen Union in Bayern (CSU) auf die Fragen der Kulturpolitischen Gesellschaft e.V. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. 15.6.2018 [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/CSU.pdf>

- Antworten der BayernSPD auf die Fragen zur bayerischen Kulturpolitik der Kulturpolitischen Gesellschaft e.V. zur Landtagswahl 2018. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/SPD.pdf>
- Antworten von Bündnis 90/Die Grünen Bayern auf den Wahlprüfstein von Kulturpolitische Gesellschaft anlässlich der Landtagswahl 2018. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/Buendnis90_DieGruenen.pdf
- Freie Wähler Bayern Landesgeschäftsstelle. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: https://www.kupoge.de/regionalgruppen/bayern/2018/Freie_Waehler.pdf
- KOALITIONSVERTRAG für die Legislaturperiode 2018-2023 [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: https://www.csu.de/common/csu/content/csu/hauptnavigation/dokumente/2018/Koalitionsvertrag_Gesamtfassung_final_2018-11-02.pdf
- Förderung als bildungs- und gesellschaftspolitisches Anliegen. In: Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/foerderung.html>
- Aus dem Kulturfonds – Bereich Kunst – wird gefördert. In: Bayerisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.stmwk.bayern.de/ministerium/kulturfonds/kunst-und-kultur.html>
- Kulturpolitik. In: Senatsverwaltung für Kultur und Europa [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/kultur/kulturpolitik/>
- Richtlinien der Regierungspolitik 2016-2021: Kultur und Europa. In: Der Regierende Bürgermeister [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/rbmskzl/regierender-buergermeister/senat/richtlinien-der-politik/#13>
- Antrag der Fraktion CDU: Ein Kulturgesetzbuch für Berlin! In: Abgeordnetenhaus Berlin [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.parlament-berlin.de/ados/18/IIIPlen/vorgang/d18-3517.pdf>
- Förderungsgrundsätze der Berliner Senatsverwaltung für Kultur und Europa, Abteilung Kultur, für die Projekt- und Stipendienförderung [online]. [cit.

22.3.2021]. Dostupné z:

https://www.berlin.de/sen/kultur/foerderung/foerderprogramme/foerderungsgrundsätze-der-kulturverwaltung_2018_07_31.pdf

- Hier machen Bund und Land gemeinsame Sache. In: Hauptstadtkulturfonds [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://hauptstadtkulturfonds.berlin.de/ueber-uns>
- Förderprogramme. In: Senatsverwaltung für Kultur und Europa [online]. [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.berlin.de/sen/kultur/foerderung/foerderprogramme/>
- Kulturpolitische Strategie 2012. In: Land Brandenburg. Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: https://mwfk.brandenburg.de/sixcms/media.php/9/Kulturpolitische_Strategie_2012.pdf
- Kulturentwicklungskonzeption der Landesregierung Brandenburg: Bericht 2009. In: Landtag Brandenburg [online]. 5.5.2009 [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://mwfk.brandenburg.de/sixcms/media.php/9/Kulturentwicklungskonzeption2009.pdf>
- Kultur- und Denkmalförderung. In: Ministerium für Wissenschaft, Forschung und Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://mwfk.brandenburg.de/mwfk/de/kultur/kultur-und-denkmalforderung/>
- POLÁK, Pavel. Co byla Hanza? Neměla vlastní stát ani krále, přesto měla ve středověku vliv na politiku. In: Zápisek zahraničních zpravodajů [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/co-byla-hanza-nemela-vlastni-stat-ani-krale-presto-mela-ve-stredoveku-vliv-na-7295129>
- KULTUR IN BREMEN. Bestandsaufnahme. Förderleitlinien. Perspektiven. In: Der Senator für Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: https://www.kultur.bremen.de/#main_nav_anchor
- Projektmittel. In: Der Senator für Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kultur.bremen.de/service/projektfoerderung-13709>
- start JUGEND KUNST STIFTUNG BREMEN. In: st art [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <http://www.st-art-bremen.de/ueberuns>
- Gemeinsam für ein modernes Niedersachsen. Koalitionsvereinbarung zwischen SPD und CDU 2017-2022. In: CDU. Die Niedersachsen Union

- [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: https://cdu-niedersachsen.de/wp-content/uploads/2017/11/11-16_Koalitionsvertrag_final.pdf
- Landesgruppe Niedersachsen. In: Kulturpolitische Gesellschaft e.V. [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://kupoge.de/landesgruppe-niedersachsen/>
 - Antragsverfahren zur Landeskulturförderung. In: Niedersächsisches Ministerium für Wissenschaft und Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mwk.niedersachsen.de/startseite/kultur/kulturforderung/antragsverfahren-zur-landeskulturfoerderung-127364.html>
 - Förderung für Künstlerinnen und Künstler. In: Niedersächsisches Ministerium für Wissenschaft und Kultur [online]. [cit. 23.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mwk.niedersachsen.de/startseite/kultur/kunstlerforderung/kuenstlerfoerderung-19034.html>
 - Kulturkonzept des Freistaats Thüringen [online]. [cit. 24.3.2021]. Dostupné z: <https://www.thueringen.de/imperia/md/content/tmbwk/kulturportal/kulturkonzept-thueringen.pdf>
 - Kulturpolitik Thüringens. In: Freistaat Thüringen [online]. [cit. 24.3.2021]. Dostupné z: <https://www.staatskanzlei-thueringen.de/arbeitsfelder/kultur/kulturpolitik>
 - Kulturstiftung Thüringen. In: Freistaat Thüringen [online]. [cit. 24.3.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturstiftung-thueringen.de/>
 - Haushaltsplan 2021/2022 – Entwurf. In: Freie und Hansestadt Hamburg [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://www.hamburg.de/contentblob/14735942/9d0215f8351929fc8435a64c4cf79882/data/3-3.pdf>
 - Koalitionsvertrag 2020-2025. Kunst und Kultur. In: hamburg.de [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://www.hamburg.de/senatsthemen/koalitionsvertrag/kunst-und-kultur/>
 - Überblick. Was wird gefördert? Wo kann man Anträge stellen? In: hamburg.de [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://www.hamburg.de/kulturfoerderung/29204/kulturfoerderung/>
 - KULTURATLAS HESSEN. 1. Bestandsaufnahme der staatlichen Kulturförderung. In: Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z:

- https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/kulturatlas_hessen_neu.pdf
- Masterplan Kultur Hessen. Ergebnisse der Befragung zur Kultur in Hessen. In: Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/ergebnisse_onlinebefragung_masterplan_kultur.pdf
 - Kulturförderung. In: Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: <https://wissenschaft.hessen.de/foerderung/kulturfoerderung>
 - Kulturpolitische Leitlinien. In: Kultur-MV.de [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné z: https://www.kultur-mv.de/fileadmin/kulturportal/images/Leitlinien/broschuere_leitlinien_A4_110820_web.pdf
 - Kulturförderonderprogramme. In: Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur Mecklenburg-Vorpommern [online]. [cit. 30.3.2021]. Dostupné z: <https://www.regierung-mv.de/Landesregierung/bm/Kultur/Kulturfoerderung/onderprogramme/>
 - Rheinland Pfalz. In: Staatskanzlei [online]. [cit. 30.3.2021]. Dostupné z: https://www.rlp.de/fileadmin/rlp-stk/pdf-Dateien/Land/Staaka_Image_DEF_Ansicht_1_2.pdf
 - Kulturförderbericht des Landes Rheinland-Pfalz 2018. In: Rheinland Pfalz [online]. [cit. 30.3.2021]. Dostupné z: https://kulturland.rlp.de/fileadmin/kulturland/Kulturfoerderbericht_RLP_Web_neu.final.pdf
 - Koalitionsvertrag Rheinland-Pfalz 2016-2021. In: SPD Rheinland-Pfalz [online]. [cit. 30.3.2021]. Dostupné z: https://www.spd-rlp.de/wp-content/uploads/2016/04/20160422-Gesamtdokument_final.pdf
 - Kultur in Rheinland-Pfalz. In: Ministerium für Wissenschaft, Weiterbildung und Kultur Rheinland-Pfalz [online]. [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: <https://mwwk.rlp.de/de/themen/kultur/>
 - Kulturelle Bildung. In: Ministerium für Bildung und Kultur Saarland [online]. [cit. 6.4.2021]. Dostupné z:

- https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/kulturpolitik/kulturellebildung/kulturellebildung_node.html
- Kulturgutschutz. In: Ministerium für Bildung und Kultur Saarland [online]. [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/kulturpolitik/kulturgutschutz/kulturgutschutz_node.html
 - Koalitionsvertrag des Landtages des Saarlandes 2017-2022. In: CDU Fraktion im Landtag des Saarlandes [online]. [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: https://www.cdu-fraktion-saar.de/cdusaar/uploads/2017/09/Koalitionsvertrag_CDU_SPD_2017-2022_final4.pdf
 - Stipendien. In: Ministerium für Bildung und Kultur Saarland [online]. [cit. 6.4.2021]. Dostupné z: https://www.saarland.de/mbk/DE/portale/kulturportal/aktuelles-service/kuenstlerkulturfoerderung/stipendien/stipendien_node.html
 - Förderung über das Kulturraumgesetz. In: Kulturland Sachsen [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturland.sachsen.de/foerderung-ueber-das-kulturraumgesetz-5123.html>
 - Gemeinsam für Sachsen. Koalitionsvertrag 2019-2024. In: Staatsregierung Sachsen [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.staatsregierung.sachsen.de/download/Koalitionsvertrag_2019-2024-2.pdf
 - Preise & Wettbewerbe. In: Kulturland Sachsen [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturland.sachsen.de/preise-wettbewerbe-4936.html>
 - Ein Überblick: Landeskulturkonzept Sachsen-Anhalt 2021. In: Kultusministerium Sachsen-Anhalt [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://kultur.sachsen-anhalt.de/fileadmin/Bibliothek/Landesjournal/Kultur/Landeskulturkonzept/kultusminist_kulturkonzepte_140214_endfassung.pdf
 - Kulturförderbericht des Landes Sachsen-Anhalt. Legislaturperiode 2016-2021. In: Sachsen-Anhalt [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://kultur.sachsen-anhalt.de/fileadmin/Bibliothek/Landesjournal/Kultur/Kulturfoerderbericht_2016-2021/Kulturfoerderbericht_des_Landes_Sachsen-Anhalt_2020.pdf

- Auf einem Blick – Kulturförderung in Sachsen-Anhalt. In: Sachsen-Anhalt [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://kultur.sachsen-anhalt.de/kulturfoerderung/karte-der-landesfoerderung/>
- Kulturpolitik. In: Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 8.4.2021]. Dostupné z: <https://www.mkw.nrw/kultur/rahmen-der-kulturpolitik/kulturpolitik>
- Landeshaushaltsplan Schleswig-Holstein. Einzelplan 07: Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/H/haushalt_landeshaushalt/Downloads/HH2021/ep07.pdf?__blob=publicationFile&v=2
- Kulturperspektiven Schleswig-Holstein. Kulturkonzeption für Schleswig-Holstein. In: SILO.TIPS [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://silo.tips/download/kulturperspektiven-schleswig-holstein-kulturkonzeption-fr-schleswig-holstein>
- Koalitionsvertrag des Schleswig-Holsteinischen Landtages 2017-2022. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/documents/koalitionsvertrag2017_2022.pdf?__blob=publicationFile&v=1
- Kulturpolitik. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/Themen/Kultur/Kulturpolitik/kulturpolitik.html>
- Kulturbericht 2013-2016. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: http://miz.org/downloads/dokumente/841/2016_Kulturbericht_Schleswig_Holstein_2013_2016.pdf
- Handreichung zum Digitalen Masterplan Kultur: Audience Development. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/III/Service/Broschueren/Kultur/digitaler_masterplan_kultur_audience_development.pdf?__blob=publicationFile&v=2
- Kulturförderung. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/Themen/Kultur/Kulturfoerderung/kulturfoerderung.html>

- Kulturstiftung des Landes Schleswig-Holstein. In: Schleswig-Holstein [online]. [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: <https://www.schleswig-holstein.de/DE/Fachinhalte/K/kulturfoerderung/kulturstiftung.html>
- DIALOG | Kulturpolitik für die Zukunft [online]. [cit. 10.4.2021]. Dostupné z: <https://dialog-kulturpolitik-fuer-die-zukunft.landbw.de/>
- Das sind die Leitlinien für MV. In: Kultur-MV.de [online]. [cit. 10.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kultur-mv.de/kultur-politik/leitlinien/leitlinien-in-der-uebersicht.html>
- Kramp-Karrenbauer gibt FDP die Schuld. In: Süddeutsche Zeitung [online]. 20.3.2012 [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.sueddeutsche.de/politik/saarbruecken-jamaika-koalition-im-saarland-geplatzt-1.1251915>
- Koalitionsvertrag des Landtags des Saarlandes 2012-2017 [online]. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: https://www.nes-web.de/fileadmin/user_upload/PDFs/Koalitionsvertrag_Saarland_Entwicklungs_zusammenarbeit.pdf
- Koalitionsvertrag des Landtags des Saarlandes 2009-2014 [online]. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: https://www.bibliotheksverband.de/fileadmin/user_upload/Landesverbaende/Saarland/Saarland_KV_2009-2014_Abschlussdokument.pdf
- Kulturelle Teilhabe. In: Die Bundesregierung [online]. [cit. 14.4.2021]. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kulturelle-teilhabe>
- Wie können wir dir beim Thema Ehrenamt weiterhelfen? In: Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat [online]. [cit. 14.4.2021]. Dostupné z: <https://ehrenamt.bund.de/>
- Daten & Fakten. In: DAKU [online]. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://kulturfoerdervereine.eu/daten-fakten/#>
- Förderverein der Münchner Kammerspiele [online]. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <http://www.foerderverein-kammerspiele.de/>
- Anzahl der Einwohner in Deutschland nach Gemeindegrößenklassen. In: statista [online]. 31.12.2019 [cit. 16.4.2021]. Dostupné z:

- <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/161806/umfrage/anzahl-der-einwohner-nach-gemeindegroessenklassen-in-deutschland/>
- ROTHENBACHER, Franz. FERTIG, Georg. Urbanisierung und Siedlungsformen. In: Bundeszentrale für politische Bildung [online]. 28.1.2016 [cit. 16.4.2021]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/deutschland-in-daten/219983/urbanisierung-und-siedlungsformen>
 - Kulturbericht Niedersachsen 2010. In: Yumpu [online]. [cit. 16.4.2021]. Dostupné z: <https://www.yumpu.com/de/document/read/21677726/kulturbericht-niedersachsen-2010-niedersachsisches-ministerium->
 - Was unser Land lebenswert macht: kulturelles Erbe & moderne Gesellschaft. Landtagswahlprogramm 2021 – Kultur. In: SPD FAKTEN SCHAFFEN [online]. [cit. 16.4.2021]. Dostupné z: <https://spd-sachsen-anhalt.de/index.php/ltw-2021/landtagswahl/wahlprogramm/programm21-kultur>
 - Kulturfinanzbericht. In: Statistische Bibliothek [online]. [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DESerie_mods_00000408
 - Kulturfinanzbericht 2020. In: Statistische Bibliothek [online]. [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/servlets/MCRFileNodeServlet/DEHeft_derivate_00058222/1023002209004.pdf
 - Kulturindikatoren auf einen Blick: Ein Ländervergleich. In: Statistische Bibliothek [online]. [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/HESerie_mods_00000856
 - Co je to soubor XLSX? In: SouboryInfo [online]. [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: <https://soubory.info/extension/xlsx>
 - Kulturfinanzbericht / Tabellenband 2020. In: Statistische Bibliothek [online]. [cit. 17.4.2021]. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/DEHeft_mods_00132760
 - Über Uns. In: Deutscher Kulturrat [online]. [cit. 19.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/ueber-uns/#kulturrat>
 - Mitglieder. In: Deutscher Kulturrat [online]. [cit. 19.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/ueber-uns/#mitglieder>

- Zeitung Politik & Kultur. In: Deutscher Kulturrat [online]. [cit. 19.4.2021].
Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/publikationen/zeitung-politik-kultur/>
- Jahresberichte. In: Deutscher Kulturrat [online]. [cit. 19.4.2021]. Dostupné z:
<https://www.kulturrat.de/publikationen/jahresberichte/>
- Landeskulturpolitik. In: Deutscher Kulturrat [online]. [cit. 19.4.2021]. Dostupné
z: <https://www.kulturrat.de/thema/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/>
- Umfrage: Welches Bundesland macht die beste Kulturförderpolitik in
Deutschland? In: Deutscher Kulturrat [online]. 1.9.2016 [cit. 19.4.2021].
Dostupné z: [https://www.kulturrat.de/presse/pressemitteilung/umfrage-
welches-bundesland-macht-die-beste-kulturförderpolitik-in-deutschland/](https://www.kulturrat.de/presse/pressemitteilung/umfrage-welches-bundesland-macht-die-beste-kulturförderpolitik-in-deutschland/)
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Baden-Württemberg: Kulturelle Teilhabe und
Bildung sichern. In: Deutscher Kulturrat [online]. 27.6.2015. [cit. 19.4.2021].
Dostupné z: [https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/baden-wuerttemberg/view-all/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/baden-wuerttemberg/view-all/)
- GRABOWSKI, Peter. Bayern: „Land der wunderbaren Neger“. In: Deutscher
Kulturrat [online]. 25.4.2016 [cit. 19.4.2021]. Dostupné z:
[https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/bayern/view-all/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/bayern/view-all/)
- GRABOWSKI, Peter. Berlin: Eine Welt der kulturellen Extreme. In: Deutscher
Kulturrat [online]. 2.3.2016 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z:
[https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/berlin/2/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/berlin/2/)
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Brandenburg: Kultur erhalten und nicht kürzen. In:
Deutscher Kulturrat [online]. 30.10.2015 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z:
[https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/brandenburg/2/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/brandenburg/2/)
- GRABOWSKI, Peter. Bremen: Eine wirklich schöne Stadt. In: Deutscher
Kulturrat [online]. 30.10.2015 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z:
[https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/bremen/2/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/bremen/2/)
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Niedersachsen: Kultur für Flächenland und Detail.
In: Deutscher Kulturrat [online]. 25.4.2016 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z:
[https://www.kulturrat.de/themen/regionale-
kulturpolitik/landeskulturpolitik/niedersachsen/2/](https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/niedersachsen/2/)

- GRABOWSKI, Peter. Thüringen: Ein Kuhschwanzfest und 173 Schlösser im demografischen Echo. In: Deutscher Kulturrat [online]. 6.9.2015 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/thueringen/2/>
- GRABOWSKI, Peter. Hamburg: Die Tücken des Leuchtturms. In: Deutscher Kulturrat [online]. 29.6.2016 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/hamburg/2/>
- GRABOWSKI, Peter. Hessen: Deutschlands Mitte ist ganz stark am Rand. In: Deutscher Kulturrat [online]. 29.8.2016 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/hessen/2/>
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Mecklenburg-Vorpommern: So ein Theater... im Land der Schlösser und Gärten. In: Deutscher Kulturrat [online]. 2.3.2016 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/mecklenburg-vorpommern/2/>
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Rheinland-Pfalz: Kulturpolitik mit der Ampel. In: Deutscher Kulturrat [online]. 29.8.2016 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/rheinland-pfalz/2/>
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Saarland: In Zeiten stagnierender Budgets. In: Deutscher Kulturrat [online]. 8.2.2016 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/saarland/2/>
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Sachsen: Solidarische Kulturfinanzierung. In: Deutscher Kulturrat [online]. 29.6.2016 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/sachsen/2/>
- GRABOWSKI, Peter. Sachsen-Anhalt: Die fetten Jahre sind wie Blei. In: Deutscher Kulturrat [online]. 8.2.2016 [cit. 29.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/sachsen-anhalt/view-all/>
- GRABOWSKI, Peter. Nordrhein-Westfalen: Der lange Arm des Gesetzes!? In: Deutscher Kulturrat [online]. 27.6.2015 [cit. 30.4.2021]. Dostupné z:

- <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/nordrhein-westfalen/view-all/>
- SCHERZ-SCHADE, Sven. Schleswig-Holstein: Kulturperspektiven für die Fläche. In: Deutscher Kulturrat [online]. 6.9.2015 [cit. 30.4.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/ueberblick-kulturfoerderpolitik/>
 - BRÜHEIM, Theresa. Überblick: Kulturförderpolitik. In: Deutscher Kulturrat [online]. 29.8.2016 [cit. 1.5.2021]. Dostupné z: <https://www.kulturrat.de/themen/regionale-kulturpolitik/landeskulturpolitik/ueberblick-kulturfoerderpolitik/>
 - Überblick: Kulturstandort Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z: <https://www.mkw.nrw/kultur/sparten/ueberblick-kulturstandort-nrw>
 - Anlage: Kulturgesetzbuch Nordrhein-Westfalen. In: LANDTAG NRW [online]. [cit. 2.5.2021]. Dostupné z: <https://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/dokumentenarchiv/Dokument/MMV17-4349.pdf>
 - Zweiter Kulturförderplan 2019-2023. In: Ministerium Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z: https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/MKW_Kulturfo%CC%88rderplan-2019_web_0.pdf
 - Kulturförderplan 2016-2018. In: Ministerium für Kinder, Familie, Flüchtlinge und Integration des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z: https://www.mkffi.nrw/sites/default/files/asset/document/17-0042_mfkjks_broschure_kulturforderplan_2016-2018_web.pdf
 - Landeskulturbericht Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z: https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/MKW_NRW_Landeskulturbericht_2017.pdf
 - Kulturförderbericht 2017 des Landes Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z:

https://www.mkw.nrw/sites/default/files/documents/2018-11/mkw_nrw_kultur_rahmen_kulturfoerderbericht_2017.pdf

- Kulturförderbericht 2018 des Landes Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z: https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/mkw_nrw_kultur_rahmen_kulturfoerderbericht_2018.pdf
- Kulturförderbericht 2019 des Landes Nordrhein-Westfalen. In: Ministerium Ministerium für Kultur und Wissenschaft des Landes Nordrhein-Westfalen [online]. [cit. 3.5.2021]. Dostupné z: https://www.mkw.nrw/system/files/media/document/file/mkw_kulturfoerderbericht_2019_rz_ansicht21.pdf

WAS IST DER MASTERPLAN KULTUR?



VEREIN ZUR FÖRDERUNG DER MÜNCHNER KAMMERSPIELE 18

www.foerderverein-kammerspiele.de

Verein zur Förderung der Münchener Kammerspiele e.V.

z.Hd. Frau Jutta Kopp
Roßfeldweg 5
82216 Maisach/OT Gemlinden

Fax 08142/2912177

Beitrittserklärung

Persönliche Daten:

.....
Name Vorname
.....
Ehefrau/Ehemann
.....
Straße
.....
PLZ Ort
.....
Email-Adresse

Jahresbeitrag

Einzelmitglied	80,00 €
Ehepaare	120,00 € höhere Spenden sind willkommen !
Firmenmitgliedschaft	auf Anfrage
Mitglied bis 30 Jahre	
Einzelmitglied	40,00 €
Ehepaare	60,00 €

Bitte überweisen Sie den Betrag auf folgendes Konto:

Förderverein der Münchener Kammerspiele e.V.

IBAN: DE31 7007 0024 0224 8888 00, BIC: DEUTDEDBMUC

.....
Ort, Datum

.....
Unterschrift(en)

Vielen Dank für Ihre Unterstützung und herzlich willkommen im Verein!

Ihr Vorteile:

Nach Zahlung Ihres Jahresbeitrages und der erwünschten Spende erhalten Sie einen Mitgliedsausweis, mit dem Sie an der Kasse der Münchener Kammerspiele jeweils 2 Tage vor Beginn des offiziellen Vorverkaufs Karten erwerben können.

Die Spendenquittung wird Ihnen zusammen mit dem Mitgliedsausweis zugeschickt.

Komparace veřejných kulturních výdajů spolkových zemí v poměru k zemskému rozpočtu za rok 2017

Země	Zemský rozpočet*	Výdaje na kulturu**	%
Bádensko-Württembersko	47 864 170 400 €	1 497 300 000 €	3,1
Bavorsko	58 653 478 400 €	1 898 300 000 €	3,2
Berlín	26 423 991 900 €	773 600 000 €	2,9
Braniborsko	11 448 679 900 €	287 100 000 €	2,5
Brémy	3 506 129 500 €	119 500 000 €	3,4
Dolní Sasko	30 389 697 000 €	785 000 000 €	2,6
Durynsko	10 083 328 500 €	361 500 000 €	3,6
Hamburk	12 955 305 000 €	337 000 000 €	2,6
Hesensko	35 291 294 600 €	778 200 000 €	2,2
Meklenbursko-Přední Pomořansko	7 883 227 500 €	211 500 000 €	2,7
Porýní-Falc	24 759 422 500 €	369 200 000 €	1,5
Sársko	4 100 489 000 €	95 600 000 €	2,3
Sasko	18 580 683 700 €	918 300 000 €	4,9
Sasko-Anhaltsko	11 224 750 300 €	397 800 000 €	3,5
Severní Porýní-Vestfálsko	72 706 190 600 €	1 984 300 000 €	2,7
Šlesvicko-Holštýnsko	14 416 979 100 €	240 300 000 €	1,7

* Údaje vycházejí z rozpočtových zákonů jednotlivých spolkových zemí na rok 2017.

** Údaje vycházejí z *Kulturfinanzbericht 2020*, tabulka 3.1-1

Německá kulturní rada – Výkonové ukazatele

Země	Vládní strany	Roční veřejné výdaje na kulturu	Výdaje na kulturu v přepočtu na obyvatele	Stupeň komunalizace*	
Bádensko-Württembersko	Bündnis 90/Die Grünen, SPD	1 046,0 mil. €	97,33 €/rok	57,1 %	61,2 %
Bavorsko	CSU	1 204,0 mil. €	96,78 €/rok	53,7 %	52,5 %
Berlín	SPD, CDU	626,5 mil. €	188,35 €/rok	**	**
Braniborsko	SPD, Die Linke	234,4 mil. €	95,55 €/rok	55,7 %	59,3 %
Brémy	SPD, Bündnis 90/Die Grünen	105,0 mil. €	160,99 €/rok	**	**
Dolní Sasko	SPD, Bündnis 90/Die Grünen	543,4 mil. €	69,89 €/rok	53,0 %	55,9 %
Durynsko	Die Linke, SPD, Bündnis 90/Die Grünen	298,0 mil. €	136,58 €/rok	44,0 %	44,7 %
Hamburk	SPD, Bündnis 90/Die Grünen	263,4 mil. €	153,31 €/rok	**	**
Hesensko	CDU, Bündnis 90/Die Grünen	639,0 mil. €	106,57 €/rok	61,2 %	67,8 %
Meklenbursko-Přední Pomořansko	SPD, CDU	145,5 mil. €	88,85 €/rok	52,2 %	60,5 %
Porýní-Falc	SPD, FDP, Bündnis 90/Die Grünen	269,4 mil. €	67,52 €/rok	54,6 %	60,5 %
Sársko	CDU, SPD	67,8 mil. €	66,84 €/rok	28,3 %	35,5 %
Sasko	CDU, SPD	666,9 mil. €	164,50 €/rok	44,4 %	52,0 %
Sasko-Anhaltsko	CDU, SPD	305,0 mil. €	133,97 €/rok	60,6 %	58,2 %
Severní Porýní-Vestfálsko	SPD, Bündnis 90/Die Grünen	1 460,0 mil. €	81,61 €/rok	81,7 %	77,0 %
Šlesvicko-Holštýnsko	SPD, Bündnis 90/Die Grünen, SSW	173,4 mil. €	61,90 €/rok	49,2 %	52,0 %

* Stupeň komunalizace určuje podíl komun na financování kultury. Pokud např. spolková země pokryje 20 % výdajů na kulturu z komunálních rozpočtů, je stupeň komunalizace 20 %. Údaje pro větší přesnost převzaty z *Kulturfinanzbericht 2020* a porovnávají stav v roce 2005 (vlevo) a 2017 (vpravo).

** U městských států je tento údaj nedostupný.